

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI I CĂTRĂ THESALONICENI

A celui între sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

OMILIA I

„Pavel și Siluan, și Timotheiu, bisericii Thesalonicenilor, întru Dumnezeu Tatăl, și Domnul Iisus Christos, char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și Domnul Iisus Christos. Mulțămim lui Dumnezeu pururea pentru voi toți, pomenire făcând de voi întru rugăciunile noastre. Neîncetat pomenindu-vă pre voi de lucrul credinței, și osteneala dragostei, și răbdarea nădăjduirii întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru“ (Cap. 1, 1—3).

Dar de ce oare scriind Efesenilor nu a adăogat și pe Timotheiu, care erà pe lângă dânsul și atunci, și care erà cunoscut de Efeseni și admirat de dânsii? „Că nevoița lui o știți, că precum unui tată fiul împreună cu mine a slujit“ (Filipp. 2, 22), și „Că pre nimeni n'am de un suflet cu mine;

care cu tot dinadinsul să se grijească de voi“ (Ibid. 2, 20), și de ce în epistola de față îl pune lângă dânsul? Eu cred că urmă a-l trimite la dânsii fără întârziere, și deci eră de prisos de a serie despre dânsul, căci zice: „Pre acesta dară nădăjduesc a-l trimite îndată“ (Ibid. 2, 23). Aici însă nu este așa, ci după ce Timotheiu se întorsese curând dela dânsii, li-a trimis apostolul această epistolă, după cum și zice chiar: „Iară acum viind Timotheiu la noi dela voi“ (I Thesal. 3, 6). Și de ce care trece în epistolă pe Siluam înaintea lui Timotheiu, deși de acest bărbat însuși apostolul mărturisește multe bunuri și-l pune pe el înaintea tuturor? Poate că chiar Timotheiu a cerut aceasta din marea lui umilință, pentru că în timp ce el vedea pe dascălul său umilindu-se în așa mod, că trecea în epistolă pe ucenicul său alături cu el, apoi cu atât mai mult trebuia a face aceasta el, în care scop s'a și grăbit a o cere dela apostol.

„Pavel, zice, și Siluam și Timotheiu, bisericei Thesalonicenilor“. Aici nimic despre dânsul nu mai adaogă, nici apostolul, nici sluga, ci simplu Pavel. Și de ce aceasta? Eu cred că de aceea nu-și pune demnitatea lui apostolică, fiindcă acești Thesaloniceni erau de curând catihizați, și neștiind, sau mai bine zis neavând încă convingerea formată de dânsii, nu-și mai înseamnă demnitatea sa apostolică. Dealtmintrelea chiar și începutul predicei la dânsii deabea îl făcuse apostolul. „Bisericei Thesalonicenilor“ zice. Bine, de vreme ce îi erau puțini, și până atunci încă nu se compusese bine, și de aceea îi și mângâie cu numele de biserică. Unde trecuse mult timp, și compunerea precum și organizația bisericei erau dejă în regulă, nu pune în epistolă numele de biserică. „Întru Dumnezeu Tatăl, zice, și Domnul Iisus Christos“. Iată iarăși particula ἐν=întru, aplicată și Tatălui, și Fiului, pentru că erau multe biserici Iudaice și Ethnice, însă aici spune: „Bisericei întru Dumnezeu“. A fi întru Dumnezeu este o mare demnitate, cu care nimic nu este egal. Fie, deci, ca și această biserică să se numească astfel, însă mă tem ca nu cumva să fie departe de acest nume! Când cineva ar fi sclav al păcatului, nu se poate zice că se găsește întru Dumnezeu. Când

cineva nu umblă după Dumnezeu, nu se poate numi întru Dumnezeu.

„Char vouă și pace“. Ai văzut cum îndată după laude pune și exordul epistolei? „Mulțămim lui Dumnezeu pururea pentru voi toți, pomenire făcând de voi întru rugăciunile noastre“. A mulțami lui Dumnezeu pentru dânsii, este dovadă din partea apostolului, care mărturisește de progresul lor cel mare, căci nu numai că îi sunt lăudați, dar și Dumnezeu se mulțamește, ca cel ce face totul spre mântuirea lor. Prin aceasta îi învață încă de a fi cumpătați, ca și cum par'că li-ar zice: «Totul este din puterea lui Dumnezeu». A mulțami lui Dumnezeu pentru succesele lor, și în același timp a-i pomeni și în rugăciuni, este dovadă de o mare dragoste către dânsii. Apoi, ceea-ce în multe locuri face, «nu numai în rugăciuni vă pomenesc, ci și afară de rugăciuni» zice. „Neîncetat pomenindu-vă pre voi de lucrul credinței, și osteneala dragostei, și răbdarea nădăjduirii întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru“. Expresiunea «Neîncetat pomenindu-vă pre voi» adecă pomenindu-vă înaintea lui Dumnezeu și Tatăl, sau osteneala dragostei pomenind înaintea lui Dumnezeu și Tatăl, aceasta semnifică. Și ca să nu crezi că «neîncetat pomenindu-vă pre voi» este zis la întâmplare, adaoge imediat «înaintea lui Dumnezeu și Tatăl», și aceasta fiindcă nimeni nu laudă cele făcute de oameni, nimeni nu le recompensează, iară «ceea-ce voi faceți, zice, înaintea lui Dumnezeu faceți».

Ce înseamnă „de lucrul credinței“? Adecă că «cu nimic nu v'a putut pre voi abate dela lucrul credinței», căci acesta este lucrul credinței: dacă crezi, toate suferi-le, iară dacă nu suferi, este dovadă că nu crezi. Nu oare acestea sunt cele făgăduite, ca cel ce crede să sufere chiar și mii de morți, mii de neazuri, dacă s'ar cere? Este vorba de împărăția cerurilor, de nemurire și de viața veșnică. Deci, cel ce crede, toate le suferă. Așa dar, credința se arată prin fapte. Cu drept cuvânt deci ar putea cineva zice, că nu în mod simplu se probează, ci prin fapte pipăite, prin modul de viață, prin voință statornică.

„Și osteneala dragostei“, zice. Și ce osteneală

poate fi ca să iubească cineva? A iubi într'un mod simplu de sigur că nu este nici o osteneală, însă a iubi cu adevărat, este o mare osteneală. Căci, spune-mi: când mii de împrejurări ni se opun voind a ne depărta de iubire, iar noi ne împotrivism la toate, apoi atunci nu este osteneală? Ce n'au pățimit apostolii, ca să nu se depărteze de dragostea lui Christos? Oare cei ce combatteau predica lui Pavel nu au prins pe găzduitorul lui, pe Iason, zic, și nu l'au târît, și nu l'au dus înaintea turburătorilor cetății, negăsind pe Pavel? Oare aceasta este o osteneală mică, spune-mi, că în timp ce semințele evangheliei nici nu erau prinse, să se ridice deodată o așa furtună și să'i bage în astfel de ispite? „Și luând multe dela Iason și dela ceilalți, i-au slobozit pre ii“¹⁾. (Fapt. 17, 5. 9). Ei bine, acesta este puțin lucru, spune-mi? Oare Iason nu s'a băgat singur în primejdii în locul lui Pavel? Aceasta cu adevărat că este osteneala dragostei, căci s'a legat așa zicând cu apostolul. Și privește cum apostolul vorbește mai întâiu de succesele lor, și numai după aceea vorbește despre ale sale, ca să nu se pară că el face fanfaronadă de vorbe, sau că'i iubește pre dâșii din calcul. „Și răbdarea“, zice, căci războiul acela nu eră pentru un timp pornit numai, ci pentru totdeauna, și aceia nu războiau numai pe Pavel, ci și pe discipulii lui. Dacă dâșii erau astfel dispuși către apostoli, cari făceau lucruri minunate, cari erau bărbați respectabili, apoi ce crezi că nu făceau celor ce primiau pe apostoli, concetățeni cu dâșii, însă depărtați de credințele lor? Faptul acesta îl și mărturisește Pavel, când zice: „Că voi, fraților, următori v'ați făcut bisericelor lui Dumnezeu, celor ce sunt în Iudeia“. (I. Thesal. 2, 14).

„Și nădejdei întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru.“ Dar toate acestea se fac numai prin credință și nădejde. Astfel deci faptele acestea învederau nu numai bărbăția lor, ci și aceea că dâșii credeau din convin-

¹⁾ Expresiunea λαβόντες τὸ ἱκανόν nu înseamnă *luând multe*, după cum se găsește în ediția de Buzău, căci atunci s'ar înțelege că turburătorii aceia au devastat casa lui Iason. Τὸ ἱκανόν λαβεῖν înseamnă a lua *garanție*, a lua *asigurare*, după cum și τὸ ἱκανόν ποιεῖν înseamnă a lua *satisfacere*. (Trad.).

gere, și cu speranță că premiul li stă de față. De aceea îngăduia Dumnezeu ca persecuțiile asupra lor să se înceapă imediat, ca să nu poată zice cineva, că predicarea mai mult rezultatul lingușirei, ci să se arate căldura lor în primirea credinței; tot-odată să se arate că nu vre-o părere omenească era aceea, ca să convingă sufletele oamenilor, și să le pregătească spre a îndura mii de suferinți, ci era la mijloc înseși puterea lui Dumnezeu,—ceea-ce nu ar fi fost, dacă predicarea evangheliei nu ar fi fost bine înțepenită în profunditate, și nu ar fi stat nemișcată din capul locului.

„Știind, iubiților frați, alegerea voastră de la Dumnezeu, căci evanghelia noastră nu s'a făcut la voi numai în cuvânt, ci și întru putere, și întru Duch sfânt, și întru adevărire multă, precum știți în ce chip am fost între voi pentru voi“.(Cap. 1, 4. 5). Ce anume știind? «In ce fel, și cum am predicat la voi». Aici se atinge și de succesele sale, deși cam acoperit, căci el voiește mai întâiu a scoate la lumină meritile lor. Ceea-ce spune, este cam așa: «Știam noi că voi sunteți dintre cei curajoși și dintre bărbații mari, că sunteți dintre cei aleși, și de aceea și noi suferim totul pentru voi». Expresiunea „Precum știți în ce chip am fost între voi“, aceasta arată, adică «cu multă grabă și bună voință suntem gata a da sufletul nostru pentru voi, și aceasta nu o facem pentru noi, ci pentru voi, căci sunteți aleși». De aceea și zice în alt loc: „Și le rabd toate pentru cei aleși“ (II Timoth. 2, 10). Pentru cei aleși ai lui Dumnezeu ce nu ar suferi cineva? Ca și cum pare că li-ar zice: «Dacă voi sunteți și aleși, și iubiți, apoi noi totul suferim cu drept cuvânt». Prin faptul că-i laudă, nu numai că-i împuternicește, ci încă îi și încurajază; ba încă îi mai încurajază și prin aceea, amintindu-li că și dânșii au arătat tot aceiași bărbăție, ca contra-balanță bunei voinți a apostolului, după cum și zice: „Și voi următori¹⁾ nouă v'ați făcut și Domnului, primind

¹⁾ *Notă.* Textul este precum urmează: Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου... adică: și voi imitatori v'ați făcut nouă și Domnului..... Ar fi fost mai înțeleasă fraza, dacă s'ar fi tradus cuvântul μιμηταὶ exact. (*Trad.*)

cuvântul întru necaz mult, cu bucuria Duchului Sfânt“ (Vers. 6). Vai! Câtă laudă! Discipulii deodată au devenit dascăli, căci nu numai că au primit cuvântul, ci au ajuns chiar la înălțimea lui Pavel. Dar aceasta nu este nimic, pe lângă ceea-ce mai spune, căci privește cum îi înalță, zicând: „Imitatori v'ati făcut Domnului“, adică l-ati imitat în totul pe el. Cum însă l-ati imitat? „Primind cuvântul întru necaz mult, cu bucuria Duchului Sfânt“. Nu zice simplu «cu necaz», ci „întru necaz mult“. De altfel se poate vedea din Faptele Apostolilor, cum au ridicat goana asupra lor. „Și făcând gloată, zice, au întărit cetatea asupra lor“. Și nu se poate zice numai că au fost necăjiți și au crezut, ci și aceia încă, că necăjiți fiind și strâmtorați, îi totuși se bucurau, ceea-ce făceau și apostolii: „Bucurându-se, zice, că s'au învrednicit a se necinsti pentru numele lui“ (Fapt. 5, 41). Lucrul minunat tocmai aici stă: a vedea natura omenească ridicându-se mai pre sus, sau mai bine zis, a vedea pe om covârșind natura sa omenească, și suferind ea și cum ar avea corp nesimțitor, — deși chiar a suferi cineva necazuri de orice fel, și încă nu e un lucru mic și nebăgat în seamă. Dar cum oare au devenit îi imitatori ai Domnului? Pentru că și el multe suferinți a îndurat, și totuși se bucură, căci de bună voe venise spre aceasta. Pentru noi el s'a deșărtat pre sine, urmă a fi batjocorit, bătut și restignit, și totuși el se bucură pătimind toate acestea, și zicea Tatălui: „Slăvește-mă“ (Ioan 17. 5).

„Cu bucuria Duchului sfânt“. Ca să nu zică cineva: cum întru necaz? și cum întru bucurie? și cum e cu putință de a le uni amândouă la un loc? — eată că adaoge: „cu bucuria Duchului sfânt“. Necazul este în cele trupești, iar bucuria în cele duchovnicești. Și cum aceasta? Cele ce se petrec aici, sunt dureroase, însă cele rezultate din acestea sunt lipsite de durere, căci nu îngăduie duchul. În cât este cu putință de a suferi cineva, și să nu se bucure, precum de ex. când suferă pentru păcatele sale, — dară e cu putință și de a fi biciuit și a fi vesel în același timp, când de ex. pătimește pentru Christos. Aceasta este bucuria duchului; în locul celor părute de nesu-

ferit, ea scoate plăcerea și mulțămirea sufletească. «V'au necăjit pre voi, zice, v'au alungat, însă nu v'a lăsat duchul în acele suferinți, ci după cum cei trei coconi se recoriau în cuptorul cel cu foc, tot așa și pre voi vă recorește în suferinți». Dar după cum acolo a se recorî nu era rezultatul naturei focului, ci a duchului care suflă, tot așa și aici; căci a se naște bucurie în necazuri nu este rezultatul naturei necazurilor, ci al faptului că pătimesc pentru Christos, și roua aceea recoritoare vine dela duchul, care'i recorește și'i face să se simtă în siguranță, chiar și când se găsesc în cuptorul ispitelor. „Cu bucurie“, zice, și nu cum s'ar întâmplă, ci cu bucurie mare, căci aceasta este lucrarea sf. Duch.

„Atâta încât v'ați făcut voi pildă tuturor celor ce cred în Macedonia și Achaia“ (Vers. 7). Și cu toate acestea el a venit la dânșii mai în urmă, însă «atât de mult ați strălucit, zice, încât v'ați făcut dascali chiar ai celor cari au primit credința înaintea voastră». Dar și aici se vede înțelepciunea apostolică, căci el nu zice «v'ați făcut pildă celor ce vor crede», ci «v'ați făcut pildă celor ce dejă au crezut, și i-ați învățat cum trebuie a crede în Dumnezeu, căci încă din început v'ați băgat în lupte».

„Și Achaia“, zice, adevă în Elada. Vezi acum cât de mare eră bunavoință a lor? Nu eră nevoe nici de timp, nici de întârziere sau zăbavă, ci eră deajuns ca apostolul să se prezinte printre dânșii, și totul eră sfârșit. Și cu chipul acesta iată cum Thesalonicenii, cărora li adresează epistola de față, deși au fost atrași prin predică mai târziu, totuși devenise dascalii celor mai dinainte.

¹⁾ Nimeni să nu se desnădăjduiască, chiar de ar fi pierdut mult timp nelucrând nimic, că' este cu putință de a lucră și într'un timp mai scurt tot pe atâta, pe cât nu a putut lucră în timpul trecut. Că dacă cel ce deabea crezuse și a strălucit atât de mult chiar din capul locului, cu atât mai mult încât cei ce dejă au

¹⁾ *Partea morală.* Nu trebuie a ne descurajă, și nici a disprețui rugăciunile sfinților, ci încă a le căută mult. Dar asemenea rugăciuni numai atunci ni vor folosi, când și noi vom fi lipiți de virtute. (*Veron*).

crezut și sunt convinși de adevărurile credinței. Nimeni iarăși să nu se leneviască auzind că se poate să câștige totul într'un timp scurt, căci aceasta este cu totul nesigur, ca un fur este ziua venirii Domnului, și fără de veste va stă de față înaintea noastră, dormind noi. Dar dacă noi nu dormim, nu va fi ca un fur, și nici nu ne va găsi nepregătiți. Dacă noi privighem și suntem treji, nu va stă înaintea noastră ca un fur, ci ca înger împărătesc ne va chema la bunurile cele pregătite nouă. Nimeni deci, să nu dormiteze, nimeni să nu fie leneș spre fapta bună. Nu știți voi oare, că în timp ce dormităm, toate ale noastre nu sunt în siguranță, și ușor se pot răpi? Când însă suntem treji și privighem, nu avem nevoie de atâta pază. Când dormim, chiar cu pază și încă ne pierdem de multe ori cu toate ușile, și cu toate zăvoarele, căci cu toată paza și măsurile luate hoțul intră înăuntru. Și de ce spun eu acestea? Pentru a ști, că dacă noi privighem, nu avem nevoie de ajutorul altora, iar dacă dormităm, nu ne va folosi la nimic ajutorul lor, ci chiar și cu ajutorul acela noi ne pierdem. Este bun lucru de a ne bucura de rugăciunile sfinților, însă numai atunci când și noi vom conlucra împreună. «Și ce 'mi trebuie mie rugăciunea altuia, zici, dacă eu lucrez»? Și cu toate acestea bine ar fi să nu simți niciodată nevoea aceasta, căci nici eu nu voiesc aceasta, — însă dacă noi judecăm bine, totdeauna ne găsim într'o astfel de nevoie. Pavel n'a zis niciodată «ce 'mi trebuie mie rugăciunile altora» deși cei ce se rugau pentru el, nu erau demni de dânsul, ba nici chiar nu erau egali cu dânsul, și tu zici «ce 'mi trebuie mie rugăciunea altora»? Nici Petru n'a zis «ce 'mi trebuie rugăciuni» pe când biserica se ruga pentru dânsul: „Iar rugăciune se făcea ne'ncetat dela biserică către Dumnezeu pentru dânsul” (Fapt. 12, 5) și tu zici «ce 'mi trebuie rugăciuni»? De aceea tocmai îți trebuie, fiindcă crezi că nu ai nevoie. Chiar Pavel de ai fi, și totuși ai nevoie de rugăciunile sfinților. Nu te înalță pe sine-ți, ca să nu te smerești. Dar după cum am zis, rugăciunile acestea numai atunci ni sunt de folos, când și noi conlucrăm împreună cu ele. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că știu că acestea îmi vor fi mie spre mântuire prin rugăciunea voastră, și prin darea Duchului lui Iisus”

Christos" (Filipp. 1, 19), și iarăși: „Ajutorind și voi pentru noi cu rugăciunea, ca despre multe fețe darul cel către noi prin mulți să se mulțamească pentru noi" (II Corinth. 1, 11), și tu zici «ce mi trebuie rugăciuni»? Dacă noi însă nu lucrăm cele cuvenite din parte-ni, nimeni și nici o rugăciune nu ne va putea folosi. Cu ce a folosit Ieremia pe Iudei? Oare nu de a treia oară s'a prezentat înaintea lui Dumnezeu cu rugăciuni, și nu iarăși a treia oară a auzit: „Nu mă mai rugă, și nici să mai ceri pentru poporul acesta, că nu te voi asculta" (Ierem. 7, 16)? Cu ce au folosit Samuil pe Saul? Oare nu se jela el până în zilele cele mai de pe urmă pentru Saul, oare nu se rugă în zadar? Cu ce a folosit pe Israeliți? Nu oare el spunea: „Departa să fie dela mine păcatul acesta înaintea Domnului, ca să încetez a mă ruga Domnului pentru voi" (I Imp. 12, 23)? Oare nu toți au pierit? «Așa dară, cu nimic, zici, nu a folosit și nu folosește rugăciunea»? Folosește iubitor, și încă mult, însă numai atunci când și noi conlucrăm cu ea, când și noi facem ceva. Conlucrează pe lângă noi rugăciunile sfinților și ajută mult; ajută cineva pe unul care lucrează, conlucrează cu dânsul când îl vede că și el conlucrează, iar când acela stă în trândăvie, nimic nu'l poate folosi. Dacă rugăciunile ni-ar folosi și ne-ar duce în împărăția lui Dumnezeu, fără ca noi să facem ceva, de ce atunci nu devin creștini toți Elinii? Oare nu ne rugăm noi pentru toată lumea? Oare nu și Pavel făcea aceasta? Nu ne rugăm noi ca să se întoarcă toți și să vină la cunoștința cea adevărată? De ce oare cei rei nu devin buni, dacă nu vor contribui și îi la aceasta? Mult folosesc rugăciunile, dacă însă și noi vom contribui cu cele ce trebuie a contribui. Voiești să afli cât de mult au folosit rugăciunile? Gândește-te la Corneliu sutașul, gândește-te la Tabithă. Ascultă pe Iacob ce spune lui Laban: „De nu mi-ar fi fost mie ajutor Dumnezeuul părințului meu, acum deșărt m'ai lăsa" (Facer. 31, 42). Ascultă și pe Dumnezeu ce spune: „Și voi apăra cetatea aceasta pentru mine, și pentru David robul meu" (IV Impărați 19, 34); și când aceasta? Pe

timpul lui Iezechia, care erà drept înaintea lui Dumnezeu. Dacă ar avea vre-o putere și rugăciunile celor rei, apoi de ce, când a venit Nabuchodonosor, n'a mai pronunțat Dumnezeu asemenea cuvinte, ci a lăsat ca cetatea să fie cucerită? Fiindcă și reutatea atinsese marginile posibilului. Apoi și Samuil s'a rugat pentru Israilteni, și a reușit; însă când aceasta? Când și Israiltenii multămiau pe Dumnezeu; atunci zic, cu ajutoriul rugăciunei lui Samuil, au putut și îi să alunge pe vrăjmași. «Și ce nevoe am de rugăciunea altuia, zici, dacă eu multănesc pe Dumnezeu prin purtarea mea»? Nici odată să nu zici aceasta, omule. Ai nevoe, și încă mare nevoe, căci ascultă ce spune Dumnezeu despre prietenii lui Iob: „Si acum luați șapte viței și șapte berbeci, și mergeți la robul meu Iob, și va face jertfă pentru voi, și Iob robul meu se va ruga pentru voi“ (Iob 42, 8), și aceasta pentru că păcătuse, deși nu erà păcatul atât de mare. Dară chiar acest drept, carele a mântuit atunci pe prietenii săi prin rugăciune, în timpul rezboiului Iudaic nu ar fi putut să scape pe Iudeii pierduți prin păcatele lor. Si ca să afli, ascultă pe Dumnezeu, care grăiește prin Profetul: „Si de ar fi în mijlocul poporului acestuia și Noe, și Daniil, și Iob, viu sunt eu, zice Adonai Domnul, de se vor mântui fii sau fete“ (Iezech. 14, 20), și aceasta din cauză că covârșise reutatea lor. Și iarăși: „De ar stă înaintea feței mele și Moisi, și Samuil“ (Ierem. 15, 1). Și privește cum el spune aceasta cătră amândoi Profetii, fiindcă amândoi se rugase pentru dânșii, însă fără folos. Căci și Iezechiil se ruga lui Dumnezeu și zicea: „Vai, Adonai Doamne! Au doară vei pierde toate remășițile lui Israil“ (Iez. 9, 8)? Apoi arătându-i că cu dreptate face aceasta, îi pune înainte păcatele lor. «Dacă nu primesc rugămintea ta, zice, nu vine de acolo că eu disprețuiesc rugăciunea ce 'mi faci, — și sunt deajuns acestea să te convingă că eu nu te disprețuiesc —, ci nu primesc rugămintea ta din cauza păcatelor lor celor multe». Pentru care cu drept cuvânt adaoge: „De ar stă înaintea feței mele și Moisi și Samuil“. Și cu drept cuvânt spune aceasta lui Iezechiil, fiindcă acesta este cel ce a pățimit multe pentru dânșii. «Mi-ai zis să mănânc pe

gunoiu, zicea acest Profet, și așa am făcut; mi-ai zis să'mi rad capul, și așa am făcut; mi-ai zis să dorm numai pe o coastă, mi-ai zis să ies pe o gaură de prin perete, și așa am făcut; mi-ai luat femeia, și mi-ai zis să nu o jelesc, și eu n'am jelit'o, și în fine multe de acestea am făcut pentru dânsii; — și acum te rog pentru dânsii, și tu nu mă ascuți?» Așa vorbește Profetul lui Dumnezeu, la care i se răspunde: «Nu fac aceasta fiindcă te-ași disprețui pe tine, zice, dară chiar Noe de ar fi, chiar Iob, sau și Daniil, și m'ar ruga pentru fiii și fetele lor, nu ași ascultă». Dară apoi și lui Ieremia, care a pătimit mai puțin din cauza poruncilor lui Dumnezeu, însă și mai multe necazuri a întâmpinat din cauza răutății Iudeilor, ce'i spune Dumnezeu? „Dară nu vezi ce fac aceștia“ (Ierem. 7, 17)? «Da răspunde, fac multe răutăți, însă tu fă aceasta pentru mine». Și atunci i s'a răspuns: „De ar stă înaintea feței mele Moisi și Samuil“, cel dintâiu legiuitor, care de multe ori 'i-a scăpat din primejdii, care a zis lui Dumnezeu: „Dacă le ierți lor păcatele, iartă-le, iară de nu, șterge-mă și pe mine din cartea ta“ (Exod. 32, 32). «Deci chiar acesta de ar veni și ar spune de acestea astăzi, nu l'ași ascultă. Și chiar Samuil care 'i-a scăpat de multe ori, care a fost minunat din mica copilărie, cătră care eu converzam ca prieten cătră prieten și nu prin enigme; căruia m'am arătat încă din mica lui copilărie, și pentru care îndurându-mă și fiindu-mi milă am deschis era profeției care era închisă — după cum și zice scriptura: „Și cuvântul Domnului era scump, și nu era vedere a ceea ce era în zilele acelea“ (I. Imp. 3, 1), — ei bine, chiar aceștia de ar stă înaintea mea, nimic n'ar folosi». De asemenea și despre Noe zice: „Om drept era Noe, și desăvârșit în neamul său“ (Facer. 6, 9), cum și despre Iob: „Era fără de prihană, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu“ (Iob. 1, 1), și despre Daniil, pe care îl credeau de Dumnezeu, — «și totuși nu se vor mântui, zice, fiii și fetele voastre».

Acestea știindu-le, iubiților, să nu disprețuim rugăciunile sfinților, și nici să dăm vina pe ele în caz când nu sunt ascultate, pe deoparte ca să nu ne lenevim și să unelțim rele asupra noastră, iară pe de alta

ca să nu cădem din câștigul cel mare ce ni stă înaintea; ei încă să'i rugăm a fi solitori și rugători către Dumnezeu pentru noi, și să ni dea mână de ajutor. Inșă și noi să ne îndeletnicim cu fapta bună, ca să putem a ne bucura de bunurile făgăduite celor ce 'l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Că dela voi s'a vestit cuvântul Domnului, nu numai în Macedonia și Achaia, ci și în tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit, încât nu trebuie să mai grăim noi ceva. Că aceia de noi spun, ce fel de intrare am avut la voi, și cum v'ați întors la Dumnezeu dela idoli, a slujii Dumnezeului celui viu și adevărat, și a așteptă pre fiul lui din ceruri, pre care 'l-a înviat din morți, pre Iisus, care ne izbăvește pre noi de mânia cea viitoare“ (Cap. 1, 8—10).

După cum mirul nu ține închis în el mirosul cel plăcut, ci îl împrăștie mai departe, și umple aerul de miros, și astfel atinge simțurile aproapelui, tot așa și bărbații curagioși și minunați nu țin în ii închisă virtutea, ci prin faima răspândită despre dânsii pe mulți folosese și-i fac mai buni. De aceea și zice: „Incât v'ați făcut voi pildă tuturor celor ce cred în Macedonia și Achaia“.

„Că dela voi, zice, s'a vestit cuvântul Domnului, nu numai în Macedonia și Achaia, ci și în tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit“, adică, «pe toți 'i-ați pus în uimire prin învățătura voastră în dogmele credinței, și ați făcut a fi admirați de lumea întreagă», căci „în tot locul“

aceasta înseamnă. Și nu zice: «se zvonește despre credința voastră» ci „a ieșit“ adică a făcut resunet, adică după cum trâmbița cea cu resunet armonios umple tot locul de glasul ei, tot așa și faima despre bărbăția voastră resunând ca și trâmbița, a fost în stare ca să umple întreaga lume, și să se împrăștie pretutindeni și peste toți cu un resunet egal. Faptele cele mari sunt cântate mai ales acolo unde se petrec, iară mai departe nu atâta, — cu voi însă nu așa, ci ca un resunet armonios s'a împrăștiat vestea despre voi pe toată fața pământului». Dară poate ar zice cineva: «dar dacă vorbele acestea sunt mai mult iperbolice?» Ei bine, națiunea aceasta a Macedonenilor eră renumită mai înainte de venirea lui Christos, și se vorbea despre dânsii mai mult chiar decât despre Romani, și de aceea și Romanii sunt minunați, pentru că au putut să'i învingă și să'i cucerească. Ceea-ce a făcut Regele Macedonenilor, a întrecut orice judecată omenească, căci ieșind cu o repeziciune uimitoare dintr'un oraș mic, a cucerit lumea întreagă. De aceea și Profetul îl vede ca pe o fiară zburătoare, arătând prin aceasta repeziciunea cu care el a zburat oarecum, și a încunjurat lumea întreagă, trecând din trofee în trofee și din biruință în biruință. Vorbesc unia despre dânsul, că odată auzind pe un filosof spunând că sunt lumi infinite în univers, el a oftat cu amar zicând că «deși sunt lumi infinite, eu totuși nici una măcar n'am câștigat până acum» — atât de mândru eră, și cu suflet mare, și de aceea este și cântat pretutindeni. Dară împreună cu faima Regelui este legată și faima națiunii. Alexandru Macedon se numea acel Rege. Așa că faptele desfășurate acolo, cu drept cuvânt sunt cântate pretutindeni, căci nimic nu se poate da uitării din faptele oamenilor mari. Nici faptele Romanilor nu erau mai prejos de ale Macedonenilor.

„In tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit“, zice, — dară faptul acesta s'a petrecut tocmai din cauza aprinderii cu care ii au îmbrățișat credința. Vorbește aici despre credința ca de ceva însuflețit, și întrebuintază expresiunea „a ieșit“ voind a arăta cât de aprinsă și de activă eră acea credință. „Incât nu trebuie să mai grăim noi ceva. Că aceia de noi spun, ce fel de intrare am avut la

voi“. «Nu mai aşteapti, zice, ca să audă cele ale voastre, ci acei ce nu sunt de faţă ca să vă vadă virtuţile şi succesele voastre, preîntâmpină, sau mai bine zis, apucă înainte pe cei ce sunt de faţă şi vă văd», atât de mult ajunsese fama de dânşii şi se împrăştiase pretutindeni. «Aşa dar nici nu avem nevoie de a mai povesti succesele voastre, spre a ridică pe alţii la acelaşi zel, căci cele ce ar trebui ca aceia să le audă dela noi, acelea vorbesc dela sine. Deşi în fapte de acest fel se întâmplă în multe părţi zavistie, totuşi covârşirea credinţei voastre a biruit şi zavistia. Deşi succesele voastre sunt lăsate de voi la o parte şi date uitărei, totuşi ele nu tac, ci apucă înainte. Deci astfel fiind voi, nouă nu ni este iertat a nu da crezare celor ce se vorbesc». Dar oare ce înseamnă „ce fel de intrare am avut la voi?“ Aici atât lauda discipulilor cât şi a apostolilor se găseşte împletită la un loc, însă apostolul a întors totul numai asupra lor. „Şi cum v'aţi întors la Dumnezeu, zice, dela idoli, a slujii Dumnezeului celui viu şi adevărat“, adică cu multă uşurinţă, cu multă grabă, şi naţi avut nevoie de multă osteneală din parte-ni. „A slujii Dumnezeului celui viu şi adevărat“. Aici introduce şi o sfătuire, care este adresată lor într'un mod foarte delicat. „Şi a aşteptă pe fiul lui din ceruri, pe care l'a înviat din morţi, pre Iisus, care ne izbăveşte pre noi de mânia cea viitoare“. „Şi a aşteptă pre fiul lui din ceruri“, adică pe cel restignit, pe cel îngropat, pe acesta a'l aşteptă din ceruri. Şi cum din ceruri? „Pre care, zice, l'a înviat din morţi“. Ai văzut cum el a pus toate la un loc: şi învierea, şi înălţarea, şi a doua venire, şi judecata, şi resplata celor drepti, şi pedepsirea celor răi? „Pre Iisus, zice, care ne izbăveşte pre noi de mânia cea viitoare“. Aceasta este şi încurajare, şi sfătuire, şi îndemnare. «Dacă l'a înviat din morţi, zice, este în ceruri şi de acolo va veni, şi aţi crezut în aceasta, căci dacă nu credeţi, nu aţi fi pătitit atâtea. Toate acestea sunt pentru voi o încurajare în deajuns. Aceia vor fi pedepsiţi, zice, — ceea-ce spune şi în epistola a doua — pe când voi veţi avea o mângâere nu mică». „A aş-

teptă pre fiul lui din ceruri“, adică cele cu primejdie, amărăciunile și suferințele voastre sunt în puterea lor, iară cele bune și plăcute sunt în întârziere și le veți avea, când va veni Christos din ceruri. Privește acum, de câtă speranță are nevoe credinciosul. Christos a înviat din morți, s'a înălțat la ceruri, dară de acolo va veni să judece pre cei vii și pre cei morți.

„Că voi știți, fraților, intrarea noastră la voi, că n'a fost deșartă, ci întâiu pătimind, și ocăriți fiind precum știți, în Filippi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru a grăi cătră voi Evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevointă“ (Cap. 2, 1. 2). «Mari cu adevărat sunt meritele voastre, zice, însă nici noi nu am fi putut a vă folosi numai cu cuvântul omenesc». Ceea-ce el zice mai sus, aceasta o spune și aici, că adevărat, predica și puterea ei se învederează numai atunci, când amândouă părțile conlucrează împreună, adevărat pe lângă minuni și buna intențiune a celor ce predică, se cere și din partea celor ce o primesc căldură și grabă. „Că voi știți, zice, intrarea noastră la voi, că n'a fost deșartă“, adevărat că n'a fost ominească, și nici cum s'ar întâmpla, ci din primejdii mari, din necazuri și suferinți, deodată am căzut în alte primejdii. „Ci întâiu pătimind, zice, și ocăriți fiind, precum știți, în Filippi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru a grăi“. Vezi cum iarăși atribue totul lui Dumnezeu? „A grăi, zice, cătră voi, evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevointă“. «Nu se poate zice că acolo numai ne-am primejduit, iară aici nu, căci și voi știți cu câte primejdii și cu câtă frică am fost la voi». Ceea-ce de altfel spune și cătră Corintheni, când li scrie: „Și eu întru slăbiciune, și întru frică, și întru cutremur mare am fost la voi“ (I. Corinth. 2, 3).

„Că îndemnarea voastră nu este dintru înșelăciune, nici din necurăție, nici din vicleșug, ci precum ne-am cercat (adeverit) dela Dumnezeu a fi credincioși a primi evanghelia, așa grăim, nu ca cum am plăcea oamenilor, ci lui

Dumnezeu, celui ce cearcă inimile noastre“ (Vers. 3. 4). Ai văzut, că, după cum am zis mai 'nainte, apostolul dovedește că predica sa a fost dumnezeiască, și scoate argumentul chiar dela anevoința cu care dâșii au primit'o? «Dacă aceasta ar fi fost înșelăciune, zice, nu am fi suferit noi atâtea primejdii, care nu ne îngăduiau nici măcar de a ne răsufli. Voi în strâmtorări, noi în strâmtorări. Dar dacă noi nu am fi fost convinși de acea speranță plăcută, dacă nimic din cele viitoare nu ne-ar fi deșteptat pe noi, de sigur că nu am fi suferit atâtea, căci cine ar prefera ca să sufere atâtea neajunsuri pentru cele prezente, și să trăiască o viață mai mult în agonie și plină de primejdii? Pe cine am fi putut convinge noi în asemenea caz? Și toate acestea oare nu sunt de ajuns ca să tulbure pe discipuli, când văd pe dascălii lor în atâtea primejdii? Inșă voi nu v'ați tulburat și nici nu v'ați neliniștit de aceasta».

„Că îndemnarea voastră“ adică învățătura voastră, „nu este dintru înșelăciune“. «Nu este înșelăciune faptul acesta, zice, nu este vicleșug, nu e vorba de fapte spurcate, ca ale magilor și fermecătorilor, nu predicăm cu viclenie sau cu v'un scop necurat, după cum făcea Theudas. „Ci precum ne-am cercat (adeverit) de la Dumnezeu a fi credincioși a primii evanghelia, așa grăim, nu ca cum am plăcea oamenilor, ci lui Dumnezeu, celui ce cearcă inimile noastre“. Vezi că nu este vorba aici de vr'o slavă deșartă? „Ci lui Dumnezeu, zice, celui ce cearcă inimile noastre“, adică «noi nu facem nimic pentru mulțămirea oamenilor, și atunci din ce cauză oare am făcut aceasta?» Apoi îndemnându-i pe dâșii de a avea ca pildă pe apostoli, zice «că noi nu căutăm ca să plăcem oamenilor, și nici nu căutăm einste dela oameni, „ci precum ne-am cercat (adeverit) dela Dumnezeu a fi credincioși a primii evanghelia“, ceea ce e tot una, ca și cum ar fi zis: «Dacă el nu ne-ar fi știut depărtați de toate plăcerile vieții pământești, nu ne-ar fi ales pre noi. Deci după cum el ne-a cercat și ne-a găsit vrednici, și noi rămânem tot aceiași, ca cereați de Dumnezeu. Și cum ne-a cercat și ne-a încredințat evan-

ghelia? Adecă ne-am arătat încercați înaintea lui Dumnezeu, și așa și rămânem. Dacă el ni-a încredințat evanghelia, aceasta este dovada destoiniciei noastre, și dacă el ar fi văzut în noi ceva murdar, sau vr'un scop viclean, nu ne-ar fi încercat, și nu ni-ar fi încredințat evanghelia». Expresiunea „ne-a încercat” sau „am fost încercați” nu înseamnă că am fost cercetați, că am fost examinați sau ispitiți, căci cel ce știe inimile și cele ascunse ale noastre, nu are nevoie de a ne pune la încercare ca să se convingă, ci după cum noi ceea-ce facem o facem după o mai dinainte încercare, Dumnezeu o face fără încercare, — ci această expresiune înseamnă că «precum el ne-a găsit încercați, adecă vrednici, tot așa ne-a încredințat evanghelia, și noi astfel grăim. Deci ca încercați de Dumnezeu și găsiți vrednici de a ni se încredința evanghelia, noi așa și grăim, „nu ca cum am plăcea oamenilor”, adecă «nu le facem acestea toate pentru voi, ci pentru Dumnezeu». Fiindecă mai 'nainte i-a lăudat, apoi ca nu cumva cuvântul său să fie bănuț, zice: „Că nici odată întru cuvânt de măgulire n'am fost la voi, precum știți, nici prin prilej de lăcomie, Dumnezeu este martur, nici căutând dela oameni slava, nici dela voi, nici dela alții, putând întru greutate a fi ca apostolii lui Christos” (Vers. 5. 6).

„Niciodată întru cuvânt de măgulire n'am fost la voi”, zice, adecă «nu v'am măgulit, după cum fac înșelătorii, cari voesc să stăpânească. Nu se poate spune că noi am măgulit, ca să stăpânim, și nici că am fost mișcați la aceasta din interese materiale». In urma acestora, care de altfel erau vederate, îi invoacă chiar pe dânșii de marturi: «Dacă v'am fi măgulit, zice, voi ați ști», însă la ceea-ce nu erà vederat în deajuns, adecă asupra lăcomiei, apostolul invoacă de martur pe Dumnezeu.

„Nici căutând dela oameni slava, nici dela voi, nici de la alții, putând întru greutate a fi ca apostolii lui Christos”, adecă «nici cinstea n'am căutat'o, nici nu v'am vorbit cu fală, și nici nu am fost la voi înconjurați de gardă împărătească, — deși dacă

am fi făcut aceasta, nu ar fi fost ceva străin, căci dacă cei trimiși în solie de împărat sunt în cinste, apoi cu atât mai mult noi». Și nu zice că «am fost necinstiți» sau că «nu ne-am bucurat de cinstea cuvenită» — ceea-ce ar fi însemnat că'i batjocorește, — ci încă mai mult «că nici n'am căutat cinstea. Deci dacă puteam căuta cinstea, și totuși n'am căutat'o, deși poate predica cerea aceasta, apoi cum se poate spune că noi am făcut'o pentru slavă? Cu toate că chiar de am fi căutat'o, nu ar fi fost vr'o crimă, de vreme ce este drept, că cei trimiși de Dumnezeu la oameni, ca niște soli sosiți acum din ceruri, să se bucure de o mare cinste, — noi însă nu facem nimic din acestea, ca astfel să astupăm gurile protivnicilor noștri. Și nici nu se poate spune că numai cătră voi ne-am purtat așa, iară cătră alții în alt mod». Aceasta o zicea și Corinthenilor scriindu-li: „Că suferiți dacă vă robește cineva pre voi, dacă vă mănâncă cineva, dacă vă ia (răpește) cineva, dacă se sumește cineva, dacă vă bate cineva peste obraz“ (II Corinth. 11, 20), și iarăși: „Iară venirea trupului este slabă, și cuvântul defăimat“ (Ibid. 10, 10) și iarăși: „Dăruiți-mi mie nedreptatea aceasta“ (Ibid. 12, 13), — arătând prin aceasta cât de smerit eră, dacă pătimiă atâtea neajunsuri. Aici însă vorbește și despre mijloacele materiale, căci expresiunea: „Putând întru greutate a fi ca apostolii lui Christos“ aceasta semnifică.

„Ci am fost cu liniște în mijlocul vostru, precum muma își încălzește pre fiii săi. Așa ținându-ne (fiind legați) de voi, bine-voim a vă da vouă nu numai evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre, pentru că ați fost nouă iubiți“ (Vers. 7—8).

„Ci am fost, zice, cu liniște“, adică nu ne-am înfașoșat nici cu fanfaronadă, nici cu vuet, și nici nu am arătat ceva greu și de nesuferit. Iară expresiunea „în mijlocul vostru“ e ca și cum ar zice cineva «ca unul dintre voi, ca și cum nu am fi fost rânduți de sus spre aceasta». „Precum muma, zice, își încălzește pre fiii săi“. Astfel trebuie a fi dascălul. Nu cumva

poate muma măgulește pe copil ca să se bucure de slavă din parte-i? Nu cumva cere bani dela copiii cei mici? Nu cumva se poartă cu dânșii cu asprime și de nesuferit? Nu oare datoria mumelor este mai cu samă de a se purtă cu blândețe față de copii? „Așa ținându-ne (fiind legați) de voi“. Aici arată dragostea sa cea părintească către dânșii, adecă «atât de mult suntem legați de voi prin dragoste, încât chiar de ar trebui să ne dăm pentru voi și sufletele noastre, și nu ne-am da în latură». Aceasta deci, spune-mi, este judecată omenească? Și cine ar fi atât de ușurel, ca să spună așa? „Bine-voim a vă da vouă, zice, nu numai evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre“. Astfel că aceasta este mai mare decât aceea. Și care este folosul? Dela evanghelie de sigur că este un mare folos, însă a-și da cineva sufletul este și mai mare, prin greutatea faptului. Nu este tot una: a predică, și a-și da sufletul; a predică de sigur că este mai cinstit, însă a-și da sufletul este cu mai multă anevoință. «Am fi voit, zice, ca să vă dăm și sufletul vouă, dacă ar fi fost nevoie, căci dacă nu voiam aceasta, nu am fi suferit lipsa și nevoea». De aceea a lăudat și laudă pe apostoli, «pentru că, zice, noi nu facem aceasta căutând bani, sau măgulindu-vă, sau dorind slava». Și acum tu privește înțelepciunea lui Pavel, căci deși apostolii suferise multe în predica evangheliei, totuși spre a face pe discipuli și mai întăriți în credință, găsește nimerit de a se lăuda pe sine și pe ceilalți apostoli într'un chip paradox, așa zicând, ca să facă pe discipuli să-i admire. Dar lauda aceasta avea bănuială. De aceea respingând acea bănuială, vorbește de primejdii. Și iarăși, ca să nu se creadă că vorbește de primejdii ca să se arate obosit cu totul pentru dânșii, și că prin urmare are dreptul de a fi cinstit de dânșii, după ce s'a văzut silit a vorbi de primejdii, adăogă: „Pentru căci ați fost nouă iubiți“ și cu plăcere am fi dat și sufletele noastre vouă, fiindcă suntem strâns legați de voi. Evanghelia noi o vestim vouă, fiindcă așa a poruncit Dumnezeu, — însă atât de mult vă iubim pre voi, încât, dacă ar trebui, am da și sufletele noastre pentru voi.»

¹⁾ Astfel trebuie a iubi, cel ce iubește, în cât dacă i s'ar cere chiar și sufletul, să nu ezite de este cu puțință. Și nu zic încă «dacă i s'ar cere», ci însuși el să alerge spre acest scop. Nimic nu poate fi mai plăcut ca o astfel de dragoste, pe care nimic supărător nu o poate împiedica. Cu adevărat că „Prietenul credincios este leacul vieții”; cu adevărat că „Prietenul credincios este acoperământ tare” (Sirach. 6, 16. 14). Ce nu ar face un prieten adevărat? Câtă plăcere nu ți-ar deșteptă? Cât folos și câtă siguranță? Chiar de ai spune de mii de tezaure, totuși nimic nu ar fi mai de preț ca un prieten adevărat. Și mai întâiu să spunem despre prietenie, câtă plăcere și mulțămire are în sine. Te bucuri văzând pe prietenul tău, te înveselești, și sufletul tău având o mulțămire nespusă se contopește cu dânsul, și chiar de ți-ai aminti numai de el, cugetul tău tresare și se înaripează. Vorbesc aici despre prietenii adevărați, despre prietenii de un suflet și de un cuget, despre prietenii cari preferă să și moară, despre prietenii cari iubesc cu căldură, și nu înțelegem pe prietenii simpli, pe cei ce iau parte pe la mesele noastre și-i credem de prieteni în urma laudelor ce ni aduc, să nu credeți, zic, că vorbesc de aceștia. Dacă cineva are vr'un prieten așa fel precum spun eu, va înțelege de sigur cuvintele mele. Chiar de l'ar vedea în fie-care zi, el totuși nu se satură; aceasta o dorește atât pentru sine, cât și pentru acela. Am cunoscut eu pe cineva, care se ruga de sfirți pentru prietenul său și li zicea, ca mai întâiu să facă rugăciuni lui Dumnezeu pentru dânsul și la urmă pentru sine. Astfel este prietenul adevărat, în cât nici timpul, nici locul nu-l pot împiedeca de a iubi și a fi iubit. Dupe cum florile cele frumoase se ivesc și prin locurile vecine, tot așa și prietenii cei adevărați în ori și ce locuri s'ar duce, lasă în urma lor numai grații. Și de multe ori găsindu-ne pe acele locuri fără dânsii, lăcrămăm amintindu-ni de acele zile fericite, când ne găseam împreună, și oftăm din adâncul inimei. Nu se poate prin cuvânt a reprezenta plăcerea aceea, pe care ni-o pricinuește conviețuirea cu prietenii, numai cei ce au experiență o știu. Dela aseme-

¹⁾ *Partea morală.* Nimic nu este mai mare decât prietenia spirituală. Chiar de ai spune despre viață, totuși și aceasta se găsește pe al doilea plan față de asemenea prietenie. (*Veron.*)

nea prieteni, este cu putință de a cere și de a avea grații, fără vre-o bănuială. Când ni poroncesc ceva, noi simțim mare mulțămire, când însă pregetă de a ni spune, noi suntem scârbiți. Nu avem nimic, care să nu fie și al lor. De multe ori disprețuind ceste de aici, noi totuși nu voim a ne duce din această viață pentru dânșii, căci ni sunt mai doriți și decât lumina. Cu adevărat, că prietenul sincer este cu mult mai dorit decât chiar lumina. Și să nu te miri că zic aceasta, pentru că mai bine ni-ar fi dacă s'ar stinge soarele, decât a fi lipsiți de prieteni adevărați; mai bine ni-ar fi de a trăi în întuneric decât a fi fără prieteni. Și cum este aceasta, eu vă voi spune. Mulți văzând soarele, sunt în întuneric, pe când dacă sunt înconjurați de prieteni, nu ar suferi nici o scârbă. Eu vorbesc de prietenia cea duhovnicească și de prietenii duhovnicești, cari nimic nu preferă înaintea prieteniei. Așa fel era Pavel, care și-ar fi dat bucuros și sufletul său, chiar fără să fie cerut, și care cu plăcere s'ar fi aruncat și în gheena. Deci cel ce iubește, trebuie în acest mod să iubească, adică să iubească din suflet și cu predispoziție înflăcărată. Voiesc a vă da un exemplu de felul prieteniei. Prietenii adevărați covârșesc pe părinți și pe fi, — vorbesc de prietenii cei dupre Christos. Și să nu-mi spui de cei de acum, — că împreună cu celelalte bunuri, s'a depărtat și acest bun, — ci tu cugetă la cei de pe timpul apostolilor, și nu vorbesc de corifei, ci chiar de credincioși. „Eară inima și sufletul mulțimei celor ce au crezut eră unul, și nici unul ceva din averile lui zicea că este al său; — și se da fie-căruia dupe cum cineva avea trebuință“ (Fapt. 4, 32. 35). Nu eră atunci «al meu» și «al tău». Aceasta este prietenie, ca pe cele ale sale să le crează cineva ca nefiind ale sale, ci ale aproapelui, și cu un cuvânt ca lucruri streine, ca în așa chip să cruțe sufletul aproapelui ca pe al său, și acela să facă tot așa. «Și cum este cu putință, zici, ca să se găsească un astfel de om»? Este cu putință, însă noi nu voim. Dacă nu ar fi fost cu putință, nu ar fi poruncit Christos, și nici nu ar fi spus atâtea cu privire la dragoste.

Mare lucru este prietenia, iubiților, și cât de mare este, nimeni nu poate ști, și nici un cuvânt nu o poate reprezenta, decât numai cel ce are cunoștința ei. Aceasta

a făcut dezbinările, aceasta face pe Elini să fie Elini. Cel ce iubește, nu voiește să poronciască, nici să stăpânească, ci chiar stăpânind peste alții el este plin de grații, voiește mai de grabă să dea altora, decât el să primiască ceva, pentru că el iubește cu adevărat și se găsește totdeauna ca cum nu i s'ar fi îndeplinit pofta. Nu este atât de încântat când el se găsește în fericire, pe cât este atunci când poate face binele. El voiește să predomineze pe aproapele prin dragoste, să'i folosească chiar, și să'i fie oare-cum ca datornic, voiește a face totul după placul aceluia și totuși nu se arată pe față, ci vrea să fie ca un datornic. Poate că mulți dintre voi sunt în necunoștință de cele ce spun. Voiește a'l stăpâni prin binefacere, și totodată să nu se pară că el stăpânește, ci ca și cum îl recompensează, ceea-ce a făcut și Dumnezeu față de oameni. Trebuia ca să dea pe Fiul său pentru noi, însă ca să nu se pară că'l dă pentru placul nostru, ci pentru folosința noastră, a poruncit lui Abraam ca să dea pe fiul său, ca astfel făcând ceva mare, să nu se pară a fi mare. Când nu este la mijloc dragostea, atunci batjocorim binefacerile, și chiar pe cele mai mici și ne băgate în seamă le ridicăm și li dăm însemnătatea ce poate nu o au prin ele înși-le, pe când dacă este dragostea adevărată, le ascundem, ba încă chiar pe cele mari le micșurăm și nu li dăm importanța ce o au, ca să nu se creadă că voim a avea ca datornic pe cel iubit, ci noi înșine ne considerăm ca datornici lui, prin faptul că'l avem pe el datoriu.

Stiu, iubitorilor, că cei mai mulți nici nu pricep ceea-ce eu vorbesc, iară cauza este că noi vorbim despre un lucru, ce în timpul de față se găsește în ceruri. După cum dacă am vorbi de o plantă oare-care din India, de care nu are nimeni nici o cunoștință, noi nu am putea să o reprezentăm așa precum este, ori câte am spune, tot așa și în cazul de față, ori câte voiți spune, în zadar voiți vorbi, că nimeni nu va fi cu băgare de seamă. Acea plantă, zic, este sădită în ceruri, având ramuri nu încărcate cu mărgăritare, ci cu o viață virtuoasă, cu mult mai plăcută decât acelea. Care plăcere voiești a'ți spune, fie ea demnă, fie nedemnă? Ei bine, plăcerea dragostei adevărate covârșăște pe toate la un loc, chiar de mi-ai spune și de plăcerea, voiți să zic de dulceața mierei, căci mierea se înăcrește după un timp, pe când prietenul adevărat niciodată, întru

cât este prieten, ci încă pofta mai mult sporește și nicio dată nu se găsește mulțumită. Prietenul adevărat este mai plăcut decât chiar viața prezentă, căci mulți după încetarea din viață a unor asemenea prieteni, nu mai doresc să trăiască. Cu un asemenea prieten cineva poate suferi și exilul, iară fără prieten nu poate trăi nici în propria sa țară. Cu un asemenea prieten chiar și sărăcia este suportabilă, iară fără dânsul și sănătatea și bogăția sunt de nesuferit. În persoana unui asemenea prieten el are pe un al doilea eu. Sunt grozav de necăjit în mine însu-mi, că nu pot să spun, nu pot să reprezint chestiunea prin exemple. Cunoșteam eu, că cele spuse sunt cu mult mai prejos decât ar fi trebuit. Dară toate acestea se petrec aici, pe când din partea lui Dumnezeu este o așa recompensă pentru dragoste, în cât nu se poate spune. El ni dă recompensă, ca să ne iubim unii pe alții, căci zice: «iubește pre aproapele tău, și vei avea plată» — pentru care lucru noi tocmai datorim plată. «Cere, zice, și ia resplata», pentru care tocmai noi datorim resplata, căci cerem să ni se dea cele bune. «Fii virtuos, zice, și ia resplata», deși eu însumi datoresc resplata «Postește, zice, și ia plată» adecă sunt răsplătit fiindcă am lucrat în interesul meu. După cum însă părinții când fac pe fiii lor virtuoși li mai și dau încă răsplata virtuții lor, căci se cred datori la aceasta prin faptul că se găsesc mulțamiți, — tot așa și Dumnezeu. «Dacă vei deveni, zice, virtuos și bun, vei primi răsplata, căci mulțamești pe tatăl tău, iară de vei fi rău, nu vei primi nimic, căci superi pe cel ce te-a făcut».

Deci, iubiților, să nu supărăm pe Dumnezeu, ci să-l mulțămim, pentru ca să ne bucurăm de împărăția cerurilor, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Aduceți-vă aminte, fraților, de ostenele și de nevoința noastră, că ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngreuiem pe cineva din voi, am propovedit vouă evanghelia lui Dumnezeu. Voi sunteți marturi și Dumnezeu, cum cu cuvioșie, și cu dreptate, și fără de prihană am fost vouă

celora ce ați crezut, precum știți, că pre unul fiecare din voi, ca un părinte pre fiii săi, v'am rugat și v'am mângâiat. Și am mărturisit ca să umblați voi cu vrednicie lui Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă" (Cap. 2, 9—12).

Dascălul nu trebuie a face cu supărare nimic din cele ce contribue la mântuirea discipulilor. Că dacă fericitul Iacob, ziua și noaptea, se trudea cu paza turmelor, cu atât mai mult trebuie a face cel ce i s'a încredințat sufletele altora spre pază, care, chiar de ar fi lucrul cât de greu, sau oricât de înjosit, el trebuie a face totul, având înaintea ochilor un singur lucru: mântuirea discipulilor și slava lui Dumnezeu ce va rezultă de aici. Privește cum Pavel, acest mare predicator al evangheliei, acest apostol al lumii, care și-a luat asupra-si o așa cinste, cum el, zice, lucră cu mânele sale, ca să nu îngreueze pe discipuli. „Aduceți-vă aminte fraților, zice, de ostenele și de nevoința noastră". Mai sus a fost zis: „Putând întru greutate a fi ca apostoli ai lui Christos", ceea-ce zice și în epistola către Corintheni: „Nu știți că cei ce lucrează cele sfinte, din biserică mănâncă? Așa și Christos a rânduit ca cei ce propoveduiesc evanghelia, din evanghelie să trăiască" (I. Corinth. 9, 13. 14), «dară eu, zice aici apostolul, nu am voit aceasta, ci am lucrat cu mânele mele». Și n'a lucrat cum s'ar întâmplă, ci cu multă sîrguință, căci privește ce spune el: „Aduceți-vă aminte" — vedeți că el nu zice «de bine-facerile dela mine» ci de „ostenele și de nevoința noastră". Că ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngreuiem pre cinevă din voi, am propoveduit vouă evanghelia lui Dumnezeu". Corinthenilor însă alta li spunea: „Alte biserici am jefuit luând de cheltuială spre a sluji vouă" (II. Corinth. 11, 8), deși lucră și acolo, însă n'a amintit de aceasta, ci a pus cevă mai îmbolditor, ca și cum pare că li-ar fi zis: «de alții am fost hrănit slujindu-vă vouă». Aici însă nu așa, ci „ziua și noaptea lucrând". Acolo zice: „Și venind de față la voi,

și lipsit fiind, nimănui n'am făcut supărare" și „am jefuit bisericile luând de cheltuială spre a vă sluji vouă“, — aici însă arată că acești bărbați Thesalonicieni se găseau într'o complectă sărăcie. De aceea incontinuu îi aduce pe dânșii de marturi. „Voi sunteți marturi, zice, și Dumnezeu“. Dumnezeu este vrednic de credință, și faptul acesta îi putea încredința mai cu seamă, pe când mărturia lor era nesigură pentru cei ce nu știau. Nu căută că cel ce vorbește acestea este Pavel, căci voește a-i încredința cu prisosință. De aceea și zice: „Voi sunteți marturi, și Dumnezeu, cum cu cuvioșie și cu dreptate, și fără de prihană am fost vouă celor ce ați crezut“. Trebuie ca să-i laude, și de aceea a adăos fraza din urmă, care era suficientă spre a-i convinge. «Cel ce se găsea acolo, zice, în mare nevoie, și totuși n'a primit nimic, cu atât mai mult acum».

„Cum cu cuvioșie, zice, și cu dreptate și fără de prihană am fost vouă celor ce ați crezut, precum știți, că pre unul fiecare din voi, ca un părinte pre fiii săi v'am rugat și v'am mângâiat“. Mai sus spunând de întreținere, aici vorbește de dragoste, ceea-ce înseamnă mai mult decât sprijinul ce ar fi putut avea dela dânșii. Vorbele acestea sunt zise de cel ce cu adevărat se smerește. „Ca un părinte pre fiii săi v'am rugat și v'am mângâiat, și am mărturisit ca să umblați voi cu vrednicie lui Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă“. Când li spune „am mărturisit“ li amintește de părinți, și pare că li-ar zice: «deși noi v'am conjurat, v'am îndemnat pre voi, totuși nu cu așa putere mare, ci precum părinții față de fiii lor». „Că pre unul fiecare din voi“. Vai! Intr'o mulțime atât de mare, el nu trece cu vederea pe nimeni, la el nu este mic, nici mare, nici bogat, nici sărac, ci toți deopotrivă. «V'am rugat, zice, pe fiecare în parte, ca să răbdați, și v'am mângâiat în suferințele voastre». „V'am rugat“; așa dară îi nu căutau slava. „Și am mărturisit“ zice; așa dară nu-i lingușă. „Ca să umblați voi cu vrednicie lui

Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă“.

„Drept aceea și noi mulțămim lui Dumnezeu neîncetat, căci luând voi cuvântul auzirei de Dumnezeu dela noi, ați primit nu cuvânt al oamenilor, ci, precum este adevărat, cuvântul lui Dumnezeu, care se și lucrează întru voi cei ce credeți“. (Vers. 13). «Nu se poate spune, zice, că noi facem totul fără de prihană, iară voi ați făcut lucruri nevrednice de chemarea voastră. Nu ați luat cuvintele ce v'am spus ca auzite dela oameni, ci ca dela Dumnezeu, atâta atențiune ați dat». Și de unde se învederează aceasta? După cum el se arată pre sine ca predicând nu spre lingușire, și nici pentru slavă deșartă, iară aceasta o dovedește prin propriile sale ispите, invocând și mărturia lor pentru câte a făcut, — tot așa și dânșii au primit cuvântul cu dreptate prin propriile lor ispите. «Cum ați fi suferit voi, zice, atâtea neajunsuri, dacă nu ați fi luat cuvintele noastre ca ale lui Dumnezeu?» Și privește demnitatea la care 'i ridică: „Că voi fraților, următori v'ați făcut bisericilor lui Dumnezeu, celor ce sunt în Iudeia întru Christos Iisus, căci aceleași ați pățimit și voi dela cei de un neam cu voi, precum și aceia dela Iudei. Carii și pre Domnul Iisus au omorât, și pre Prorocii lor, și pre noi ne-au gonit, și lui Dumnezeu nu sunt plăcuți, și tuturor oamenilor stau împotrivă. Cari ne opresc pre noi să nu grăim neamurilor ca să se mântuiască, ca să-și împlinească păcatele lor pururea, — ci a sosit asupra lor mânia până în sfârșit“ (Vers. 14—16),

„Că voi, fraților, următori v'ați făcut bisericilor lui Dumnezeu celor din Iudeia“. Mare mângâiere li aduce aici. «Nu e nimic de mirare dacă îi vă fac atâtea rele, de vreme ce tot așa a făcut și cu cei de un neam cu dânșii». Și aceasta este o dovadă nu mică, că predica este adevărată, de vreme ce și Iudeii le sufăr toate din cauza ei. „Căci aceleași ați pățimit și voi, zice, dela cei de un neam cu voi, precum și aceia dela Iudei“. Expresiunea „și

„aceia“ are o mare însemnătate „In Iudeia“, zice. Aici arată că pretutindeni se vorbea de dânșii ca luptători pentru credință. Deci li spune și Thesalonice- nilor: «Aceiași ați pățimit și voi. Și ce poate fi de mi- rare, dacă au cutezat și asupra voastră aceleași, care au cutezat și asupra stăpânului?». Vezi, cum a întro- dus el aici aceia ce li aducea o mare mângâiere? De altfel apostolul încontinuu se învârtește asupra acestui fapt, în toate epistolele sale, — dacă se cercetează exact, — căci peste tot locul el pune înainte patimile lui Christos, negreșit reprezentându-le în diverse feluri. Privește cum și aici el acuză pe Iudei, aducându-li aminte de stăpânul nostru Iisus Christos, și de patimile lui, căci știa el, că aceasta li va fi de o mare mângâiere. „Cari și pe Domnul Iisus au omorât“, zice. «Dară poate nu l'au cunoscut» ar putea zice cineva. Ba l'au cunoscut foarte bine. Dară ce? Oare nu tot ii au ucis pe Profetii lor și i-au împrășcat cu pietre, deși de altfel cărțile (scrierile) lor le poartă cu dânșii? Și toate acestea ii le-au făcut nu pentru adevăr. Așa dară aceasta este nu numai o mângâiere în ispite, ci și o amintire, că dânșii fac acestea nu pentru adevăr, și de aceia să nu se alarmeze. „Și pe noi, zice, ne-au go- nit“, adică și noi am pățimit multe rele din partea lor. „Și lui Dumnezeu nu sunt plăcuți, zice, și tutu- ror oamenilor stau împotriva, cari ne opresc pe noi să nu grăim neamurilor să se mântu- iască“.

„Tuturor oamenilor stau împotriva“. Cum aceasta? «Apoi dacă trebuie a grăi lumii întregi, și ii împiedecă, negreșit că sunt dușmanii comuni ai între- gei lumi. Pe Christos l-au omorât, pe Profeti i-au omo- rât, pe Dumnezeu îl batjocoresc, și pe noi ne alungă ea să nu propoveduim lumii mântuirea; de aceia și sunt dușmani comuni ai lumii. Deci ce poate fi de mirare, dacă vă alungă și pe voi, precum și în Iudeia»? „Cari ne opresc pe noi să nu grăim neamuri- lor să se mântuiască“. Așa dară a împiedecă pe toți dela mântuire, este fapt provenit din pizmă. „Ca să și împlinească păcatele lor pururea, ci a sosit asupra lor mânia până în sfârșit“. Ce înseamnă

„până în sfârșit“ ? Adecă nu mai sunt acestea ca mai înainte, nu mai este întoarcere, nu mai este hotar, ci mânia este aproape. De unde se invederează aceasta? Din acelea pe care le-a prezis Christos. Nu numai aceasta poate fi o mângâiere, — de a avea tovarăși în scârbe, — ci încă și aceia, de a auzi că cei ce au scârbit pe alții vor fi pedepsiți. «Dacă însă întârzierea pedepsei lor supără, voi mângâiați-vă, zice, că nu vor scăpa câtuși de puțin». Dară această întârziere mai mult a împutinat'o prin expresiunea „a sosit asupra lor mânia“, arătând aceasta ca datorită mai de demult, ca hotorîta și profetizată.

„Iară noi, fraților, rămânând sirimani de cătră voi la vreme de un ceas¹⁾, cu fața și nu cu inima, mai mult ne-am sirguit a videa fața voastră cu mare dorință (Vers. 17). Nu zice «despărțiți» ci „sirimani“, adecă orfani, ceea-ce este mai expresiv. Mai sus a vorbit de lingușire, arătând că nu i-a lingușit, și nici n'a căutat slava, iar aici vorbește despre dragoste. Și fiindcă li-a spus mai sus „ca un părinte pe fii săi“ și „precum numa își încălzește pe fii săi“, aici li vorbește că „am rămas sirimani“ (*ἀπορφανισθέντες* = rămânând orfani), ceea-ce se întâmplă cu copiii, carii cer neconținut pe părinții lor. Și cu toate acestea s'ar putea zice că nu apostolii, ci Thesalonicenii rămăsesse orfani. «Inșă nu, răspunde apostolul, ci noi. Căci dacă cineva ar examina bine, ar videa, că după cum copii cei mici lepădați și rămași orfani fără timp, lasă în sufletul părinților un dor mare, nu numai prin natura faptului în sine, ci și pentru pustiul, așa zicând, pe care'l simt părinții împrejurul lor, tot așa și noi». Din aceasta, deci, și din întristarea sa, arată starea lui sufletească, în care se găsiă după despărțirea de dânșii. «Să nu se creadă, zice, că noi am întârziat un timp îndelungat, ci „pentru un timp“, și numai cu fața nu vă videm, nu însă și cu inima, căci în cuget vă avem pururea».

¹⁾ Notă. Expresiunea din original *πρὸς καιρὸν ὥρας* este un elinism, care înseamnă în traducere justă, *pentru un timp*. Deci frasa întreagă ar fi: *Iară noi fraților rămânând sirimani de cătră voi pentru un timp. . . . (Trad.)*.

Câtă dragoste din parte-i! Deși îi avea totdeauna în cuget, el totuși nu se mulțămia, ci căută să-i vadă față câtră față. Nu-mi vorbi de filosofie prisoselnică, căci aceasta este iubire adevărată, de a vîdea și de a auzi vorbindu-mi cel iubit, fiindcă toate acestea mult îmi folosesc. „Mai mult ne-am sîrguit“ zice. Ce va să zică „mai mult? Sau că voiește a spune: «că mai mult decât voi v'am dorit», sau — ceea-ce pare a fi mai drept: «deși timpul ni-a lipsit, noi totuși ne-am sîrguit a vîdea față voastră». Privește pe fericitul Pavel: când nu poate a'și împlini dorința prin sine însuși, el face aceasta prin alții, precum a făcut cu Filippenii, cărora li-a trimis pe Timotheiu, cum a făcut cu Corinthenii, la cari a trimis tot pe Timotheiu; — privește-l, zic, cum el se duce la dânșii prin alții, dacă nu poate prin sine însuși. Eră un fel de amarez maniac ¹⁾ și neastâmpărat, când eră vorba de dragoste. „Pentru aceia am voit să venim la voi“, ceea-ce eră rezultatul dragostei. «Deși nu aveam nici o altă treabă pe acolo, totuși, zice, voiam să viu ca să vă vad». „Eu Pavel, și odată, și de două-ori, și ne-a făcut sminteală Satană“. Ce spui Pavele? Te-a împiedecat Satană? «Da, zice, căci nu a fost a lui Dumnezeu faptul acesta». In epistola câtră Romani (1, 13. 15, 22) iarăși spune că a fost împiedecat, însă atunci Dumnezeu l-a împiedecat. Și aiurea spune Lucă (Fapt. 16, 6) că i-a împiedecat Duchul de a se duce în Asia. Și în epistola câtră Corintheni deasemenea spune că l-a împiedecat Duchul, — pe când aici faptul îl atribuie lui Satan. Așă dară ce numește el împiedecarea pusă de Satană? Niscareva ispite mari neprevăzute. „Făcându-se viclesug, zice, asupra lui“ (Fapt. 20,3) a stat în Elada timp de trei luni. Alt lucru este de a remânea undeva de bună voe, din cauza iconomiei împrejurărilor, și altul de a fi împiedecați. Căci acolo zice: „Iară acum ne mai având loc într'aceste laturi...“ (Rom. 15, 23) și „Că cruțându-vă pe voi

¹⁾ Notă. In limba Română cuvintele *manie* și *maniac* sunt sinonime cu *nebunie* și *nebun* sau aplecat spre *nebunie*. In limba elină însă, și mai cu seamă la sf. Chrisostom aceste cuvinte înseamnă *dorința vehementă, aprinsă*. Deci amarez maniac după sf. Chrisostom va să zică amarezat înfocat. (Trad.).

nu am venit până acum la voi“ (II. Corinth. 1, 23), pe când aici nimic din acestea, însă ce? Că Satană l-a împiedecat. „Eu Pavel, zice, și odată, și de două-ori“. Privește, cum se ambiționează și se îngâmfă așa zicând, voind să arate, că el îi iubește mai mult decât toți. Acel „eu Pavel“ este pus în loc de expresiunea subînțeleasă: «dacă poate nu și ceilalți. Și aceia voiau, eu însă chiar m-am încercat de a veni».

„Căci care este nădejdea noastră, sau bucuria, sau cununa laudei“? (Vers. 19). Dară Macedonenii sunt lauda ta, fericite Pavele? «Nu numai acestia» zice, pentru care și adaoge: „Au nu și voi înaintea Domnului nostru Iisus Christos, întru a lui venire“? Oare ați auzit voi vre-odată cuvinte de acestea ieșite din gura femeilor chiar a celor mai duioase, vorbind astfel cu copiii cei mici? „Și cununa laudei“ zice. Așa dară nu ajungea numai ca numele cununei să arate strălucirea, ci și a „laudei“. Câtă aprindere nu este aici? Niciodată vre-o mumă, sau tată, sau și amândoi împreună, nu ar putea să-și arate dorul lor în așa grad ca Pavel. „Bucuria, zice, și cununa mea“, adică «eu mai mult mă bucur de voi, decât de o cunună». Acum tu poți să-ți închipui, cât de mare eră întreaga biserică sădită de Pavel și înrădăcinată. Dară cine nu s'ar bucură având atâta fi, pe câți avea el? Și cine nu s'ar bucură văzând pe acei fii numeroși cu toții progresând? Așa că vorbele acestea nu sunt zise spre lingușire, căci el n'a zis simplu «voi» ci „și voi“ împreună cu ceilalți. „Că voi sunteți slava noastră, zice, și bucuria“ (Vers. 20).

„Drept aceia mai mult neputând răbdă, bine am voit a rămânea în Athena singuri — în loc să zică «am preferat» — și am trimis pe Timotheiu fratele nostru, și slujitoriul lui Dumnezeu, și ajutorul nostru întru evanghelia lui Christos“. (Cap. 3, 1. 2). Și aceasta o zice nu atât ca să înalțe pe Timotheiu, pe cât ca să-i cinstească pe dânsii trimitându-li pe conlucrătoriul său, ca și cum li-ar fi zis: «Sustrăgând dela lucru am trimis la voi pe sluga lui Dumnezeu, și pe conlucrăto-

riul nostru în evanghelia lui Christos». „Ca să vă întăriască pe voi, și să vă mângâie întru credința voastră, ca nici unul să nu se clătiască întru scârbele acestea“ (Vers. 3). Dară ce spune el aici? Fiindcă ispitele dascalilor alarmează pe discipuli, și fiindcă atunci apostolul căzuse în multe ispite, după cum însuși zice că „ni-a făcut zmințeală Satană“ și că «odată, și de două-ori am voit să vin la voi, dară nu am putut» ceea-ce înseamnă că se găsea în mare strâmtorare, — cu drept cuvânt că aceasta îi alarmase, nu atâta gândindu-se la ispitele lor, pe cât la ale dascalilor, căci nici ostașii nu se tulbură atâta pentru propriile lor ispite, pe cât pentru generalul lor când îl văd rănit în luptă. „Ca să vă întăriască pe voi“ zice, nu ca cum ați fi lipsiți cu ceva în credință, nici ca cum ar trebui să mai știți ceva din ale credinței. „Ca să vă mângâie pe voi întru credința voastră, zice, ca nici unul să nu se clătiască întru scârbele acestea, că singuri știți că spre aceasta suntem puși“.

„Căci când am fost la voi am zis vouă mai 'nainte, că vom să avem scârbe, precum a și fost, și știți“ (Vers. 4). «Nu trebuie să vă alarmați, zice, căci nimic nu e străin, nimic nu se petrece în contra așteptărilor», ceea-ce eră deajuns ca să-i deștepte. Ai văzut, că de aceia și Christos a prezis ucenicilor, zicând: „Și acum am zis vouă mai 'nainte până a nu fi, ca când va fi să credeți“? (Ioan, 14, 29). Cu adevărat că pe lângă altele, și aceasta este o mare mângâiere, ca discipulii să audă dela dascali cele ce se vor întâmpla. După cum cel bolnav dacă aude dela doctor că va fi așa, sau așa, nu se tulbură mult, pe când dacă mersul boalei se înrăutățește fără de veste, ca și cum în neștiința doctorului, și boala pare că întrece mult meșteșugul doctoricesc, atunci bolnavul își pierde cumpătul și se alarmează, — tot așa și în cazul de față. Ceea-ce Pavel prevăzuse dejă, se și întâmplase. „Precum a și fost, zice, și știți“. Și nu spune numai că acestea trebuiau să se întâmple, ci și altele se vor mai întâmpla, căci „spre aceasta suntem puși“, adică «nu numai pentru cele trecute

nu trebuie a vă tulburà, ci încă nici pentru cele viitoare, dacă cumva se va întâmpla ceva, căci „spre aceasta suntem puși“.

¹⁾ Deci să auzim acestea, noi cari avem urechi de auzit, că spre aceasta este pus Creștinul. „Spre aceasta suntem puși“, zicând acestea pentru toți credincioșii în genere. Spre aceasta suntem puși, iară noi, ca și cum am fi puși spre liniște, ne tulburăm. Și de ce oare ne tulburăm? Că nici nu este timp de scârbe, nici nu ne-a coprins vre-o ispită, afară poate de cele omenesti. Este potrivit acum mai ales a vă zice cu apostolul: „Că încă n'ați stătut până la sânge împotriva păcatului luptându-vă“ (Ebr. 12, 4). Mai cu samă nici aceasta nu e potrivit a vă spune acum, însă ce anume? Că voi încă n'ați disprețuit nici măcar averile. Acelora cari perduse totul ce aveau, cu drept cuvânt li zicea apostolul așa, iară vouă cari aveți totul, nu vi se poate zice. Cine din voi a fost prădat de averi pentru Christos? Care din voi a fost bătut? Care a fost batjocorit? De unde vom avea lauda? De unde vom putea avea curajul? Christos a pătimit atâtea pentru noi, cari eram dușmanii săi, dar noi ce vom putea să arătăm că am pătimit pentru dânsul? Nu putem arăta nimic, căci nici un rău nu am pătimit, pe când bunuri am primit multe dela dânsul. De unde ni va fi curajul în acea zi? Nu știți că și ostașul numai atunci se va găsi strălucit înaintea împăratului, când va arăta că poartă pe trup multe rane și semne de rane? Dacă însă nu poate arăta nici un succes, chiar de nu ar fi adus nici o supărare cuiva, totuși este așezat în rândurile celor din urmă. „Dar nu este războiu“ zici tu. Dar dacă ar fi, spune-mi cine s'ar luptă? Cine ar alerga în ajutor? Cine ar rupe falanga? Poate nimeni. Când eu văd că tu nu disprețuești nici măcar averile pentru Christos, cum să te cred că vei disprețui ranele? El

---

¹⁾ *Partea morală.* Trebuie a răbdă îndelung în scârbe, și a mulțămii lui Dumnezeu. Chiar de am avea pagubă în averi sau în copii noi să zicem: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat“. Că cel ce le răbdă acestea cu bărbăție, este deopotrivă cu Abraam și cu Iob, și că dacă demonii ne adorm, așa zicând, cu privire la cele pierdute — ca conlucrători cu tâlharii — știu de multe ori locurile unde s'au ascuns cele furate de hoți. (Veron).

a zis „purtați-vă cu cei ce vă batjocoresc cu curaj, și bine-cuvântații“ iară tu nu faci așa, ci te împotrivești și ești neascultător. Ceea-ce nu are nici o primejdie, tu nu faci, și atunci cum vei putea suferi ranele, spune-mi, acolo unde este multă scârbă și durere? Nu știți că în timp de pace trebuie a se exercita cineva pentru războiu? Nu vedeți voi pe ostașii aceștia, cari, deși nu-i supără nimeni și nici nu-i amenință cu războiu, căci este o pace adâncă, îi totuși își freacă armele, și împreună cu dascălii lor, cari îi învață regulat, ies pe câmpii întinse și tupilate în fie-care zi, și acolo se exercită cu cea mai mare băgare de seamă? Dar dintre ostașii cei duhovnicești cine ar face așa? Nimeni. De aceea în războaie suntem ușori și neîndemânatici, și de aceea suntem ușor de cucerit de ori-cine. Câtă trândăvie este din parte-ni de a nu socoti timpul de față ca timp de luptă, ascultă pe Pavel, care strigă: „Toți cari voesc cu bună credință a viețui întru Christos Iisus, goniți vor fi“ (II Timoth. 3, 12), și pe Christos care zice: „In lume necazuri veți avea“ (Ioan, 16, 33), și iarăși pe fericitul Pavel strigând cu voce tare și zicând: „Stați încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul, că nu este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui“ (Efes. 6, 12). Dar de ce ne înarmezi, fericite Pavele, nefind războiu? De ce ni prezinți lucruri zadarnice? De ce îmbraci cu zale pe ostași, pe când ar putea să se repauzeze și să stea liniștiți? La aceasta ar putea să ni răspundă: „Da, nu este războiu, însă chiar nefind războiu, trebuie cineva să se îngrijească de războiu, că cel ce în timp de pace se îngrijește de războiu, va fi grozav în timpul luptei, pe când cel neexperimentat în ale războiului, mai mult se tulbură și se zăpăcește chiar în timp de pace. Și de ce oare? Pentru că el va vărsa lacrimi pentru cele ce are, și că neputând a se lupta pentru ocrotirea sa chiar, va fi foarte scârbit. Averile celui fricos și fără experiență în lupte, vor fi în stăpânirea tuturor celor voinici și cu cunoștinți de războiu. Aceasta este cauza pentru care vă înarmez mai dinainte“. După aceea apoi se știe, că tot timpul vieții noastre pe pământ este timp de luptă, timp de războiu. Cum și în ce fel? Diavolul stă pururea în preajma noastră, căci ascultă pe Petru ce spune: „Privi-

ghiați, că protivnicul vostru diavolul, ca un leu răcnind umblă, căutând pre cine să înghiță“ (I Petru, 5, 8). Mii de patimi corporale ne atacă, pe care este nevoie de a le combate, ca astfel să nu ne înșelăm și să cădem în cursa lor. În adevăr, spune-mi, ce anume nu ne războește? Oare nu ne războește bogăția, nu frumusețea, nu dezmierdarea, nu puterea, nu stăpânia, intriga, zavistia, slava, sau lipsa de minte? Slava deșartă nu numai că ne atacă pe noi personal, împiedicându-ne de a nu fi umiliți, ci ne împinge și la zavistie și ură contra altora. Pe când cele contrare, — sărăcia, necinstirea, a fi disprețuiți, a arunca totul dela noi și a nu avea nici-o putere, ne duc fără greșală la umilință, care este baza tuturor virtuților. De altfel și aceste bunuri sunt în noi. Așa dar din partea oamenilor: viclenii, zavistii, sicofandii, intrigi și multe altele de acest fel, iară din partea demonilor: stăpâniile, puterile, stăpânitorii întunericului veacului acestuia, după cum zice și Pavel: „Nu ne este nouă lupta contra trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor și a domniilor, și a stăpânitorilor veacului acestuia“. Unii ne bucurăm și alții se întristează, iară amândouă la un loc sunt o deviare din calea cea dreaptă. Deoparte sănătatea, și de alta boala și neputința. Și toate acestea la un loc, oare nu înseamnă luptă încontinuuă, și noi oare nu ne găsim veșnic în războiu? Din ce parte oare nu ar greși cine-va? Voiești ca să-ți spun chiar dela început? Ei bine, ce anume l'a pierdut pe Adam cel întâiu zidit? Plăcerea, și mâncarea, și iubirea de întâietate. Ce a pierdut pe Cain, fiul său? Ura și zavistia. Ce a pierdut pe cei de pe timpul lui Noe? Plăcerile corporale, și relele născute de aici. Ce a pierdut pe fiul lui Noe? Batjocura și nerușinarea. Ce a pierdut pe Sodomiteni? Batjocura, desfrânarea și îmbuibarea în mâncări. De multe ori și sărăcia face aceasta, pentru care și zice un înțelept: „Bogăție și sărăcie nu-mi da“ (Pildele lui Solomon, 30, 8). Inșă mai bine zis, nu bogăția, nici sărăcia sunt prin sine rele, ci intențiunea care nu este în stare să facă uz de amândouă acestea cum se cade.

Admirabil a zis Pavel: „Că spre aceasta suntem puși“. El nu spune simplu că «suntem ispitiți» ci

„spre aceasta suntem puși“, în loc de «spre aceasta ne-am născut». Acesta este lucrul nostru, aceasta ni este viața, și tu umbli după liniște? Nu stă de față calăul ca să te înghiontiască în coastă și să te silească a sacrifică idolilor, însă îți stă de față pofta cea mare de bani și de lăcomie, care ni scoate ochii și ne orbește. Nici un ostaș nu a aprins focul, și nici nu ne-a pus pe grătar ca pe sfinții mucenici, însă văpaia trupească arde mai mult sufletul decât trupul. Nu stă de față împăratul, care să-ți făgăduiască mii de bunuri și să se milostiviască asupra ta, ci îți stă de față mania de slavă deșartă, care te gâdile mai mult decât acela.

Cu adevărat că mare războiu ducem noi, iubiților, și încă foarte mare, dacă voim să fim treji. Și timpul prezent are cununile sale. Când perzi pe fiul tău unul născut, crescut în multă bogăție și dând mari speranțe, singurul care trebuia a-ți moșteni averea și a continua memoria ta, nu oftă, ci mulțamește lui Dumnezeu, și slăvește pe cel ce ți l-a luat, și prin aceasta cu nimic nu vei fi mai pre jos de Abraam, căci după cum acela a dat pe fiul său celui ce i-a poruncit, tot așa și tu, luându-ți-se fiul tău cel iubit, nu ai oftat de loc. Ai căzut poate într'o boală grea, și mulți vin ca să te îndatoreze cu deasila, unia cu descântice, alții cu hârtiuți atârinate la gât, iară alții încercându-se a te mângâia cu altele de acest fel? Ei bine, suferit-ai tu boala cu bărbăție și fără să te abați din calea cea dreaptă? Preferat-ai de a pătimi orice, numai ca să nu faci nimic din cele ale idololatriilor? Aceasta-ți va aduce ție cununa muceniei. De aceasta să nu te îndoiești de loc, iară dacă dorești să afli cum și în ce fel, eu îți voi spune. În adevăr, că după cum acela (martirul) suferă cu bărbăție durerile muncilor cu care este torturat, numai ca să nu se închine idolilor, tot așa și tu suferi durerile cauzate de boală cu mai multă mulțămire, decât să alergi la vr'un ajutor al descântătorilor, sau să faci ceva din ceea-ce ți poruncesc să faci. Sunt grozave durerile ce le suferă martirul? Dar și durerile bolnavului sunt mai îndelungate, așa că la același sfârșit ajung, și de multe-ori sunt mai grozave decât ale celui dintâiu. Când te muncește ferbințala și arsura înăuntrul trupului, și cu tot îndemnul și sfatul altora tu alungi cu dispreț descântecul, oare nu ai luat cununa muceniei? Ai pierdut bani, și sunt mulți cari te sfătuiesc

ea să te duci la gâcitori, iară tu stăpânit fiind de frica de Dumnezeu, ai preferat mai degrabă să perzi banii, decât să fii neascultător lui Dumnezeu? Ai aceeași plată cu cel ce dă banii săi săracilor, dacă ai mulțămît lui Dumnezeu pentru paguba suferită, căci deși puteai să te duci la gâcitori, totuși ai preferat mai bine a pierde banii, decât a-i lua înapoi în acest mod. După cum acela pentru frica de Dumnezeu și-a deșărtat punga săracilor, așa și tu pentru frica de Dumnezeu nu ai mai luat înapoi banii prin vrăjitori și fermecători. Noi înșine suntem stăpâni de a ne nedreptăți, sau nu, și nimeni altul.

Și dacă voești, să examinăm chiar tâlhăria în sine. Ți-a spart păretele casei tâlharul, a intrat în odaie, a cărat de acolo aurării de mare preț și petre prețioase, a luat cu el un tezaur întreg, și nu l-ai putut prinde? De sigur că ceea-ce ți s'a întâmplat e dureros, și ți se pare că ai suferit o mare pagubă, pe când în realitate nu este pagubă de loc, și în tine stă de a face această pagubă sau câștig. «Și cum e cu putință de a o face câștig?» zici tu. Eu mă voi încerca de a ți-o dovedi că așa este. Voind tu, paguba ce ai suferit va deveni un mare câștig, iară nevoind, va deveni pentru tine o pagubă mai mare. După cum se întâmplă cu meșteșugarii cari au înaintea lor materialul, că cel iscusit și experient în meșteșug întrebuintează materialul după cum trebuie, iar cel fără experiență îl strică, și astfel și a făcut singur pagubă, tot așa și în cazul de față.—Deci, cum paguba ta se va preface în câștig? Dacă vei mulțami lui Dumnezeu, dacă nu te vei boci, și dacă vei zice și tu cuvintele acelea ale lui Iob: „Domnul a dat, Domnul a luat; gol am ieșit din pântecul maicei mele, gol mă voi duce” (Iob 1, 21). «Ce spui? zici tu; tâlharul a luat, și cum voiu putea spune: Domnul a luat?». Nu te minuna, căci și Iob, de și diavolul îi luase totul, zicea că Domnul i-a luat, și tu cum poți spune că tâlharul ți-a luat, și nu Domnul? Pe cine vei admira mai mult, spune-mi; pe cel ce și a deșărtat punga sa săracilor, sau pe Iob pentru cuvintele acestea? Oare nu cumva cel prădat este mai pe jos decât cei ce dau eleimosina cu bună voea lor? Să nu-mi spui: «eu nu am nici-o mulțămire pentru aceasta, faptul nu s'a petrecut cu știrea mea, tâlharul m'a prădat fără voea mea, și prin urmare ce

plată pot avea? căci nici Iob nu a știut, și nici n-a voit ca să se întâmple așa, și cu toate acestea a luat plată. Deci și ție ți este cu putință de a lua plată, deși fără de voea ta ți s'au luat averea. Și cu drept cuvânt că noi admirăm mai mult pe cel ce suferă cu mulțămire paguba, decât pe cel ce dă de bună voe. De ce oare? Pentru că cel ce dă de bună voe, se hrănește în cugetul său cu laudele ce va avea, și are bune speranțe, căci mai înainte de a se îmbogăți el a suferit cu bărbăție lipsa banilor, iar după ce s'a îmbogățit, a asvîrlit din averile sale săracilor, — pe când celalalt tocmai pe când se găsea legat de averi, i s'a luat cu sila. Nu este tot una: a deșărta punga săracilor, după ce te-ai convins mai înainte că așa e bine, și a te lipsi de bani, tocmai pe când îi iubiai mai mult. Deci, dacă tu pronunți aceste cuvinte, vei lua înmiit, sau și mai mult decât Iob. Acela a luat aici îndoit, tu însă ca creștin ai făgăduinți că vei lua de o sută de ori mai mult. Nu ai blăstămat pentru frica de Dumnezeu? Nu ai fost la gâcitori? Ai mulțămit lui Dumnezeu pătimind răul? Ești deopotrivă cu cel ce disprețuește averile, căci și resemnațiunea ta nu s'ar fi întâmplat, dacă mai dinainte nu disprețuiai averile. Nu este tot una: a se îndeletnici cineva un timp îndelungat ca să disprețuiască averea, și a suferi fără de veste o pagubă întâmplată. Astfel deci, paguba ce tu ai suferit va deveni câștig, și diavolul cu nimic nu te va putea vătăma, ba încă te va folosi chiar.

Însă, când oare paguba devine vătămătoare? Când vatămă sufletul. Spune-mi, te rog: tâlharul ți-a răpit banii, și pentru aceasta tu te lipsești pe sine-ți de mântuire? De ce te încunjori pe sine-ți cu rele, în timp ce ești amărît de cele ce ai pățimit? Acela poate că te-a sărăcit materialmente, și tu te sărăcești pe sine-ți spiritualmente, și te vatămi pe sine-ți în mod tâlhăresc? Acela te-a lipsit de cele ce sunt afară de tine, și de care mai în urmă te-ai fi lipsit și fără voea ta, iar tu de ce te lipsești de veșnica bogăție? Te-a întristat diavolul luându-ți banii? Amărăsce-l și tu pe dânsul, și nu-l înveseli. Dacă tu te duci la gâcitori și fermecători, l-ai înveselit, pe când dacă ai mulțămit lui Dumnezeu, i-ai cauzat o rană mortală. Și privește ce se întâmplă: de sigur că banii nu'i vei găsi ducându-te la gâcitori — căci îi nu pot ști, și dacă vre-odată se realizează spu-

nerile lor, aceasta e mai mult o întâmplare, — iar tu îți vei pierde sufletul, și te vei face de răs în ochii fraților și prietenilor tăi. Dar apoi chiar dacă se realizează spunerile gâcitorilor, tot tu ești în pagubă și iarăși vei pierde averile, căci demonul știind că tu nu poți suferi paguba, și ești în stare din cauza banilor să te lepezi până și de Dumnezeu, îți dă banii înapoi, ca astfel să poată avea ocaziune de a te amăgi și a te depărta de Dumnezeu. Dar chiar dacă gâcitorii și vrăjitorii ar gâci, nu te minuna, căci demonul este netrupesc și se poartă peste tot locul. Demonul înarmează pe hoți, și fără de dânsul nu se întâmplă hoții. Deci dacă el înarmează pe hoți, apoi și știe unde se dosesc hoții și lucrurile furate, și nu este în neștiință de slugile sale. De aceea nu e ceva de mirat faptul acesta. Dacă el te vede scârbit din cauza pagubei, îți mai adaogă și o altă pagubă, iar dacă te vede disprețuind averile și râzind de paguba ce ți-a cauzat, atunci se va depărta din această cale. După cum și noi urzim asupra dușmanilor tocmai ceea-ce îi poate întrista mai mult, și dacă vedem că nu'i întristează ne depărtăm de dânsii, ca cei ce nu-i putem vătăma, tot așa și diavolul. Ce spui? Nu vezi pe cei ce călătoresc pe marea în timpul furtunei? Nu'i vezi cum îi nu se mai îngrijesc de banii și lucrurile ce le au cu dânsii, ba încă asvârl în mare tot ce au? «Ce spui omule? Odată cu furtuna mai conlucrezi și tu încă la naufragiu? Mai înainte de a te nimici valurile, tu încă lucrezi spre aceasta cu propriile tale mâni? De ce mai înainte de naufragiu îți pregătești singur naufragiul?» Acestea le ar putea spune un om prost și fără experiență de încercările și primejdiile de pe marea, pe când marinarul cel iscusit, care știe exact când va fi liniște pe mare, și când va fi furtună, va rîde spunând tu așa, și ți va răspunde: «tocmai de aceea arunc în apă lucrurile, ca să nu se întâmple naufragiu». Tot așa și cel cu experiență de împrejurările și de ispitele din viață, când vede furtuna apropiindu-se, și cele spirituale ale sale gata a se perde prin naufragiul răutății, aruncă dela sine și banii cari i-au mai rămas. Ți s'a întâmplat vr-un furt? Tu fă milostenie, și vei ușură corabia. Ți-au răpit tâlharii banii? Tu dă și ce mai ai lui Christos, și astfel vei mângâia pe alții în sărăcia lor. Ușurează-ți corabia, nu opri pentru tine ceea-ce ți-a rămas, ca nu cumva să se umple de apă, și să nu mai fie posibil de a o

scoate. Marinarii ca să scape trupul lor, aruncă lucrurile în apă, și nu așteaptă ca valurile să răstoarne corabia; iar tu ca să mântuești sufletul nu vei împiedeca naufragiul?

Încercați dacă nu credeți, încercați vă rog, și veți vedea slava lui Dumnezeu. Când ți se întâmplă ceva supărător, dă imediat eleimosină, mulțamește lui Dumnezeu că s'a întâmplat așa, și vei vedea câtă bucurie vei avea. Câștigul spiritual chiar de ar fi cât de mic, totuși este atât de mare, în cât poate să astupe orice pagubă trupească. Pe cât timp ai ca să dai lui Christos, te îmbogățești. Spune-mi, te rog, dacă tu fiind prădat s'ar apropia de tine împăratul și ți-ar întinde mâna cerându-ți să'i dai ceva, oare nu te-ai crede pe sine-ți mai bogat decât toți bogații pământului, când chiar nici după atâta sărăcie nu se rușinează de tine împăratul cerându-ți milostenie? Nu te răpi și tu odată cu răpirea averilor tale; stăpânește-te pe sine-ți, și vei stăpâni viclenia diavolului. Ai putința de a câștiga lucruri mari. Să disprețuim deci bogăția, ca să nu disprețuim sufletul. Și cum să le disprețuiască cineva? Nu vedeți ce se întâmplă cu corpurile cele frumoase și cu cei ce le iubesc? Intru cât ele sunt în fața noastră, trimit asupra-ni un foc arzător și o flacără strălucită, dar îndată ce ne depărtăm de ele, totul s'a stins, totul a adormit în noi. Tot așa este și cu averea. Nimeni să nu-și procure aurării, nimeni pietre prețioase, nimeni găтели prețioase la gât, căci toate acestea privite de alții ispitesc ochii. De voești să te îmbogățești, cum făceau cei vechi, îmbogățește-te nu în aur, ci în cele trebuitoare ca să poți da și altora la timp. Nu fii iubitor de podoabe, căci o astfel de bogăție este rîvnită de tâlhari, și nouă ni aduce griji multe. Nu adună vase de argint și de aur, ci să fie în ograda ta magazii de grâu, vin și untdelemn, nu pentru ca tu să le vinzi și să le prefaci în aur, ci ca să dai celor nevoiași. Dacă ne depărtăm pe noi înși-ne dela cele prisoselnice, ne vom învrednici de bunurile cele vecinice. Cărora fie a ne învrednici cu toții prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Drept aceea și eu nerăbdând mai mult, am trimis ca să cunoască credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit pre voi cel ce ispitește, și să fie în zadar osteneala noastră. Iară acum viind Timotheiu la noi dela voi, și binevestind nouă credința și dragostea voastră, și cum că aveți pomenire bună de noi totdeauna, dorind a ne vedea pre noi, precum și noi pre voi, pentru aceasta ne-am mângâiat fraților de voi, întru tot necazul și nevoea noastră pentru credința voastră. Că acum noi vii suntem, dacă stați voi întru Domnul“ (Cap. 3, 5—8).

Astăzi ni stă înaintea o chestiune, de care mulți întreabă, și este discutată din multe părți. Și care e chestiunea aceasta? „Drept aceea, zice, și eu nerăbdând mai mult am trimis ca să cunoască credința voastră“. Ce spui? Tu, care cunoșteai atâtea, care ai auzit cuvinte ce nu se pot spune, care te-ai ridicat până la al treilea cer, tu nu știai nimic de dânșii, pe când te găseai în Athena, deși nu erai atât de departe, și nici nu te despărțiseși de dânșii de mult timp? „Iară noi rămânând sirimani de către voi pentru un timp“, zice, și iată că acum nu mai știe nimic despre Thesaloniceni, și se vede silit a trimite pe Timotheiu ca să afle despre credința lor „ca nu cumva să vă fi ispitit pre voi cel ce ispitește, și să fie în zadar osteneala noastră“. Ce ar putea cineva spune? Nimic alta, decât că sfinții nu știau totul. Și aceasta ar putea-o afla din multe locuri și din multe timpuri de mai înainte, și după aceasta. După cum Eliseiu nu știa nimic despre văduva din Saretha Sidonului; după cum Ilie zicea către Dumnezeu: „Am rămas eu singur, și caută sufletul meu să-l ia“, pentru care a și auzit pe Dumnezeu spunându-i: „Mi-am lăsat în Israil șapte mii de bărbați“. (III. Imp.

19, 10. 18); după cum Samuil iarăși a văzut pe Dumnezeu, pe când era trimis ca să ungi pe David: „Să nu te iuți la chipul lui, nici la mărimea lui, pentru că l-am disprețuit (nesocotit) pre el (pe Saul), că nu cum vede omul vede Dumnezeu, că omul vede în față, iară Dumnezeu vede în inimă“. (I. Imp. 16, 7), tot așa și în cazul de față. Această neștiință a sfinților vine din marea îngrijire a lui Dumnezeu, atât pentru dânsii, cât și pentru cei ce cred întrânsii. Cum și în ce fel? După cum el îngăduie a fi sfinții și în persecuțiuni, tot așa lasă ca ii să fie în neștiință de multe, ca astfel să fie liniștiți. De aceea și Pavel zicea: „Datumi-s'a îmbolditor mie îngerul Satan, ca să mă bată peste obraz, ca să nu mă înalț“ (II. Cor. 12, 7). Pe lângă aceasta îi lasă în neștiință și pentru ca alții să nu și închipuiască lucruri mari despre dânsii, pentru că dacă în urma unor minuni îi credeau a fi dumnezei, apoi cu atât mai mult dacă i-ar fi văzut că îi cunosc totul în fiecare minut. De aceea și zice chiar Pavel: „Ca să nu cugete cineva mai mult decât vede sau aude ceva dela mine“ (II Cor. 12, 6). Ascultă apoi și pe Petru ce spune ologului după ce l-a vindecat: „Ce căutați la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie am fi făcut pre acesta să umble?“ (Fapt. 3, 12). Deci dacă astfel de bănueli se petreceau în inima și a celor ce ziceau și a celor ce făceau, apoi cu atât mai mult s'ar fi născut asemenea bănueli în urma unor fapte mai mari. Mai erau în neștiință sfinții și din altă cauză: ca să nu aibă cuvânt poporul să zică: «aceștia fiind oameni ca și noi, și au făcut totuși asemenea minuni», și să cadă în uimire, — de aceea prin neștiința lor Dumnezeu ni arată slăbăciunea și neputința naturei omenești. De aceea și apostolul se găsește în neștiință de Thesaloniceni, de aceea de multe ori propunându-și a se duce la dânsii, nu se duce, ca astfel să afle îi că dânsul nu știa totul. Și mare era câștigul ce izvoră de aici, căci dacă se găseau mulți cari spuneau că «acesta este puterea lui Dumnezeu cea mare», iară alții spuneau altele de acest fel, — apoi dacă el ar fi știut totul în tot momentul, ce nu și-ar fi închipuit oare de dânsul?

„Drept aceia și eu nerăbdând mai mult, am

trimis ca să cunosc credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit pe voi cel ce ispitește și să fie în zadar osteneala noastră“. Aici ar putea crede cineva că este o acuzațiune adusă lor, însă dacă ar cerceta serios, ar vedea cum el scoate la iveală minunea petrecută cu dânsii, și cum arată dragostea ce avea de dânsii exagerând oarecum ispitele lor. Cum aceasta? Ascultă cu băgare de seamă. Dacă tu singur li-ai spus mai dinainte „Că spre aceasta suntem puși“ și „Nimeni să nu se tulbure“, cum de trimiți pe Timotheiu, temându-te ca nu cumva să se petreacă ceva din care nu voiești? Dar aceasta el o face din dragostea cea mare ce o avea către dânsii. În adevăr, că cei ce iubesc, din cauza prea marelui lor iubiri, din cauza acelei iubiri înflăcărâte, bănuiesc de multe ori chiar și cele mai mici lucruri, iară aceasta vine din multele încercări prin care și dânsii au trecut. «Am spus în adevăr, că spre aceasta suntem puși, însă aceasta am zis'o, pentru că chiar și pe mine m'a îngrozit exagerația relilor». De aceea nici el nu zice că «am băgat de samă la voi, cutare sau cutare abatere» ci „nerăbdând mai mult“ ceea-ce izvorăște mai mult din dragoste.

Dar ce înseamnă: „Nu cumva să vă fi ispitit pe voi cel ce ispitește“? Ai văzut acum, că a se clătina cineva când este în strâmtorări, este diavolesc, căci vine din îndemnul diavolului? Când diavolul nu ne poate pe noi clătina în credință, atunci prin alt-cineva, sau și pe altă cale, caută a clătina pe cei mai slabi dintre noi, ceea-ce e dovada unei slăbăciuni covârșitoare din parteni, care nu poate avea nici o scuză. Așa a făcut necuratul cu Iob, căci a ațîțat pe femeea lui ca să zică: „Ci spune vr'un cuvânt către Domnul, și mori“ (Iob 2, 9), de unde poți vedea cum l'a ispitit. Dar de ce n'a zis el oare «v'a clătinat», ci „să vă fi ispitit“? «Am bănuț numai atâta, zice, că poate v'a ispitit numai», pentru că ispita este premergătoare clătinerii sau zguduirii, și silința sau încercarea diavolului nu se poate numi clătinare. Numai cel ce s'a lăsat a primi atacul, numai acela s'a clătinat. Vai! Cât de mare este iubirea părintească a lui Pavel! Lui nu'i păsă de necazurile și de

cursele ce i se întindeau lui personal, și mi se pare că astfel de ispite chiar îl așteptau pe dânsul atunci, despre care și spune Lucă (Fapt. 20, 3), că a rămas trei luni în Elada, când s'a făcut viclesug asupra lui din partea Iudeilor, — dar lui nu'i păsă de primejdii, ci se gândea numai la primejdiile discipulilor. Ai văzut acum, că el a întrecut pe orice părinte? Noi când ne găsim în strâmtoări și primejdii, ni aducem aminte de toate, iar el atât de mult se temea pentru fiii săi duhovnicești, încât până și pe Timotheiu, pe care îl avea ca de mângâere pe lângă dânsul, pe acest tovarăș și conlucrător, până și pe dânsul, zic, îl trimite la Thesaloniceni, cari se găseau atunci în primejdii.

„Și să fie în zadar osteneala noastră“, zice. Și de ce așa? căci dacă ii s'ar fi abătut, nu tu erai cauza și nu din lenea sau nepăsarea ta s'ar fi abătut. «Cu toate acestea chiar așa fiind, eu așa crede osteneala mea ca zadarnică» răspunde, de unde se vede dragostea lui cea mare cătră dânsii.

„Ca nu cumva să vă fi ispitit cel ce ispitește“. Ispitește numai, fără însă să știe dacă va putea răpune pe cel ispitit. Deci dacă diavolul stă de față ca să ne ispitească, deși nu știe dacă va reuși, apoi noi când știm că suntem cu mult mai presus de dânsul, să nu fim treji la atacurile ce ni dă? Cum că diavolul ne atacă fără să știe dacă va învinge, a probat'o în cazul cu Iob, căci spunea cătră Dumnezeu acel demon viclesug: „Au n'ai îngădit tu toate cele dinăuntru și cele dinafară ale casei lui?... Ci te atinge de toate câte are el, și nu te va binecuvânta“ (Iob. 1, 10. 11). Ispitește numai, și dacă găsește pe cineva slab, de sigur că reușește, iară dacă cel ispitit este puternic, atunci fuge necuratul.

„Și să fie în zadar, zice, osteneala noastră“. Să auzim noi cu toții cum se ostenea Pavel. El nu zice «duerul nostru», ci „osteneala noastră“ și nici nu spune «mă tem să nu vă pierdeți voi», ci „să nu fie în zadar osteneala noastră“. Incât chiar de s'ar fi întâmplat ceva, cu drept cuvânt s'ar fi putut întâmpla, dar fiindcă nu s'a întâmplat nimic, apoi și minunea este mare. «Noi ne așteptam la așa ceva, zice, dar lucrurile s'au întâmplat din contra, și de aceea nu numai

că n'am primit dela voi nici un adaos la scârbele noastre, ci am primit tocmai mângâere».

„Iară acum venind Timotheiu la noi dela voi, zice, și binevestind nouă credința și dragostea voastră“. Ai văzut bucuria cea mare a lui Pavel? El nu zice «vestindu-ni», ci „binevestindu-ni“ atât de mare bun consideră el dragostea și siguranța lor. Era nevoie ca aceasta (credința nestrămutată) să stea întepenită, căci numai așa se putea întări și sprijini dragostea lor. Se bucură de dragostea lor, pentru că aceasta era semnul credinței.

„Și cum că aveți pomenire bună de noi totdeauna, dorind a ne vedea pe noi, precum și noi pe voi“. Aici li aduce mari laude. «Nu numai când suntem de față, nici numai când săvârșim minuni, ci chiar și acum când suntem departe și suntem batjocoriți, și suferim mii de neajunsuri, voi aveți pomenire bună de noi». Auziți, vă rog, cum sunt de admirați discipulii, când au amintire bună despre dascălii lor, și cum sunt fericiți. Să imităm deci, pe asemenea discipuli, căci pe noi înși-ne ne folosim, și nu pe dascăli. „Dorind a ne vedea pe noi, precum și noi pe voi“, zice, ceea-ce îi veselea mult pe dânșii. Ca să afle cel iubit, că cel ce'l iubește știe cum că și el este iubit de dânsul, aceasta este o mare mângâere și încurajare.

„Pentru aceasta ne-am mângâiat, fraților, de voi, întru tot necazul și nevoea noastră pentru credința voastră, că acum noi vii suntem, dacă stați voi întru Domnul“. Cine ar putea să fie egal cu Pavel, care socotea mântuirea altora ca a sa proprie, și care față de alții se găsea tot așa, după cum se găsește corpul față de mădularile sale? Cine ar putea să scoată asemenea voce astăzi? Și mai ales cine ar putea să cugete vreodată astfel? El nu cerea pentru sine vreo mulțămire din parte-li pentru ispitele ce le îndura din cauza lor, ci mulțămirea lui o simțea prin faptul că dânșii nu se clătinau în credință din cauza ispitelor lui, ca și cum pare-că ar fi zis: «că nu atâta noi suntem vătămați din cauza ispitelor, pe cât voi; voi ați fost ispitiți mai mult decât noi, — voi, cari nu ați pățimit nimic, și nici decât noi cari pățimim. Și fiind-că aces-

tea ni le-a binevestit nouă Timotheiu, ei bine, noi nu mai simțim nici o scârbă din cele ce am suferit, ci „ne-am mângâiat întru tot necazul și nevoea noastră“. Nimic nu poate atinge pe dascălul bun, întrucât timp cele cu privire la discipuli merg după dorința și părerea sa. «Prin voi, zice, ne-am mângâiat, voi ne-ați întărit pe noi» deși lucrul eră cu totul din contra, căci când cel ce pătimizește nu cedează de loc, ci stă neclintit cu bărbăție, aceasta e de ajuns spre a întări pe discipuli. El însă face cu totul din contra, și lauda o atribue lor; «voi, zice ne-ați încurajat pe noi, voi ne-ați făcut să răsufăm în liniște, voi nu ne-ați lăsat ca să simțim ispitele». Și n'a zis «să răsufăm» nici «să ne alinăm întru câtva suferințele noastre», ci „acum noi vii suntem“ adecă viem cu adevărat la auzul acestei vești plăcute, arătând prin aceasta, că ispita și moartea chiar, nu le consideră a fi altceva, decât împiedecarea și ispitele lor în credință, iară progresul lor îl credea a fi adevărata viață. Cum ar fi putut să arate în alt mod supărarea sa din cauza slăbăciunii discipulilor, sau chiar și bucuria pentru propășirea lor? El nu a zis «ne bucurăm» ci „viem“ vorbind de viața viitoare, încât fără aceasta noi nici nu considerăm viața întru nimic, nu credem că suntem vii».

Astfel trebuie a se găsi și dascalii, și discipulii, și atunci nu se va întâmplă nici o neorânduială. .

Mai departe apoi, mărimd încă mai mult acest fapt, privește ce spune el: „Că ce mulțămire vom putea da lui Dumnezeu pentru voi, pentru toată bucuria cu care ne bucurăm pentru voi înaintea Dumnezeului nostru, noaptea și ziua peste măsură rugându-ne ca să vedem fața voastră și să împlinim lipsele credinței voastre“? (Vers. 9. 10). «Voi, zice, v'ați făcut nouă motiv nu numai de viață, ci și de o mare mulțămire sufletească, și încă de atâta mulțămire, încât nici nu putem să mulțămim lui Dumnezeu cum se cade. Succesul vostru, noi îl considerăm ca dar al lui Dumnezeu. Prin succesul vostru ni-ați binefăcut într'atâta, că noi îl credem a fi dela Dumnezeu, și încă chiar lucrul lui Dumnezeu, căci o astfel de judecată nu poate ieși din spiritul sau năzuința omească».

„Noaptea și ziua peste măsură rugându-ne“, zice, ceea-ce dă dovada marelui iubiri. După cum un cultivator auzind despre țarina sa cea mult dorită că este plină și încărcată de roadele pământului, dorește de a vedea cu ochii și a simți plăcerea, tot așa dorește și Pavel de a vedea Macedonia. „Peste măsură rugându-ne“. Privește exagerația cuvântului. „Ca să vedem fața voastră, zice, și să împlinim lipsele credinței voastre“. Aici se naște o mare chestiune: dacă tu viezi acum, căci dâșii au stat neclintiți în credință, și Timotheiu ți-a binevestit credința și dragostea lor, din care cauză erai atât de vesel încât nici nu puteai să mulțamești lui Dumnezeu cum se cade, cum de vorbești aici despre lipsele credinței lor? Oare cuvintele dinainte nu erau zise mai mult ca lingușire? Nicidecum, să nu fie una ca aceasta! La începutul epistolei el mărturisește de dâșii că au purtat multe lupte, și că au pățimit aceleași ca și bisericiile din Iudeia (Cap. 2,14). Deci ce am putea răspunde noi aici? Că acești Thesalonicieni nu primise toată învățătura, adică nu învățase încă până atunci tot ceea-ce trebuia să cunoască, iar aceasta o arată cam pe la finea epistolei. Poate că se cerea ca să cunoască și cele despre învierea cea deobște, poate că erau mulți cari îi tulburau, nu prin ispite, nici prin niscareva primejdii, ci ipocriți de aceia cari se dau de dascalii ai poporului. Aceasta o numește el „lipsele credinței“, și de aceea a zis aici lipsele credinței voastre. Când e vorba însă de teama ce el o avea pentru credința lor, apoi atunci o spune pe față, zicând: „Am trimis la voi pe Timotheiu, ca să vă întărească pre voi“, pe când aici prin expresiunea „să împlinim lipsele credinței voastre“ este vorba mai mult de învățătură, decât de asigurare, după cum zice și aiurea: „Ca să fiți întemeiați întru tot lucrul bun“ (I. Corinth. 1, 10. II. Timoth. 3, 17). Iar întemeiat este acela, căruia îi lipsea până atunci ceva, și numai atunci i s'a îndeplinit lipsa.

„Iar însuși Dumnezeu și Tatăl nostru și Domnul nostru Iisus Christos, să îndrepteze calea noastră către voi. Și pre voi Domnul să vă înmulțească, și să vă prisosească cu dragostea

unuia spre altul și spre toți, precum și noi spre voi“ (Vers. 11. 12). Aici este dovada celei mai mari dragoste, căci a se ruga nu numai în cugetul său, ci încă a pune și în epistolă rugăciunea sa, nu poate fi decât al unui suflet înfierbântat și nerăbdător. Tot aici este dovada cea mai sigură și de dorințele lui de dânsii, și totodată și îndreptarea ce și-o dă, dacă nu vine ca să-i vadă, ca și cum pare că ar zice: «Insuși Dumnezeu să împrăștie ispitele ce ne împresoară, ca să venim la voi pe calea cea mai dreaptă (cea mai scurtă)».

„Și pre voi Domnul să vă înmulțească și să vă prisosească“. Ai văzut acum mania cea fără margini a dragostei lui, arătată prin cuvinte? „Inmulțească, zice, „și prisosească“ în loc de «să vă sporiască», adică cum s'ar zice, el dorește a fi iubit de dânsii cu prisosință. „Precum și noi spre voi“, adică, dragostea noastră către voi este deja, iar pe a voastră o cerem ca să fie așa. Ai văzut până unde voește el a se întinde dragostea? „Spre toți“, zice, adică nu numai între voi, ci și peste tot locul și către toți, căci numai aceasta se poate numi dragoste după Dumnezeu, de a avea pe toți în sufletul și inima voastră. Dacă tu iubești pe X, iar pe Z nu'l iubești (deși poate nici nu'l urăști), apoi aceasta este dragoste după om, și nu după Dumnezeu. «Insa dragostea noastră nu trebuie să fie de acest fel» ci „Precum și noi spre voi, ca să întărească inimile voastre fără prihană întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, întru venirea Domnului nostru Iisus Christos cu toți sfinții săi (Vers. 13). Aici arată că dragostea lor li aduce folos, iar nu celor iubiți. «Voesc, zice, ca această dragoste să prisosească, ca nimeni să nu se facă vrednic de hulă». Și nu zice «ca să vă întăriască pre voi» ci să „întărească inimile voastre“, pentru că din inimă ies gândurile rele (Math. 15, 19). De altfel este posibil ca cineva să nu facă nimic, și totuși să fie rău, ca de ex. să fie zavistnic, să fie necredincios, viclean, să se bucure de răul altuia, să nu fie prietenos cu alții, să aibă credința stricată, etc. Toate acestea izvorăsc din inimă. Aceasta va să zică „sfințenie“ când noi curățim toate aceste rele ieșite din

inimă. Principalmente sfințenie se numește înțelepciunea sau cumpătarea noastră, după cum și necurătenie se numește curvia și preacurvia; iar în general vorbind, toată abaterea și tot păcatul se numește necurătenie, precum și toată fapta bună se numește curățenie. „Fericiti cei curați cu inima“, zice Mântuitorul, iar a fi curat cu inima, este egal cu a fi curat în totul. Și altele obișnuiește Sf. scriptură a ni le arăta ca murdărind sufletul nostru. Cum că violența de ex. murdărește sufletul, ascultă pe Prorocul (Ierem. 4, 14) care zice: „Spală inima ta de violență, Ierusalime“, și iarăși: „Spălați-vă, faceți-vă curați, și lăsați vicleșugul din inimile voastre“ (Isaia, 1, 16). Vedeți că aici Profetul nu zice «lăsați curvășăriile», așa că nu numai curvia, ci și altele pot murdări sufletul. „Săintărească inimile voastre, zice, fără prihană întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, întru venirea Domnului nostru Iisus Christos cu toți sfinții săi“. Așa dar Christos va fi atunci judecătorul nostru, și noi vom stă la judecată nu numai înaintea lui, ci și înaintea Tatălui. Sau că aceasta o spune el aici, sau că zice «faceți-vă fără de prihană înaintea lui Dumnezeu, căci aceasta e virtute sinceră și adevărată, de a fi fără de prihană înaintea lui Dumnezeu, iar nu înaintea oamenilor».

¹⁾ Deci, iubitorilor, dragostea ne face fără de prihană în toată puterea cuvântului. Odată vorbind cu cineva despre aceasta, și spunându-i că dragostea ne face fără de prihană, și nu lasă a se furia nimic contrar, și toate celelalte examinându-le cu amănunțime, acel cunoscut al meu luându-se pe sine de exemplu, a răspuns: «și ce poți răspunde despre curvie? Nu se poate deci de a iubi și a curvi? căci și a curvi vine din a iubi. Lăcomia, preacurvia, invidia, zavistia și altele de acest fel, ar putea fi scoase prin iubirea cea către aproapele nostru, dară curvia cum? Eu i-am răspuns, că dragostea și pe aceasta o poate înlătura. Dacă cineva ar iubi pe o femeie curvă, și s'ar încerca să o scoată din brațele altor bărbați, atunci acela nu păcătuiește,

¹⁾ *Partea morală.* Cum că dragostea cea către aproapele este un mare bun. Despre dragostea lui Abel și a lui Pavel, și a lui Iosif. Și despre nerăutate. (*Veron*).

și nu se face părtaș la păcatul celorlalți. Așa dară a curvi cu o femeie curvă, înseamnă în realitate a o urî, pe când a o abate dela acea faptă spurcată, înseamnă a o iubi cu adevărat.

Nu este, iubiților, nici un păcat, pe care întocmai ca și focul să nu-l consume puterea cea mare a dragostei. Mai ușor poate rezistă focului o uscătură nevăgată în seamă, decât natura păcatului la puterea dragostei. O astfel de dragoste, deci, să plantăm în sufletul nostru, ca să stăm împreună cu toți sfinții, căci și aceia au bine plăcut lui Dumnezeu prin dragostea cea către aproapele.

De ce oare Abel a fost omorât, și nu a omorât? Pentru că a iubit mult pe fratele său, și nici măcar n'a suferit ca să-i intre în cuget o astfel de idee. De ce Cain oare a primit în sufletul său ideea omorîrii? — (nu-l voi mai putea numi fratele lui Abel, după fapta lui nelegiuită) — de ce? Pentru că în el nu erau așezate bine temelile dragostei. De ce au fost lăudați fiii lui Noe? Nu oare pentru că iubeau mult pe tatăl lor, nu pentru că n'au suferit a vedea golăciunea lui? Celălalt fiu (Ham) de ce a fost blestemat? Nu oare pentru că el nu iubiă? Abraam de ce a fost lăudat și cinstit de toți? Nu oare pentru dragostea lui cea mare, pentru cele ce a făcut cu nepotul său Loth, și pentru rugămintea cea făcută pentru Sodomiteni?

În adevăr, iubiților, că sfinții lui Dumnezeu au fost foarte iubitori de aproapele și foarte compătimitori. Ia aminte la Pavel, și urmează-l. Acest fericit care disprețuia chiar focul, acest bărbat mai tare ca diamantul, acest om zdrăvăn în toată puterea cuvântului, neîncovoiat și totdeauna țepăn, acest sfânt pironit în frica de Dumnezeu, ce spune el? „Cine ne va despărți de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, sau strâmtorarea, sau goana, sau foametea sau golătatea, sau nevoea, sau robia“ (Rom. 8, 35)? El, zic, care a disprețuit totul, pământul și marea, el care a disprețuit până și porțile cele tari ale morței, pe care nimic nu o putea birui în totul, ei bine, iată-l că atunci când a văzut lacrimi curgând din ochii unor discipuli iubiți de dânsul, într'atât a fost zguduit acest bărbat tare ca diamantul, încât nu a mai putut ascunde durerea, ci li-a zis imediat: „Ce faceți de plângeți, și 'mi întristați inima“

(Fapt. 21, 13)? Dar ce zici Pavele? Oare au putut zdrobi lacrămile sufletul tău cel mai tare ca diamantul? «Da, răspunde el; tuturor mă pot împotrivi, și pe toate le disprețuiesc, afară de dragoste; aceasta m'a cuprins cu totul și mă stăpânește. Aceasta este plăcută lui Dumnezeu». Abizul mării nu a putut să'l sfărâme, pe când niște picături mici de lacrimi au fost în stare să'l zdrobească! „Ce faceți de plângeți, și 'mi întristați inima?” Mare este puterea dragostei! Dar apoi nu'l vezi iarăși pe dânsul plângând? De ce plângi? spune-mi: „Trei ani, zice, noaptea și ziua n'am încetat cu lacrimi învățând pre unul fiecare dintre voi” (Fapt. 20, 31), de unde se vede că din marea lui dragoste se temea, ca nu cumva să se furișeze printre dânsii vre-o boală molipsitoare. Mai ascultă'l iarăși: „Că din multă scârbă și necaz al inimei am scris vouă cu multe lacrimi” (II. Corinth. 2, 4). Ce face Iosif, acel bărbat voinic, care s'a împotrivit unei femei tirane, care privia cu bărbăție acea flacăra mare a amorului, care s'a luptat atât de mult cu furiile acelei femei? Căci ce nu-l putea fermeca la acea femeie? Avea cu ea privirea încântătoare, mândria rangului, luxul hainelor, parfumul îmbătător al aromatelor — căci și acestea obișnuese a muia spiritul și a-l moleși, — avea apoi și vorbele mai moi și blajine ca orice; știa bine acea femeie amorezată în cel mai înalt grad, că dacă va ruga pe tânăr cu voce plângătoare, și nu se va da în lături de a'i spune chiar vorbele cele mai josnice, ea va putea învinge. Atât de mult s'a umilit această femeie îmbrăcată în haine aurite, și fiind în demnitate împărătească, încât poate că s'a și aruncat la picioarele tânărului din robie, poate că 'l ruga plângând la picioarele lui, și aceasta nu numai odată, nici numai de două ori sau de trei ori, ci mai de multe ori. Se putea atunci videea la ea și acei ochi strălucitori și scipitori, iară înfrumusețarea ei generală eră făcută nu cum s'ar întâmpla, ci cu multă băgare de samă, cu multă îngrijire, fiindcă și pusese în minte și voia cu orice preț să prindă în mrejele ei pe mielul lui Christos. Mai adaogă pe lângă toate acestea și vrăjitoriile sau fermecătoriile cele multe, ce le întrebuintase poate. Cu toate acestea, acest tânăr neîncovoiat, acest bărbat voinic, acest fericit mai tare decât peatra, care nu s'a încovoiat la ru-

gămințile cele fermecătoare ale unei femei, privește cum atunci când s'a văzut în fața fraților săi, cari-l vînduse, cari-l aruncase într'o groapă, cari voiau chiar a-l ucide, și cari în fine erau cauza întemnițării lui și a cinstei la care ajunsese, când s'a văzut, zic, în fața fraților săi cari ticluise altădată minciuna ce trebuiau a o spune tatălui lor, minciună pe care tatăl lor Iacob o a crezut: „Voi știți că doi fii mi-a născut mie femeea mea Rahila, și unul a ieșit dela mine, iară voi mi-ați zis că l-au mâncat hiarele“ (Fac. 44, 27. 28), ei bine, nu s'a mai putut stăpâni, ci s'a muiat cu totul. „Și s'a tulburat Iosif, zice, și să rupea inima lui, . . . și căută să plângă, și intrînd în cămara sa a plîns acolo“ (Ibid. 43, 29. 30). Dar de ce plîngi astfel Iosife? Căci nu sunt vrednice de lacrimi cele de dinaintea ta, ci de mânie și urgie, de o mare pedeapsă și răsplată. Ai în mâinile tale pe dușmani, pe ucigători de frate, ești în tot dreptul și poți să te umpli de mânie, deși aceasta nu s'ar putea numi nedreptate, căci nu stăpânești cu mâni nedrepte, ci e vorba de a te apăra contra celor ce te-au nedreptățit. Ne te uită la demnitatea ce o ocupi, căci nu ai căpătat-o după părerea și aprobarea lor, ci cu voea lui Dumnezeu, care a revărsat asupra'ti charul său. De ce plîngi? «Să nu-mi fie mie una ca aceasta, ar răspunde el. Eu care am prosperat în toate cu charul lui Dumnezeu, să nu'mi fie aceasta, ca prin asemenea răzbunare să le nimicesc toate acele binefaceri Dumnezești. Acum este cu adevărat timp de lacrimi, căci nu sunt doară mai pre jos de fiarele cele sălbatece, care orice rele ar pătimî, se împacă cu firea lucrurilor la urmă. Plîng, zice, pentrucă împrejurările desfășurate cu mine m'au zguduit cu totul».

Pe acest fericit să'l imităm și noi, iubiților, să jălim și să plîngem pe cei ce ne nedreptățesc. Să nu ne înfuriem asupra lor, căci cu adevărat că sunt vrednici de lacrimi, iară noi căutînd a ne răzbună, ne facem singuri răspunzători de pedeapsa și osînda ce se cuveniă lor. Știu că voi plîngeți acum și vă bucurați, și pe Pavel admirînd, și pe Iosif fericind; dar dacă cineva are dușman, să și-l aibă acum în minte, și să'l întipărească în cugetul său, pentru ca astfel pe cât timp inima lui fierbe la amintirea sfinților lui Dumnezeu,

să poată împrăștiă noeanul mâniei, și să moae ceea-ce este învârtoșat și țepăn în ea. Știu apoi, că după ieșirea de aici, și după ce voiu conțeni de a vorbi, chiar de ar mai rămânea ceva din căldura aprinsă în inima voastră, de sigur că nu va fi așa, ca acum când ascultați.

Deci dacă se răcește dragostea cuiva, atunci se împrăștie bruma și ghița pe inima sa, pentrucă în adevăr, răzbunarea și răutatea sunt ca bruma și gerul, care prăpădesc plantele. Noi însă, să chemăm pre soarele dreptăței, să'l rugăm de a trimite în inimile noastre razele sale, și atunci nu va mai fi brumă pe ele, ci apă de băut. Când focul soarelui dreptăței se va atinge de sufletul nostru, nu va lăsa în el nimic țepăn, nimic arzător și nimic neroditor, ci totul se va arată plăcut, dulce și încărcat de plăcere. Dacă noi ne iubim unii pe alții, va veni și acea rază. Ingăduiți-mi, vă rog, de a spune acestea cu toată buna-voință; faceți a auzi eu, că din toate vorbele acestea am folosit ceva; doresc să aud că cineva întâlnind în cale pe dușmanul său 'i-a apucat amândouă mâinile în mâinile sale, l'a prins în brațe, l'a sărutat și a lăcrămat. Atunci acela chiar de ar fi fiară sălbatecă, chiar de ar fi peatră, sau orice, se va îmblânzi în urma unei asemenea dragoste și prietenii arătate. Și de ce îți este oare dușman? Te-a batjocorit poate? Inșă cu nimic nu te-a nedreptățit. Poate că din cauza banilor treci cu vederea pe fratele tău, care te dușmănește? Nu, vă rog; orice ar fi, noi să împrăștiem din inima noastră. Timpul de față este al nostru, și deci să-l întrebuițăm după cum trebuie. Să tăiem funiile păcatelor, și mai 'nainte de a ne duce la judecată, să ne judecăm noi aici unul pe altul. „Soarele, zice, să nu apună întru mânia voastră“ (Efes. 4, 26). Nimeni să nu amâne, căci amânarea naște întârzierea. Dacă astăzi trece ziua în mânie, vei fi rușinat mai mult; dacă trece și ziua de mâine, vei fi rușinat încă mai mult, și așa mai departe. Deci să nu ne facem de rîs pre noi înși-ne, ci să iertăm, ca să ni se ierte și nouă. Și când noi vom iertă, totul vom câștigă, și ne vom învrednici de toate bunătățile, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA V

„De aceea, fraților, vă poftim și vă rugăm pre voi întru Domnul Iisus, precum ați luat de la noi, în ce chip se cuvine vouă a umblă și a plăcea lui Dumnezeu, ca să prisosiți mai mult, că știți ce poronci am dat vouă prin Domnul Iisus. Căci aceasta este voea lui Dumnezeu, sfințirea voastră, a vă feri voi de toată curvia“ (Cap. 4, 1—3).

Când apostolul ajunge cu vorba la cele mai urgente și la cele ce sunt în cugetul său, intră deodată în subiectul propus, și pe care voiește a-l lauzi încontinuu dânsii, prin expresiunea: „De aceea“, adică «pururea și încontinuu». „Vă poftim și vă rugăm întru Domnul“. Vai! Cum el nu se crede vrednic de cuvânt pe sine singur — deși cine ar putea fi vrednic de credință ca dânsul? — ci ia pe lângă sine pe Christos, — «Prin Dumnezeu, zice, vă rugăm pre voi», ceea-ce zice și către Corintheni: „Vă rugăm pre voi în locul lui Christos, ca și cum Dumnezeu v'ar ruga prin noi“ (II. Corinth. 5, 20). „Ca precum ați luat dela noi“, zice, însă expresiunea „ați luat“ nu sa rapoartă numai la cuvinte, ci și la fapte, „In ce chip se cuvine vouă a umblă“. Aici arată întreaga lor purtare în viața aceasta. „Și a plăcea lui Dumnezeu, zice, ca să prisosiți mai mult“, adică «să nu stați numai până la împlinirea poruncilor ce vi s'au dat, ci încă să le covârșiți, să faceți din prisos voea lui Dumnezeu», căci aceasta înseamnă expresiunea „să prisosiți“. Când e vorba de cele cu privire la progresele credinței lor, pune înainte minunile săvârșite, aici însă el orânduiește numai viața lor. Aceasta vra să zică progres adevărat, când cineva covârșăște cu faptă bună toate poruncile date lui, ceea-ce nu vine dela învățătura primită, ci din voință și bună intențiune. După cum se întâmplă cu pământul, că nu produce numai cele aruncate în el, tot așa și sufletul nos-

tru nu trebuie a se mărgini numai la cele primite prin învățătură, ci a le covârși chiar. Virtutea se împarte în două: a se abate cineva dela rele, și a face binele. Nu e deajuns ca cineva să se abată dela rele, și să-și întoarcă privirile spre bine, căci deși aceasta este calea care duce acolo, totuși se cere din parte-ne o mare bună-voință. Cele de care îi trebuiau să fugă le trece în ordinea poroncilor, și cu drept cuvânt, — explicându-li, că săvârșind pe unele din ele vor fi pedepsiți, iară dacă nu le săvârșesc, nu li se poate atribui nici o laudă, — pe când cele atingătoare de virtute, ca de ex. a-și golii cineva punga dând săracilor, a trăi în feciorie, și altele de acest fel, Mântuitorul nu le trece în rândul poroncilor, însă ce zice? „Cel ce poate încăpea să încapă“ (Math. 19, 12). De aceea și apostolul cu multă frică li amintește prin epistolă de aceasta: „Că știți ce poronci am dat vouă prin Domnul nostru Iisus Christos, căci aceasta este voea lui Dumnezeu, sfințirea voastră“. Privește, cum el nicăiri nu face atâta vorbă pentru altceva cu așa putere, ca pentru sfințenie, după cum și aiurea zice scriind: „Pacea să o urmați cu toți, și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pre Domnul“ (Ebr. 12, 14). Și de ce te minunezi că el scrie discipulilor peste tot locul de aceasta, când și lui Timotheiu îi scrie, zicându-i: „Păzește-te pre tine curat“ (I. Timoth. 5, 22), adică păzește sfințenia? De asemenea și Corinthenilor li zicea: „Întru răbdare multă, întru postire, întru curățenie“ (II. Corinth. 6, 4—6), și în epistola către Romani găsește cineva în multe locuri, și în toate celelalte epistole. Cu adevărat, că răul acesta spurcă și molipsește totul. După cum un porc plin de glod (noroiu) ori unde ar intra umple de putoare totul, și-ți lovește simțurile de putoarea băligaiului de pe el, tot așa este și cu curvia; ori unde ar intra murdărește totul, căci răul acesta cu greu se poate spăla și curăți. Dar când unii bărbați au și femeile lor legiuite, și totuși săvârșesc și asemenea fapte uricioase, apoi ce vor putea răspunde?

„Că aceasta este voea lui Dumnezeu, zice; sfințirea voastră, a vă feri voi de toată curvia“. Multe feluri de neorânduiele sunt; multe și variate sunt

plăcerile desfrânării, despre care nici nu e slobod de a vorbi, pentru care apostolul vorbind în general „ferindu-vă de toată curvia“, le lasă la conștiința celor ce le săvârșesc.

„A ști fiecare din voi să și stăpânească vasul său întru sfințenie și cinste, nu întru patimă de poftă ca și păgânii cari nu cunosc pre Dumnezeu“ (Vers. 4. 5). Când el zice «a ști fiecare din voi să și stăpânească vasul său» arată că lucrul acesta se capătă prin învățătură, și încă multă, ca astfel să nu cadă în desfrânare. Așa dar noi putem câștiga sfințenia, când vom păstra vasul nostru curat; dar dacă el este necurat, atunci în locul sfințeniei va stăpâni păcatul. Atunci noi nu facem aceea ce voim, ci aceea ce păcatul poruncește.

„Nu întru patimă de poftă“, zice. Aici arată și modul în care trebuie a fi moderați, adică trebuie a tăia patimile poftelor, căci și dezmierdarea, și bogăția, și trândăvia, și lenea, și toate de acest fel, ne duc spre poftă absurdă.

„Ca și păgânii, zice, cari nu cunosc pre Dumnezeu“, căci numai aceia, ca unii ce nu așteaptă nici-o răsplată, sunt astfel. „A nu trece și a se lăcomi în lucru asupra fratelui său“ (Vers. 6). Bine a zis „a nu trece“, căci fiecăruia a dat Dumnezeu femeie, și a pus hotare în natură, adică promiscuitatea să o aibă cineva numai cu femeea sa. Deci a umbla după altă femeie, pe lângă a sa, este o abatere dela lege, lăcomie și hoție, ba încă e ceva mai mult decât hoția, căci nu suferim atât de mult când ni se fură banii, pe cât suferim când ni se subminează căsătoria. Il numești frate, și te lăcomești asupra lui până și în cele ce nu trebuie? În pasagiul acesta el vorbește de preacurvie, căci despre curvie a vorbit mai sus prin expresiunea „ferindu-vă de toată curvia“. «Fiindcă trebuie a spune ca să nu treceți și să vă lăcomiți asupra fratelui vostru, să nu credeți, zice, că eu spun aici numai de femeile fraților voștri, ci și de ale altora; ba încă nu trebuie a avea nici chiar de acele lipsite de bărbat, sau femei publice, ci să vă depărtați de toată curvia». „De vreme ce răsplătitor este Domnul

pentru toate acestea“. Mai întâiu el i-a rugat, apoi li-a pus în față pe păgâni: „ca și păgânii“ zice, iară după aceasta arătând prin raționamente absurditatea de a se lăcomi cine-va asupra femeii fratelui său, la urmă adaoge principalul: „Că răsplătitor este Domnul, zice, pentru toate acestea, precum și mai înainte am zis vouă și am mărturisit“. Așa dar noi nu le vom face acestea fără să fim pedepsiți; așa dar nu ne vom bucura de atâta plăcere făcându-le, pe câtă osândă vom suferi.

„Că nu ne-a chemat pre noi Dumnezeu spre necurățenie, ci spre sfințenie“ (Vers. 7). Fiindcă mai sus a spus „asupra fratelui său“, și a adaos mai la vale că Dumnezeu va răsplăti, arătând că chiar de ar fi necredincios cel ce a pățimit, totuși cel ce a făcut nedreptatea va fi pedepsit, apoi zice: «Nu vei fi pedepsit pentrucă l'ai nedreptățit pe acela, ci fiindcă ai batjocorit pe Dumnezeu. El este care te-a chemat, iară tu l'ai batjocorit». De aceea și adaoge mai departe: „Drept aceea cel ce defăimează acestea, nu pre om defăimează, ci pre Dumnezeu, care a dat Duchul său cel sfânt întru noi“ (Vers. 8). Așa dar, fie că ai avut relațiuni trupești cu împărăteasa, fie cu sluga ta din casă, păcatul est același. De ce? Pentrucă prin asemenea faptă nu ai nedreptățit atâta pe acea femeie, pe cât te-ai nedreptățit pe sine-ți. Tu ești care te-ai murdărit singur, tu în același timp ai defăimat și pe Dumnezeu. Pentrucă având relațiuni cu femeii străine, fie ele măritate, fie nemăritate, pentru tine este preacurvie, căci ai trecut pe lângă femeea ta. De aceea Dumnezeu răsplătește, fiindcă l'ai defăimat, căci nu atâta disprețuești pe acea femeie, pe cât disprețuești pe Dumnezeu, care vede totul. Căci spune-mi: dacă cineva s'ar învrednici a câtiga dela împăratul porfiră împărătească, și alte nenumărate onoruri, și i s'ar porunci a trăi cinstit, iară el ieșind din palatul împărătesc s'ar duce să corupă o femeie oarecare, — pe cine a defăimat el atunci? Pe femeie, sau pe Impărat? A defăimat de sigur și pe acea femeie, însă nu atâta ca pe Impărat.

¹⁾ De aceea vă rog a vă păzi de asemenea păcat. După cum și noi pedepsim pe femeile noastre, când viețuind împreună cu noi ele se dau în brațele altora, tot așa vom fi pedepsiți și noi bărbații, dacă poate nu după legile Romane, dar de Dumnezeu, pentru că și aceasta este preacurvie. Preacurvie se numește nu numai aceea că ai avut relațiuni cu o femeie măritată după alt bărbat, ci și aceea, când tu bărbat care ți ai pe femeia ta și ești legat de ea, păcătuiești cu o alta. Fii cu băgare de seamă la cele ce voiu spune, că dacă poate este cam obositor ceea-ce eu grăesc, este totuși trebuitor, spre a îndrepta abaterile. Nu numai atunci se numește preacurvie, când cineva năzuiește la o femeie măritată cu bărbat, ci și atunci când acea femeie este nemăritată, dacă acela este căsătorit și legat de femeia sa legiuită. Ce este dacă ea este nemăritată? Ești tu legat prin căsătorie, ai călcat legea, ai nedreptățit trupul tău. De ce tu pedepsești pe femeie, dacă curvești cu altul care nu are femeie? Pentru că este preacurvie, căci deși acela nu are femeie, totuși ea este legată cu tine prin căsătorie. Așa dară și tu ești legat cu ea prin căsătorie, și prin urmare și fapta ta preacurvie este. „Tot cela ce și va lăsa femeia sa afară de cuvânt de curvie, o face pre ea să preacurvească, și cela ce va lua pe cea lăsată preacurvește“ (Math. 5, 32). Dacă cel ce a fost însurat și și-a lăsat femeia, iară după aceasta mai are relațiuni cu ea, și este vinovat de preacurvie, apoi cu atât mai mult când are relațiuni cu altă femeie străină.

Toate acestea le-am spus cătră voi, bărbaților, cari sunteți în același timp și părinți de familie, și credem că sunt de ajuns. Pentru unii ca aceștia zice Christos: „Viermele lor nu moare, și focul nu se stinge“ (Marc. 9, 44).

Acum este necesar a vă spune despre tineri. nu atâta pentru dânșii, cât pentru voi mai ales, căci nu atâta sunt potrivite lor, pe cât se potrivesc vouă. Cum este aceasta, eu vă voiu spune îndată. Cel ce n'a aflat ce este curvia, nu știe nici ce este preacurvia; iară cel ce s'a tăvălit în acelea, iute va ajunge și la acestea,

¹⁾ *Partea morală.* Contra curvarilor și curvelor. Părinții trebuie a avea viață împodobită, și pe fiii lor să-i căsătorească curând. Trebuie a fugi de teatruri, ca cauze de multe rele. (*Veron*).

chiar dacă s'ar murdări cu femei slobode și nu măritate. Deci, ce povață dau eu în cazul de față, spre a se tăia răul din rădăcină? Câți aveți băeți tineri și voiți a'i introduce în societate, grăbiți-vă a'i băga cu un ceas mai 'nainte în jugul căsniciei. Și fiindcă pe tânăr îl turbură dorința și pofta de femei, apoi tot timpul mai 'nainte de căsătorie să'l povățuești, să'l înfricoșezi, să'l sperii, să'l îndemni, și în fine să întrebuițezi toate mijloacele spre a'l convinge să se însoare. Când a sosit timpul căsătoriei, nimeni să nu o amâne. Iată că acum eu grăesc cuvinte de pețitoare: logodiți-vă fiii voștri. Nu mă rușinez de a spune de acestea, fiindcă nici Pavel nu s'a rușinat spunând Corinthenilor: „Să nu opriți datoria unul altuia“ (I. Corinth. 7, 5). Deși s'ar părea că vorbele acestea sunt mai rușinoase, totuși el nu s'a rușinat a le grăi, căci nu dă atențiune vorbelor, ci faptelor. Când copilul tău este mare, mai 'nainte de a se duce la oaste, mai 'naite de orice, tu îngrijește-te de însurătoarea lui. Când el va vedea că în curând i se va da mireasa și că timpul ce'l desparte este scurt, de sigur că i se va stâmpără văpaia, dar dacă va înțelege că tu te lenevești oarecum, și întârzi, sau că aștepti averi mari dela mireasă, negreșit că el neputând aștepta un timp lung se va aluneca la curvii. Vai! Că și aici, ca pretutindeni, rădăcina tuturilor relelor este iubirea de argint. Fiindcă nimeni nu se îngrijește ca fiul său să fie înțelept și blând, ci toți așteaptă zestre mare, de aceea nimeni nu se gândește la aceasta.

De aceea, vă rog de a pune mai întâiu în orânduială sufletele copiilor voștri. Dacă mireasa este curată, și dacă fiul tău nu a mai cunoscut până atunci alt trup, atunci și pofta va fi mare, și teama de Dumnezeu va fi mai mare, atunci nunta este cinstită cu adevărat, căci primește trupuri curate, atunci și copiii ce se vor naște vor fi plini de bine-cuvântarea lui Dumnezeu, atunci și mirele și mireasa vor urmă unul pe altul și unul altuia se vor supune.

Dar dacă el de tânăr începe a se dà la desfrânări, dacă de tânăr începe a cunoaște curvele și moravurile curvăsăriei, apoi atunci el va lăudă pe femeia sa o zi sau cel mult două, eară după aceasta iute va aluneca pe povârnișul desfrâului, căutând acel răs absurd și spasmotic, acele cuvinte pline de trivialități, acele scheme deșanțate, și în fine toată necuviința de care ne ruși-

năm a și vorbi. Toate acestea o femeie liberă nu le procură, și nici nu le suferă, pentru că ea nu voeste a se murdări pe sine. Ea s'a dat în garanția bărbatului pentru traiul comun și pentru facerea copiilor, iară nici decum pentru a se murdări și pentru ea să se facă de răs; ca să îngrijească de casă, ca să-l învețe chiar și pe el tot ceea-ce este demn, iar nu ca să-i procure atîtări de curvie. Poate că ți se par plăcute cuvintele femeii curve? Știu și eu, căci doară și scriptura zice aceasta: „Miere pică din buzele femeii cei curve“, însă numai până la o vreme, căci „mai pe urmă mai amar decât fierea vei afla“ (Prov. 5, 3. 4). De aceea și eu fac totul ce'mi stă prin putință, ca nu cumvâ să încercați din acea miere, care iute se preface în fiere, dupe cum zice și scriptura. Ce spui? Ingăduiți-mi vă rog, ca să vă grăiesc și ceva necurat, așa zicând, deși mi se dogorește fața de rușine a spune. Nu cu bună voea mea o fac aceasta, ci sunt silit a vă vorbi așa, din cauza celor ce nu se rușinează de faptele lor. Chiar și în sf. scripturi vedem de acestea. Așa de pildă Iezechiil muștrând Ierusalimul, vorbește multe de acestea, și nu se rușinează, căci nu vorbește de bună voea sa, ci silit de sollicitudinea cea mare ce o avea pentru Iudei. De și cuvintele s'ar părea nedemne, totuși scopul fiind demn, sunt foarte potrivite cu cel ce voieste a scoate necurățenia din suflet; pentru că dacă nu va auzi niște astfel de cuvinte, nu se va rușina niciodată un suflet nerușinat. Chiar și doctorul când voieste a scoate puroiul din vre-o rană, mai întâiu pune degetele pe rană, pentru că altminterea dacă mai întâiu nu murdărește mâinile lui cele tămăduitoare, nu va putea tămădui pe bolnav. Tot așa și eu, dacă mai întâiu nu'mi voiu murdări gura cea tămăduitoare, vorbind de patimile omenești, nu voiu putea tămădui pe nimeni. De altfel la dreptul vorbind, nici gura nu se murdărește, precum nici mâinile doctorului. Și de ce oare? Pentru că necurățenia ce iese din ea, nu este naturală, dupe cum și acolo necurățenia nu este proprie a mânilor doctorului ci a unor corpuri străine. Deci dacă doctorul nu se dă în lături de a pune mâinile lui cele curate pe un corp străin, și a pune degetele pe puroiu, apoi noi oare ne vom dă în lături de a ne atinge de propriul nostru corp? Căci corpul nostru voi sunteți,

iubiților, slab și necurat de multe ori, însă este al nostru.

Așa dară, despre ce voiesc a vă vorbi acum, și pentru care am făcut o așa digresiune? Ei bine, ascultă. Tu nu ai putea să îmbraci o haină murdară a slugii tale, ci ai prefera mai bine să stai gol, decât s'o îmbraci, de teamă ca să nu te molipsești de vre-o boală, sau să te murdărești, — și cu un trup necurat și murdar, pe care l-a întrebuințat nu numai sluga ta, ci și alții mulți, te îmbraci și nu te murdărești? V'ați rușinat poate auzind acestea? Însă să vă rușinați în fapte, iară nu în vorbe. Trec cu vederea multe altele, ca de pildă dișanțarea și stricarea moravurilor, și celelalte câte contribuie în a face pe cineva rob al unei vieți stricate, și te întreb: intri la aceiași femei și tu și sluga ta? Și dacă ar fi numai sluga ta cel puțin, dară mai intră acolo și calăul. Ei bine, intri la acea femeie, care a fost și în mâinile calăului, pe care de altfel nici nu ai putea să le împedici, — te îmbraci cu acel trup, îl săruți cu foc, și nu te înfricoșezi, nu te sfiști? Nu te rușinezi, nu te tulburi? Am fost spus mîi înainte cătră părinții voștri ca să vă căsătorească curând, cu toate acestea nici voi nu sunteți nerăspunzători de pedeapsă. Poate dacă nu ar fi fost mai de demult, sau nu ar fi chiar și astăzi mulți tineri, cari trăiesc cu înțelepciune și neprihăniți, poate că atunci, zic, ați avea cuvânt de îndreptare; însă când sunt, ce veți zice? Că n'ați putut stăpâni văpaea poftelor? Dară vă acuză acei ce au putut, și cari aveau aceeași natură ca și voi. Ascultați pe Pavel care zice: „Căutați pacea și sfîntenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“. Amenințarea aceasta oare nu este de ajuns ca să vă înfricoșeze? Vezi pe alții întru tot înțelepți și petrecându-și viața întregă cu demnitate, și tu nu te stăpânești nici chiar în timpul junetei? Vezi pe alții luptându-se necontentit contra poftelor, și tu nu poți răbda nici măcar odată? Dacă voiți, eu vă voi spune cauza. Nu tinerețea este cauza, căci dacă ar fi așa, apoi toți tinerii ar trebui să fie desfrânați, — ci noi înșine suntem cauza, noi înșine ne împingem în foc. Când te duci la teatru și stai acolo privind și sorbind cu ochii pe acele femei cu peptul gol, simți pentru moment plăcere, dară mai pe urmă tu singur ești cel ce ai zădărit frigurile ce te-au cuprins. Când vezi apărând pe scenă femei,

care au numai asemănare cu trupul, când auzi acolo și cântări, care nimic alta nu conțin în ele, decât amori nebune, — «cutare femeie, zice, a sărutat pe cutare bărbat, însă nu a reușit și de aceea s'a spânzurat», — când, zic, vezi pe asemenea femei că și desfășură amoriurile cele nebune către mumele lor, — când toate acestea tu le simți și prin auzul tău, și prin formele în care ți se reprezintă piesa teatrală, și prin femei și chiar și prin bărbați bătrâni, — căci mulți punându-și mască se momităresc și imitează pe femei — când vezi toate acestea, zic, cum vei putea să fii prudent, când acele povestiri, acele priveliști, acele cântece și acele mișcări au cucerit spiritul tău, și i-au introdus atâtea și atâtea visuri care se succedea unul pe altul? Multe din acestea spiritul și le reprezintă în imaginațiunea sa, le vrea și le dorește, crezându-le ca fericire a sa. Deci când acolo vezi lucruri urâcioase, și auzi cuvinte și mai urâcioase, când primești rane din toate părțile, iară doctorii nu pui pe acele rane, apoi atunci cum să nu sporească puroiul? Cum să nu se întindă boala, și încă cu mult mai vârtos ca boala sau cangrena din trupurile noastre? Dar dacă noi am voi, am putea să o îndreptăm cu mult mai ușor decât boalele trupului, căci e vorba numai de voința noastră. În boalele trupesti este nevoie și de doctorii și de doctori, și de timp, pe când în cazul de față este de ajuns voința; ea singură face pe cineva bun, și tot ea îl face și rău. Când grămădim în sufletul nostru de acele ce sunt vătămătoare, și nu facem nici o vorbă măcar de cele ce ni sunt folosite, atunci ce sănătate va putea fi? De aceea Pavel zice: „Ca și păgânii cari nu cunosc pe Dumnezeu“.

De acea, iubiților, să ne rușinăm și să ne înfricoșăm, căci chiar și păgânii, cari nu cunosc pe Dumnezeu, de multe ori sunt înțelepți și cumpătați. Să ne rușinăm, zic, de oare-ce suntem de multe ori mai răi decât aceia. Este ușor de a fi cineva înțelept și cumpătat. Dacă am voi, am putea să fugim de tot ceea-ce ne vatămă, dar dacă nu voim, apoi nu putem fugi nici chiar de curvie, care e cu mult mai ușor de înlăturat decât altele. Ce poate fi mai ușor ca a se duce cineva în târg? Și cu toate acestea din cauza moleșirii a devenit ceva greu, nu numai pentru femei ci și pentru bărbați. Ce poate fi mai ușor ca a dormi cineva? Însă și aceasta noi am făcut-o grea. Mulți dintre cei bogați

se învârtesc pe toate părțile în timpul nopții, fiindcă îi nu așteaptă nici un folos dela somn. Și în general vorbind, nimic nu poate fi greu pentru cei ce voiesc, și iarăși nimic nu poate fi ușor, dacă noi nu voim, căci noi suntem stăpâni asupra tuturor acestora. De aceea zice și scriptura: „De veți vrea și mă veți ascultă“, și iarăși: „De nu veți vrea și nu mă veți ascultă“, așa că în a voi și a nu voi se cuprinde totul. De aceea suntem și pedepsiți, de aceea suntem și lăudați.

Deci, fie ca să ne învrednicim de soarta celor lăudați, adevărat să ne bucurăm de bunurile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Iară pentru iubirea de frați nu trebuie a scrii vouă, că singuri voi sunteți învățați de la Dumnezeu, ca să vă iubiți unul pre altul. Pentru că și faceți aceasta spre toți frații, cari sunt în toată Macedonia“ (Cap. 4, 9. 10).

De ce oare vorbindu-li despre înțelepciune și cumpătate, rămânând a li spune ce trebuia să facă în viitor, și că nu trebuie a se întrista pentru cei adormiți, tocmai ceea-ce constituie principalul tuturor bunătăților, voiu să zic dragostea, tocmai despre aceasta, zic, vorbește la urmă, spunând: „Nu trebuie a vă scrie vouă“? Și aceasta vine dela marea lui înțelepciune, și dela învățătura duhovnicească. Două lucruri se întrevăd aici: întâiu, că dragostea este atât de trebuitoare, că nici nu este nevoie de învățătură, și al doilea, că spunând aceste cuvinte el i-a atârnat mai mult chiar, decât dacă i-ar fi sfătuit la aceasta. El, care știă că dânsii au avut succese în această privință, fără ca să i îndemne, dacă ar fi știut că nu au făcut nici un progres, de sigur că i-ar fi sfătuit. Și privește, că el nu vorbește despre dra-

gostea cătră toți oamenii, ci de aceea cătră frați. „Nu avem trebuință a vă vorbi“, zice. Ar fi trebuit să tacă, dacă nu avea trebuință, însă acum când zice nu avem trebuință, a făcut ceva mai mult, decât dacă ar fi vorbit.

„Că singuri voi sunteți învățați dela Dumnezeu“, zice, ceea-ce spune și Profetul: „Și vor fi toți fiii tăi învățați de Dumnezeu“ (Isaia 54, 13), după cum zice și Apostolul și Evanghelistul Ioan (6, 45), „și vor fi toți învățați de Dumnezeu“.

„Că singuri voi, zice, sunteți învățați dela Dumnezeu, ca să vă iubiți unul pre altul. Pentrucă și faceți aceasta spre toți frații, cari sunt în toată Macedonia“. Toate acestea sunt foarte ațîțătoare, spre a'i îndemna mai mult spre aceasta. Și nu zice cum s'ar întâmplă «că sunteți învățați de Dumnezeu, ci chiar și cunosc, și știu eu singur din cele ce faceți», pentru care a și mărturisit multe de dânșii.

„Și vă rugăm pre voi, fraților, să adăogați încă mai mult, și cu dragostea să vă nevoiți, ca să fiți cu liniște și să faceți ale voastre, și să lucrați cu mâinile voastre, precum am poruncit vouă, ca să umblați cu bun chip cătră cei deafară, și de nimic să nu aveți trebuință“ (Vers. 10. 11. 12). Aici arată că lenea este cauza a multor rele, pe când activitatea este izvorul a multor bunătăți,— și o lămurește aceasta cu multă înțelepciune prin chiar acțiunile noastre de toate zilele, când cei mai mulți la de acestea se îndeamnă mai cu samă, decât la cele duhovnicești. Dragostea cătră cei deaproape consistă nu în a lua dela ii, ci în a li da, în a li procura cele trebuitoare. Și privește înțelepciune la apostol, căci urmând a'i îndemna și a'i ruga, pune la mijloc succesele lor, ca astfel chiar dela prima sfătuire să fie liniștiți și să capete curaj, și numai după aceasta introduce și amenințarea, spunându-li: „că cel ce defăimează acestea, nu pre om defăimează, ci pre Dumnezeu“, ca astfel să nu se abată din calea cea dreaptă. Așa dar orice bine izvorește din activitatea noastră, și nu din lene și trândăvire. Așa dar noi să nu luăm dela alții

și nici să ne trândăvim, ci să lucrăm cu mâinile noastre, și să procurăm și altora cele de trebuință. „Mai fericit este, zice, a da, decât a lua“ (Fapt. 20, 35).

„Și să lucrați, zice, cu mâinile voastre“. Unde sunt acum cei ce caută numai lucrul duhovnicesc? Ai văzut cum li-a spulberat orice pretext, zicând: „cu mâinile voastre“? Nu cumva postirea o lucrează cineva cu mâinile? Nu cumva poate privigherile de noapte, sau culcările pe pământ? Nimeni nu ar putea spune aceasta, ci el vorbește aici de lucrul cel cu adevărat duhovnicesc, căci duhovnicesc este în adevăr de a procura și altora din ceea-ce tu ai lucrat cu mâinile tale, și nimic nu poate fi egal cu aceasta.

„Ca să umblați, zice, cu bun chip cătră cei de afară“. Ai văzut cu câtă prudentă îi atinge? Nu li spune «ca să nu vă slutiți cerând de pomână», ci același lucru îl arată aici, însă mai cu blândețe, așa că îi și lovește, dar totodată are grijă ca lovitura să nu fie dure-roasă. Pentrucă dacă chiar și dintre noi se scandalizează mulți de cerșetori, apoi cu atât mai mult cei de afară (ethnicii), cari găsesc o mulțime de acuzațiuni și pricini de nemulțămire, văzând oameni sănătoși și în stare de a munci ca să-și câștige hrana lor — cerând de pomână, și pe alții dându-li. De aceea ethnicii ne numesc pe noi creștinii negustori de Christos (Χριστοπώροισ), adecă că negustorim pe Christos. „De aceea zice, se blastămă numele lui Dumnezeu“ (Rom. 2, 24). Dar apostolul nimic de acestea n'a spus, ci a pus înaintea tocmai ceea-ce putea să-i atingă mai mult, adecă urăciunea și degradarea la care se expun cerșetorii, cari deși sunt sănătoși și voinici, totuși fiind cuprinși de lene și trândăvie se dedau la cerșit.

„Nu voiu ca să nu știți voi, fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca și ceilalți cari n'au nădejde“ (Vers. 13). Două rele mai cu seamă îi bântuiau pe dânșii, ca și pe toți oamenii, sărăcia și tristeța. Privește acum cum îi vindecă de aceste rele. Sărăcia lor venea de acolo, că li se răpiau averile de ethnici, însă unora ca acestora, cărora li se răpiau averile pentru Christos, el li poruncește ca să lucreze cu mâinile, spre a se hrăni atât pe dânșii, cât și pe alții. Cum că în adevăr au fost răpiți și dezbră-

cați de averile lor, ni dovedește expresiunea apostolului: „Părtași, zice, v'ati făcut bisericilor lui Dumnezeu“. Și cum s'au făcut părtași acelora? „Și răpirea averilor voastre, zice, ati primit'o cu bucurie“ (Ebr. 10, 34). Aici, însă, el vorbește despre înviere. Dar oare nu li mai vorbise el de înviere? Li vorbise, de sigur, însă aici el li pune înainte și o altă taină. Care anume? „Că noi cei vii, zice, cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pre cei adormiți“ (Vers. 17). Eră deajuns cuvântul despre înviere, ca să'i mângâe pe cei scârbiți, însă și vorbele acestea spuse sunt deajuns de a adeveri învierea. Dar noi vom vorbi mai întâiu de expresiunea dinainte. „Nu voiu ca să nu știți voi fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca și ceilalți cari n'au nădejde“. Privește cum și aici li vorbește cu blândetă. Nu li spune că «sunteți atât de proști» după cum zice Corinthenilor, numindu-i «fără de minte», căci știind de înviere îi totuși se întristau ca și cei necredincioși, ci foarte liniștit li vorbește, cinstind oarecum destoinicia lor. Și nu spune «pentru cei ce au murit», ci „pentru cei ce au adormit“ cu care ocazie chiar dela început îi mângâe. „Ca să nu vă întristați, zice, ca și ceilalți cari n'au nădejde“. Așa dar, a se întrista cineva peste măsură la pierderea unui prieten sau și neam, este a celor cari n'au nădejde. Un suflet care nu cunoaște nimic despre înviere, ci moartea trupului o crede ca moarte generală, cu drept cuvânt că se tulbură la ducerea din viață a celor adormiți, se bocește și jelește, — dar tu care aștepti învierea, de ce te întristezi? Așa dar a se întrista este a celor cari n-au nădejde.

¹⁾ Auziți voi femeilor, cari iubiți bocetele, voi câte suferiți mult la jelanii, auziți cum spune apostolul, că faceți întocmai ca și ethnicii. Deci, dacă a se întrista pentru ducerea de aici a celor dintre noi, este a eth-

¹⁾ *Partea morală.* Nu trebuie a jeli pe cel ce se duce dela noi, și că jalea e mai grea numai pentru cei ce nu iubesc pe Dumnezeu, și nu au nădejde în el.

Cum trebuie să viețuiască văduvele, și cum datoresc ași crește copiii lor. (*Veron*).

nicilor, apoi a se bate cu pumnii în piept, a se sbuciumă și ași zgâria obrajii, a cui este oare? spune-mi. Din ce cauză jelești, dacă știi și crezi că va înviă, că nu l-ai pierdut, că moartea nu este decât un somn trecător? «Din cauza obiceiului, zici, din cauza protecțiunii ce am pierdut, din cauza îngrijirii afacerilor casnice, și din alte multe cauze». Dar când ai pierdut un copil în vârsta prematură, care nu poate să ți facă nimic, nu poate să ți dea nici un ajutor, din ce cauză jelești? Ce aștepti și ce așteptai dela el? «Dădea speranțe bune, zici, și așteptam ca să mă protejeze. De aceea plâng pe bărbat, de aceea pe fiu, de aceea plâng și jelesc, nu că doară nu ași crede în înviere, ci fiindcă am rămas fără de ajutor, căci am pierdut pe protectorul, pe tovarășul vieții mele în toate, pe cel ce mă mângâia în scârbe, de aceea jelesc. Știu că va înviă, însă nu pot suferi despărțirea de el până atunci. Multe împrejurări s'au grămădit asupra capului meu; sunt expusă a fi nedreptățită de toți câți voiesc. Acei dintre servitori, cari mai 'nainte se sfiau, astăzi mă disprețuesc, se amestecă în afacerile mele. Dacă cineva a fost ajutat de răposat, acum a uitat de acel ajutor. Dacă cumva a fost obișduit, apoi ca răzbunare asupra răposatului, își varsă urgia asupra mea. Toate acestea nu mă lasă ca să'mi petrec în liniște văduvia. De aceea sunt mâhnită, de aceea jelesc».

Deci, cum vom putea mângâia pe astfel de femei? Ce vom spune? Cum vom putea să alungăm dela ele jalea? Mai întâiu mă voi încerca să li dovedesc, că nu atâta jelesc pentru cele ce spun, cât pentru că aceasta a devenit o patimă nerezonabilă.

Dacă cu adevărat jelești pentru aceasta, apoi ar trebui să jelești pentru totdeauna pe răposat; dar când îl jelești numai un an, și apoi l-ai uitat, ca și cum nu s'ar fi petrecut nimic, apoi atunci tu nu jelești din cauza că ai pierdut protecția prin pierderea lui. Dar nu poți suferi despărțirea? Și ce am putea zice de acelea care se mărită de a doua oră? Nu'i așa că caută pe cei mai dinainte? Dar noi nu vorbim de acestea, ci de acelea care păstrează încă memoria celor răposați. De ce jelești pe copilul tău? De ce pe bărbatul tău? «Pe cel dintâi, zici, fiindcă nu m'am bucurat de el, și pe cel de al doilea fiindcă nădăjduiam a mă bucura mult prin conviețuirea cu el». Dar, dacă tu credeai că copilul sau bărbatul tău te-ar fi putut face fericită, și nu Dumnezeu,

nu vezi că prin aceasta arăți necredință în Dumnezeu? Cum nu-l vei mâniă prin purtarea ta? Apoi tocmai de aceea el ia pe mulți dintre cei vii, ca astfel să nu mai fii legată cu dânsii într'atât, încât să-ți pui toată nădejdea în ii. Dumnezeu este oare-cum gelos, el voește a fi iubit mai mult decât toate celelalte, și aceasta din cauză că și el ne iubește foarte mult. Voi știți, că acesta e obiceiul celor ce iubesc cu patimă, că sunt foarte geloși, și ar prefera mai degrabă să-și piardă sufletul, decât să nu poată izbuti cu cel iubit. Și tocmai pentru aceste cuvinte l'a luat Dumnezeu. Fiindcă dacă n'ar fi așa, apoi atunci din ce cauză, spune-mi, nu erau în vechime văduvii, nici copii morți prea de timpuriu? De ce a lăsat pe Abraam și pe Isaac ca să trăiască atâta timp? Fiindcă chiar și trăind ii preferau pe Dumnezeu, și pe dânsul îl cinșiau înaintea tuturor. I-a poruncit Dumnezeu: «jertfește» și el nu s'a împotrivit. De ce a lăsat pe Sara ca să ajungă în bătrânețe adâncă? Pentru-că chiar și în viață fiind, ea ascultă mai mult de Dumnezeu, decât de sine. De aceea a și zis Dumnezeu lui Abraam: „Ascultă pe Sara, femeea ta“ (Facer. 21, 12). Atunci nu a mâniat nimeni pe Dumnezeu pentru dragostea cătră bărbat, sau cătră femeie, sau cătră copil. Astăzi însă, fiindcă plutim în desfătări, și am căzut grozav, apoi și noi bărbații iubim pe femei mai mult decât pe Dumnezeu, și femeile preferă pe bărbați mai mult decât pe Dumnezeu, și din cauza aceasta și el ne atrage cătră dânsul chiar și fără voea noastră. Nu iubi pe bărbat mai mult decât pe Dumnezeu, și atunci nu vei simți niciodată greutatea văduviei. Chiar de s'ar întâmpla să rămâi văduvă, tu nu o vei simți. Și de ce oare? Fiindcă tu ai în locul bărbatului pe Dumnezeu și protectorul tău cel nemuritor. Dacă însă iubești mai mult pe Dumnezeu, apoi atunci nu te jeli, căci cel iubit mai mult decât tine, nu te va lăsa ca să simți vre-o durere pentru cel mai puțin iubit. Aceasta o voi face învederată printr'un exemplu. Spune-mi, te rog: dacă tu ai un bărbat după voința ta, care face totul ce-ți place, care prosperează și te face pre tine strălucită pretutindeni și invidiată de mulți, un bărbat, zic, înțelept, cuminte, care te iubește mult și de care te simți fericită, — și dacă cu acest bărbat ai născut un copil, care a murit la câteva zile după facere, apoi oare ai simți tu o jale așa de mare? De loc, fiindcă cel ce te

iubește mai mult, astupă golul ce s'a făcut prin pierderea pruncului. Deci și acum, dacă tu iubești pe Dumnezeu mai mult decât pe bărbat, chiar dacă ți l'ar lua pe acesta, nu vei simți jalea. De aceea și fericitul Iob nu a pățimit așa de tare, când a auzit că fără de veste au murit toți feciorii și fetele sale, fiindcă el iubiă pe Dumnezeu mai mult decât pe copiii săi. Când cel iubit trăia, nu putea să'l întristeze pe el pierderea copiilor. Ce spui, femeie? Copilul și bărbatul te protejau, și Dumnezeu oare nu te va proteja și apăra? Cine ți-a dat ție și pe unul ca și pe celalalt? Oare nu tot el? Și chiar pe tine cine te-a făcut? Oare nu tot el? Cel ce face din ceea-ce nu este, cel ce ți-a dat sufletul și a sădit în el cugetul, cel ce te-a învrednicit de a-l cunoaște, cel ce pentru tine n'a cruțat nici chiar pe fiul său cel unul născut, oare nu te va cruța și nu te va apăra și pe tine? Oare te-ar putea apăra și cruța mai mult bărbatul tău? Și de câtă urgie nu sunt vrednice aceste cuvinte? Ce poți avea dela bărbat din cele ce ți-am spus? Nimic nu poți răspunde, căci dacă poate ai avut vre-o binefacere dela el, aceasta a fost din cauză că și el a avut dela tine, sau mai bine zis, tu mai întâiu i-ai făcut lui vre-o binefacere, pe când cu Dumnezeu nu se pe petrec așa lucrurile. Nu doară pentru că i-am făcut vre-o mulțămire el ni face bine, ci numai din bunătatea lui cătră neamul omenesc, căci el nu are nevoie de binefacerile noastre, și nici că este lipsit de ceva. Ți-a făgăduit împărăția cerurilor, viața vecinică, slava, ți-a dat moștenirea fiască, te-a făcut împreună moștenitoare cu unul născut al său fiu, și tu după toate aceste bunătăți încă ți mai amintești de bărbat? Ce nu ni-a dat Dumnezeu? Soarele, care luminează și răsare peste cei răi și peste cei buni, ploea, care dă viață plantelor și vegetalelor, și cu un cuvânt el este care dă hrană la tot trupul. Vai nouă! dacă suntem atât de nerecunoscători. De aceea ți ia bărbatul, ca tu să-l cauți numai pe el. Tu însă, după ducerea din viață a bărbatului, deși ai pe Dumnezeu, căruia trebuie să'i mulțamești, totuși îl lași la o parte, și atribui totul răposatului, crezând că prin moartea lui s'a prăpădit lumea! Spune-mi, ce ai tu dela bărbat? Necazuri și dureri, insulte și batjocuri de multe ori, dojana și desnădăjduiri. Poate nu sunt de acestea? «Dar, zici tu, am din partea lui și altele care mă mulțamesc». Și care sunt acestea?

Te-a împodobit poate cu haine prețioase? Ți-a înfășurat gâtul cu aurării? Te-a făcut să fii cinstită de toți? Dar, dacă voești, apoi chiar și după moartea lui tu poți să te împodobești cu podoabe mult mai frumoase. Femeea înțeleaptă este cu mult mai respectată pentru prudența și demnitatea ei, decât pentru aurăriile de pe trup. Dealtfel și Impăratul a toate are haine, nu de acestea, ci cu mult mai bune; acele haine, dacă voești, îmbracă-le. Care sunt acele haine? Imbrăcăminte țesută cu fire de aur și împodobită cu ciucuri auriți; deci dacă voești îmbracă-ți sufletul cu aceasta. Poate că bărbatul nu te-a făcut ca să fii disprețuită de oameni? Și ce lucru mare este, când văduvia nu te lasă ca să fii lesne de disprețuit dracilor? Atunci tu stăpânieai slugile din casă, dacă poate le stăpânieai, acum însă nu stăpânești slugile cele trupești, ci puterile cele netrupești, începătoriile, stăpâniile și pe stăpânitorul lumii aceștia. Dar despre necazurile ce le-ai avut cu el, tu nu vorbești de loc, deși ai fost părtașă. Frica de stăpânitori, sau supărarea pentru prosperarea altora mai mult decât el, acum nu le mai ai, căci prin moartea lui tu ai scăpat de toate acestea, ai scăpat de frică și de neliniște. Dar cine va purta grijă de copiii tăi cei rămași orfani? Tatăl tuturor orfanilor. Căci cine ți-a dat copiii? spune-mi. Nu auzi ce spune Christos în Evanghelie? „Oare nu este sufletul mai mare decât hrana, și trupul decât haina“? (Math. 6, 25).

Ai văzut că jalea nu vine din obicei, ci din necredința noastră? «Dară, zici, copiii nu sunt tot așa de străluciți, precum erau mai înainte de moartea tatălui lor». Și de ce? Au pe Dumnezeu de tată, și nu sunt străluciți? Câți copii voești să-ți arăt crescuți de mame văduve, și au eșit buni? Câți apoi nu au eșit răi și pierduți având tată? Dacă tu vei crește pe copii din vârsta cea mai fragedă așa cum trebuie, se vor bucura de o mai mare cinste, decât dacă ar fi crescut sub protecția tatălui lor. Cum că e treaba văduvelor de a crește copiii ascultă pe Pavel ce spune: „Dacă a crescut copii“ (I. Timoth. 5, 10), și iarăși: „Se va mântui prin facerea de copii, de va petrece întru credință, și întru dragoste și întru sfințire, cu întreagă înțelepciune“ (Ibid. 2, 15), de unde se vede, că creșterea copiilor e treaba femeilor.

Insuflați copiilor voștri încă din vârsta cea mai fragedă frica de Dumnezeu, și aceasta îi va conserva mai mult decât ori-ce tată, aceasta va fi pentru dânșii ca un zid nesurpat. Când strajarul va sta înăuntrul nostru, nimic rău nu ni se va întâmpla din cauza uneltirilor de dinafară; iară dacă acela nu este, apoi toate cele de dinafară vor da năvală asupra noastră. Aceasta ni va fi și slava, și bogăția, și podoaba noastră, aceasta ne va face străluciți, și pe pământ, și în ceruri. Nu te uita nici la acei ce sunt încinși cu cingătoare aurite, nici la cei ce sunt trași de cai în trăsuri aurite, nici la cei ce strălucesc în palatele împărătești din cauza părinților lor, nici la cei ce au pe lângă dânșii pedagogi, căci toate acestea poate că ar face pe o văduvă să se scârbească și să zică: «și copilul meu s'ar fi bucurat de o așa fericire, dacă trăia tatăl său, iară acum este zmerit și necinstit, și nu este de nimeni băgat în seamă». Nu gândi de acestea, femeie, ci ridică-te cu cugetul până la porțile cerului, găsește palatul împăratului a toate, vezi acolo pe împăratul și stăpânul a toate șezând pe tron, și judecă apoi dacă cei de pe pământ pot fi mai străluciți decât copilul tău, și atunci oftează. Dacă poate sunt pe pământ unii fericți, aceasta nu înseamnă nimic față cu fericirea de acolo.

Așa dară, este cu putință, dacă voești, ca și tu să înrolezi pe copilul tău în ceruri, și să-l înscrii în oastea de acolo. Cei ce sunt înrolați acolo, nu sunt trași de cai în trăsuri aurite, ci sunt purtați pe nori; nu calcă pe pământ, ci sunt răpiți în ceruri; nu au pe lângă dânșii slugi, ci chiar pe îngeri; nu stau înaintea unui împărat muritor, ci înaintea împăratului celui nemuritor, înaintea împăratului împăraților și domnului domnilor. Nu sunt încinși cu cingătoare de piele aurită, ci cu slava cea nepovestită, și sunt mai străluciți decât împărații, și de cât cei ce au fost vreodată străluciți aici pe pământ. În împărăția aceea nu se caută bogăție, nici nobleță, și nici altceva din acestea, ci numai virtute, și când lipsește aceasta, nimic nu poate ajuta pe cineva ca să se bucure de protie.

Nimic nu ni poate fi cu greu de îndeplinit, dacă vom voi a filosofa. Rădică-ți ochii la cer, și privește cu cât este mai strălucită bolta aceasta decât bolțile palatelor împărătești. Deci dacă locul palatului împăratului celui de sus este atât de strălucit, încât acel

al palatelor pământești se pare față de acela ca o mlaștină plină de noroiu, — apoi când cineva se va învrednici de a vedea acele palate strălucite, oare nu va fi el mai fericit decât toți? „Iară cea cu adevărat văduvă“ zice, și singură nădăjduiește întru Dumnezeu“ (I. Timoth. 5, 5). Aceasta oare către cine este zisă? Către cele ce nu au copii, că sunt mai mult încercate, și prin urmare au ocazie mai bună de a plăcea lui Dumnezeu, căci ele sunt slobode de toate legăturile, nimeni nu le stăpânește, nimeni nu le silește la ceva. Ești slobodă de bărbat, însă te-ai unit cu Dumnezeu, nu mai ai tovarăș pe nimeni afară de stăpânul a toate. Când te rogi, oare nu vorbești cu Dumnezeu? Când citești, îl ai pe dânsul care ți răspunde. Și ce ți spune el? Cuvinte cu mult mai grațioase decât ale bărbatului, pentru că bărbatul chiar de te lingușește, nu e lucru mare, fiindcă este tovarăș cu tine în robie, pe când dacă te lingușește stăpânul a toate, pe tine roaba lui, atunci e cu mult mai mare cinstea ce o capeți. Și cum oare ne cinstește și ne încurajază el? Ascultă-l ce spune: „Veniți la mine, zice, toți cei osteniți și însărcinați, și eu vă voi odihni pre voi“ (Math. 11, 28), și iarăși prin Prorocul: „Au doară va uita femeea pe pruncul său, sau nu-i va fi milă de fiii pântecelui său? Că deși va uita femeea pre aceștia, dară eu nu te voi uita pre tine, zice Domnul“ (Isaia 49, 15). Câtă tandreță nu găsești în cuvintele acestea! Și iarăși: „Intoarceți-vă către mine“ (Ibid. 45, 22), și iarăși: „Intoarce-te, către mine, și te vei mântui“ (Ibid. 44, 32). Dacă voești apoi a auzi poate și cântecele lui cele de dragoste, ascultă-le și iale în înțeles mistic: „Frumoasa mea, zice, porumbița mea“ (Cântar. 2, 10), cuvinte pe care le adresează fiecărui suflet plăcut lui. Ce poate fi mai plăcut ca aceste cuvinte? Ai văzut conversația lui Dumnezeu cu oamenii? Dar ce? Nu vezi câte femei pierd odată cu bărbatii și pe fiii lor? Nu vezi, zic, pe acele fericite femei, cât sufăr de grozav, fără însă să se desnădăjduiască?

Acestea să le avem pironite în mintea și în inima noastră, de acestea să ne îngrijim, și atunci nu vom

pătimi nimic trist și supărător, ci vom petrece tot timpul vieții noastre cu bucurie sufletească, și ne vom bucura de veșnicile bunătăți. Cărora fie a ne învrednici cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VII

„Nu voiu să nu știți voi, fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați, ca și ceilalți cari n'au nădejde“ (Cap. 4, 12).

Multe din împrejurări ne întristează numai din neștiința noastră, pe care dacă le-am cunoaște bine, am putea îndepărta durerea. Aceasta deci învedarând'o zicea: „Nu voesc să nu știți voi, ca să nu vă întristați ca și ceilalți, cari n'au nădejde“. De aceea nu voești ca să nu știe ii? Și de ce nu li spui de pedeapsa ce-i așteaptă? «Nu voesc, zice, ca să nu știe despre înviere». Și de ce? Pentru că aceasta se învederează de acolo, și este mărturisită, așa că amândouă la un loc, vor fi un mare câștig. Poate că ii nu erau necredincioși învierii, ci numai cât jeliu pre cei morți, și de aceea li vorbește așa. In altfel vorbește el cu cei ce nu cred, și în altfel cu cei ce cred. Cei ce l'întrebau despre timpul când are a fi învierea, probau că aveau cunostință despre înviere. „Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumnezeu pre cei adormiți întru Iisus aduce-i-va împreună cu el“ (vers. 14). Unde sunt acum cei ce nu admit că Iisus Christos n'a avut trup omenesc? Căci dacă n'a luat trup omenesc, nici n'a murit, și dacă n'a murit, nu a putut învia. Si atunci cum de ne îndeamnă la credință prin acestea? Oare după dâșii nu erà apostolul mai mult un înșelător și mincinos? Dacă a muri este rezultatul păcatului, și dacă Christos n'a păcătuit, apoi

Dară de cine vorbește aici apostolul? «Pe cine jeliți voi oamenilor? dice. Pentru cine vă întristați? Pentru cei păcătoși, sau pentru cei ce au murit cum s'ar întâmplă?». De ce spune el „ca și ceil'alți cari n'au nădejde?” Aceia pe cine jelesc? Așa că toate acestea sunt pentru dânșii zadarnice. „Cel întâiu născut din morți, zice, este începătură” (Colos. 1, 18), așa că și ceilalți trebuie a fi tot așa. Și privește cum aici nimic nu spune prin raționament, și aceasta din cauză că dânșii erau blajini și cu bunăvoință față de învățătura apostolului. Corinthenilor scriindu-li, li pune înainte și multe din raționament, ca de exemplu: „Nebune! Tu ce sameni, nu înviază, de nu va muri” (I. Cor. 15, 36). Negreșit că un asemenea raționament este însemnat, însă numai atunci când el vorbește către un credincios, dară către un necredincios, sau către un păgân ce putere are? „Astfel, zice, și Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus, aduce-i-va împreună cu el”. Privește, că el nu zice «pe cei morți» ci „pe cei adormiți”. Vorbind de Christos el zice că „a murit” fiindcă imediat urmează vorba de înviere, pe când aici el pune „cei adormiți”. Și cum sunt adormiți întru Iisus? S'au că au adormit prin Iisus, sau că prin Iisus îi va aduce. „Pe cei adormiți întru Iisus”, adică pe cei credincioși. Aici ereticii zic că pe cei botezați, însă atunci cum de stă particula „așa”? căci Iisus nu a adormit prin botez. Așa dară de ce a zis apostolul „pe cei adormiți”? El deci vorbește nu pentru învierea generală sau universală, ci pentru cea parțială. Vorbește de cei adormiți întru Christos, după cum spune și în alte multe locuri.

„Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, zice, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți” vorbind despre cei credincioși. „Cei adormiți întru Christos” și iarăși „Cei morți întru Christos vor învia”. Apoi el nu vorbește aici numai despre înviere, ci și despre slava și cinstea de care se vor împărtăși. «De înviere toți se vor bucura, zice, dară întru slavă nu vor fi decât cei credincioși».

Deci fiindcă el voiește a'i mângâia, apoi se încearcă a'i mângâia nu numai cu ceea-ce știau deja, ci și cu cinstea cea mare de care se vor învrednici atuncea. Și cum că aceasta o voiește el, ni probează frazele următoare: „Și așa pururea cu Domnul vom fi“ și „Impreună cu dânsii ne vom răpi în nori“ (Vers. 17). Cum, însă, cei credincioși adorm întru Domnul? Adecă având pe Christos întru dânsii. Iar expresiunea: „aduce-i-va împreună cu el“ arată că vor fi aduși din toate părțile. „Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului“, adecă nu dela noi spunem aceasta, ci grăim ceea-ce am învățat dela Christos. „Că aceasta“, adecă, că urmând a li spune ceva străin, li pune înainte ceea-ce eră vrednic de credință. „Că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți“, după cum zice și în epistola către Corintheni: „Intr'o cirtă, în clipeala ochiului“ (I. Cor. 15, 52). Aici însă odată cu învierea ni prezintă și modul cum vom învia. Și fiindcă lucrul acesta se pare greu, apoi el arată că precum este ușor pentru dânsul de a ridică pe cei vii la cer, tot așa ușor-i este de a ridică și pe cei morți. Prin expresiunea „noi“ el nu face aluziune la dânsul, căci nu putea să rămână printre cei vii până la înviere, ci vorbește de credincioși în genere. De aceia și zice el: „Cei rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți“ ca și cum pare că ar zice: «să nu credeți că este vre-o greutate mare, căci cel ce face aceasta este Dumnezeu. Cei ce vor fi vii atunci, nu vor întrece pe cei morți de mii de ani și putrezi, ci după cum îi este ușor de a ridică pe aceia, tot așa ușori'i este de a ridică și pe cei morți».

¹⁾ Dară sunt unia cari se îndoiesc de acest fapt, fiindcă nu cunosc pe Dumnezeu. Inșă, ce este mai ușor? spune-mi: a aduce la viață din ceea ce nu este, sau a învia iarăși ceea-ce murise? Și ce zic aceia? «Cutare, zice, s'a înecat, și pești mulți l'au mâncat la

¹⁾ *Partea morală.* Despre înviere, și că nu trebuie de a cerne și a ispitii cele ne'nțelese ale lui Dumnezeu, și mai ales nașterea lui cea negrăită. (*Veron*).

olaltă. Apoi din peștii aceia unul a fost prins în cutare loc, altul în cutare de alt pește mai mare, de care a fost mâncat, și acesta de un altul, așa că trupul lui a fost cu desăvârșire îmbucățit de pești. Apoi acei pești au murit în alte părți ale mării, iară trupurile lor au fost mâncate de alți pești, sau niscare-va feare maritime. Deci făcându-se cu trupul lui o așa îmbucățire și așa confuzie, de oare-ce a trecut dintr'un trup într'altul incontinuu, apoi cum va mai învia acel om? Cine va mai aduna țărina lui cea atât de împrăștiată?». De ce vorbești așa, omule, și însiri atâtea prostii? Pentru-că spune-mi: dacă cineva n'ar cădea în marea, și nici nu l'ar mânca peștii, și nici din peștii aceia n'ar mânca oamenii, ci ar fi pus într'o groapă, unde nu l'ar supăra nici vermii și nici altceva, cum va putea să învie el? Cum oare se va reuni cenușa cu țărina? Cum și va căpăta frumuseța trupului? Oare aceasta nu este cu nevoie de explicat? Dacă cei ce vorbesc așa ar fi Elini, multe avem de spus lor. Căci ce? Sunt printre dânșii mulți cari cred că sufletele intra în plante, și în arbori, ba chiar și în câni. Spune-mi: ce este mai ușor? a-și relua cineva trupul său, sau a lua un altul străin? Alții iarăși zic că sufletul va fi consumat de foc, și că va fi înviere nu a trupului, ci a hainelor și a ciubotelor, și totuși nu sunt luați în bătae de joc. Dară vorba noastră nu este îndreptată contra acestora, ci este adresată credincioșilor, — dacă s'ar putea numi credincioși cei ce pun asemenea întrebări, — și lor li spunem zicerea apostolică, că toată viața se naște din stricăciune, ca de exemplu plantele în genere, și toate semințele. Nu vezi zmochinul ce fel de trunchiu și ce fel de ramuri are? Câte frunze, câte ramuri, câte odrasle, câte vițe la rădăcină întinse în toate părțile, deși cu toatele la un loc formează un mănunchiu? Ei bine, toate acestea vin dela semânța de smochină căzută în pământ și putrezită bine, căci dacă nu va putrezî, nimic din acestea nu se va face. Și acum spune-mi: de unde vine aceasta? Tot așa și cu viea cea atât de frumoasă la vedere și cu fructul ei cel atât de plăcut, căci și ea își ia viața din acea semânță puturoasă ce putruzește în pământ. Dară ce? Nu oare o singură apă cade deasupra tuturor plantelor? Cum atunci de se fac atâtea neamuri? Aceasta tocmai este cea mai minunată parte a învierii. Acolo este aceiași sămânță, aceiași

odraslă, și o mare afinitate, dară aici spune'mi, cum, dacă au aceeași calitate și aceeași natură, se prefac în atâtea feluri? În vița de vie se face vinul, și nu numai vinul, ci și frunzele și zama sau sucul ei, și nu numai strugurele se hrănește din ea, ci și toate celelalte. De asemenea în maslin se găsește untdelemnul, și în celelalte plante altele multe. Și ceea ce este mai minunat, că aici este lichid, acolo uscat, aici e dulce, dincolo amar, aici acru de-ți face gura pungă, în altă parte amar. Deci spune'mi, cum acea singură apă se prefac în atâtea feluri? Arată-mi cuvântul pentru ce? Inșă nu ai ce respunde. Dară apoi chiar cu tine, ca să iau un exemplu mai apropiat, cum s'a făcut că semânta depusă s'a transformat în ochi, urechi, mâni, inimă? Cum? zic, s'a împărțit în atâtea organe, cu diverse însușiri și diverse funcțiuni? Nu sunt oare mii de deosebiri între trupurile oamenesti, mii de forme, deosebiri în privința staturii, în privința forțelor și a aranjamentului lor în general? Nervii, vinele, cărnurile, oasele, membranele care acopăr inima și mațele, arteriile, încheeturile și sfârcurile și toate celelalte, de care fac multă vorbă doctorii, care toate la un loc formează natura noastră oamenească, cum, zic, toate acestea s'au putut forma din una și aceeași sământă? Dară apoi nu ți se pare încă și mai ne'nțeleș lucru, ca ceea ce este fluid și ușor să se învârtoșeze și să se facă os uscat și tare? Cum oare sângele devine cald și lichid? Cum nervul este moale și tare? De unde toate acestea? De acestea nu te minunezi? Nu vezi în fiecare zi înviere și moarte petrecute în diversile vârste? Unde s'a dus tinereța? De unde a venit bătrâneța? Cum oare cel bătrân, deși numai poate întineri el însuși, totuși naște din el un altul cu mult mai tânăr, adecă aceia ce nuși poate acorda sie-și, o acorda altuia? Aceasta se poate vedea petrecându-se și cu celelalte animale, și cu plantele, care deși nuși pot procura loruși întinerirea, totuși altora o procură. Aceasta însă o pretinde numai judecata noastră cea mărginită, dară când Dumnezeu crează, totul să se dea la o parte din calea lui!

Deci, dacă acestea sunt neexplicate, — și încă cu totul neexplicate, — mă gândesc acum la acei nebuni, cari îndrăznesc să critice nașterea cea fără de trup a fiului lui Dumnezeu. Dacă cele ce se petrec în fiecare

zi pe sub nasul nostru, și sunt cercetate de mii de ori, și nu le poate nimeni da de rostul lor și explică, apoi cum de mai critică nașterea acea negrăită și nepovestită? Oare nu se ostenește în zadar cugetul unor asemenea oameni? Oare nu cade în mii de mii de ameteți? Oare nu a muțit? Și cu toate acestea nici așa nu se învață minte. Neputând spune nimic despre smochini și vița de vie, îi totuși critică și bârfesc despre nașterea fiului lui Dumnezeu! Spune-mi, te rog, cum acel fricel de sămânță se descompune în frunze și ramuri? Cum de nu era în el mai înainte de aceasta, și nici nu se vedea nimic? «Dară, zici tu, nu vine aceasta dela sămânță, ci dela pământ». Dară cum se face, că fără acea sămânță nebăgată în samă, el nu poate produce nimic dela sine? Să nu ne prostim, iubitorilor. Nici dela pământ nu este ceea-ce se face, nici dela sămânță, ci dela Stăpânul atât al pământului, cât și al seminților. De aceia, fie cu acestea, fie fără acestea, el așa a orânduit să se facă, pe deoparte ca să ni arate puterea lui, când zicea: „să scoată pământul iarbă verde“ (Facer. 1, 13), iar pe de altă parte ca împreună cu arătarea puterii sale, să ne învețe și pe noi de a fi iubitori de muncă și harnici.

Dar de ce oare ni se spun de acestea? De sigur că nu în zadar, ci să credem în învierea cea deapoi, și ca atunci când nu vom putea să găsim cuvântul de ce și pentru ce, să nu ne neliniștim și nici să ne scandalizăm, ci cu recunoștință întorcându-ne din calea cea abătută, și punând stavilă cugetului nostru, să ne refugiem la putința și ingeniozitatea lui Dumnezeu, ca ființă creatoare. Acestea știindu-le, să punem frâu cugetului nostru, să nu trecem dincolo de hotarele și măsurile acordate cunoștinței noastre. „Iară de i se pare cuiva că știe ceva, încă nimic n'a cunoscut precum se cade a cunoaște“ (I. Cor. 8, 2), și aceasta se poate zice nu numai despre cunoștința lui Dumnezeu, ci și pentru orice lucru. Ce voești a ști despre pământ? Ce știi? spune-mi. Care este măsura lui? Care este mărimea? Care este locul lui? Ce pozițiune are? Care este esența lui? Cum stă și pe ce anume stă? Nimic din acestea nu poți răspunde. Că este vîrtos, și uscat și negru, acestea le vei spune, dar mai departe nimic. Dar despre mare ce ai de spus?

Și aceasta te va pune în nedumerire, căci nu știi nici de unde începe, nici unde sfârșește, pe ce se poartă, ce ține în spete fundul ei, dacă dincolo de fundul ei este uscat, sau poate apă și aer. Dar ce este în ea? Știi ceva? Dar să las elementele cele principale din lume. Voești să alegem poate pe cea mai mică dintre plante? Ei bine, iată iarba cea fără de sămânță, pe care toți o știm; acum spune-mi cum se face ea? Oare elementele din care se face ea, nu sunt pământul, apa și băligarul? Și ce anume este care o face atât de frumoasă la vedere, și are o culoare atât de minunată? Cum de se vestejește acea frumusețe? Așa dar firicelul acela de iarbă nu este nici al apei, și nici al pământului, ci al acelei puteri care creiază și guvernează totul. Ai văzut deci, că pretutindeni este nevoie de credință? Cum naște pământul? Dar nu ai ce răspunde.

Așa dar învață-te, omule, dela cele de aici de pe pământ, și nu mai scotoci în zadar cerul; — și dacă ar fi numai cerul, dacă nu te-ai încumeta de a scotoci până și pe Stăpânul cerului! Tu nu cunoști pământul, din care te-ai născut, în care trăiești și te hrănești, pe care calci și locuești, fără de care nu ai putea nici să respiri, și apoi mai scotocești cele ce sunt atât de departe de tine?

Cu adevărat, deșertăciune ominească! Și cel ce face așa este fiul deșertăciunii. Dacă te-ar chema cineva și ți-ar porunci a te scobori în fundul mării și a sondă cu amănunțime cele de acolo, nu ai suferi o asemenea poruncă, — și aici unde nimeni nu te silește, tu te încumetezi de a sondă și a cerceta cele din abizul cel fără margini? Nu, vă rog, ci să plutim sus cu corabia vieții noastre, iar nu să plutim în asemenea raționamente false, căci iute ne vom obosi și ne vom afundă, ci făcând uz de sfiutele scripturi, ca după o corabie oarecare să întindem pânzele credinței noastre, spre a pluti în liniște. Dacă noi vom pluti așa, vom avea căpitan pe însuși cuvântul lui Dumnezeu, iară de ne vom legăna pe raționamente omenești, apoi nu'l vom avea, și atunci și primejdia va fi îndoită, căci ne vom legăna cu corabia în dreapta și în stânga, și vom fi lipsiți de căpitanul care să o conducă, și dacă vasul este fără căpitan, apoi ce speranță de scăpare avem? Deci, să nu ne aruncăm singuri în primejdii văzute, ci să pășim pe căi sigure, și să ne apucăm cu mâinile de

sfânta ancoră a credinței creștinești, căci numai așa vom pluti în siguranță, și după multă călătorie vom ajunge la limanul cel fericit, și ne vom învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe dânsul, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți. Că însuși Domnul întru poruncă, cu glasul arhanghelului, se va pogori din cer, și cei morți întru Christos vor învia întâiu. După aceea noi cei vii, cari vom fi rămași, împreună cu dânsii ne vom răpi în nori, întru întâmpinarea Domnului în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi“ (Cap. 4, 15—17).

Profeții voind să arate adevărul cuvintelor lor, mai înainte de orice zice aceasta: „Vedenia pe care a văzut-o Isaia“ sau: „Cuvântul Domnului care s'a făcut cătră Ieremia“ sau: „Aceasta zice Domnul“ și altele de acestea. Mulți dintre dânsii văd pe Dumnezeu șezând pe tron, pe cât li eră cu putință a-l vedea, Pavel însă, văzându-l nu șezând pe tron, ci având în el însuși pe Christos care vorbea, în loc de: „Aceasta zice Domnul“ zicea: „De vreme ce căutați ispitire a lui Christos celui ce vorbește întru mine“ (II. Cor. 13, 3) și iarăși: „Pavel apostol al lui Iisus Christos“, arătând prin aceasta că nimic nu spune dela dânsul, căci apostolul, ca trimis, nu grăește decât cele ale celui ce l'a trimis. Și iarăși: „Mi se pare a avea și eu duchul Domnului“ (I. Cor. 7, 40). Acelea toate le grăia cu duchul, iară ceea-ce spune acum

prin epistola de față, a auzit clar dela Dumnezeu. Ceea ce spunea Efesenilor, pe când converzà cu presviterii lor, că „Mai fericit este a dà decât a luà“ (Fapt 20, 35), el a auzit'o pe tăcute. Să vedem ce spune acum.

„Aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, zice, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pre cei adormiți. Că însuși Domnul întru poroncă, cu glasul arhanghelului, și întru trâmbiță se va pogori din ceriu.“ Dară de ce oare se va pogori întru trâmbiță? Dupre cum în muntele Sinai erau îngeri, tot așa și aici. Și ce rost are glasul arhanghelului? Dupre cum zicea fecioarelor: „Sculați-vă, că a venit mirele“ (Math. 24, 29) tot așa și aici, sau că îngerii vor vesti cu glas mare învierea din morți, dupre cum se petrece și cu împărații, când vestitori trimiși înadins, vestesc poporului poronca împăratului. Când apostolul zice, „că cei morți vor învia“, faptul nu se petrece doară ca cum îngerii ar avea vre-o putere, ci pentru că acesta este cuvântul Domnului. Ca și cum de exemplu după poronca împăratului ar ieși cei de prin închisori, și slugile i-ar scoate, fapt care nu se petrece prin puterea lor, ci îi o fac aceasta după poronca împăratului. Aceasta o spune și aiurea însuși Christos: „Va trimite pre îngerii săi cu glas mare de trâmbiță, și vor aduna pre cei aleși ai lui din cele patru vânturi, dela marginea ceriurilor până la marginele lor“ (Math. 24, 31), și cu un cuvânt peste tot locul vezi pe îngeri ca premergători și vestitori ai venirei Domnului. Cred că arhanghelul este acela care stă în fruntea celor trimiși, și care strigă: «fiți gata cu toții, căci judecătorul este de față». Dară ce vra să zică: „întru trâmbița cea de pe urmă¹⁾“? Aici arată că vor fi multe trâmbiți, însă judecătorul va sosi după cea din urmă trâmbiță, când vor învia mai întâiu cei ce au crezut în Christos.

„Drept aceia mângâiați-vă unii pre alții întru

¹⁾ Notă. Expresiunea *cea de pe urmă* nu se găsește în pasajul acesta, ci în epistola către Corintheni (II. Cor. 15, 52). (*Trad.*).

cuvintele acestea" (Vers. 18). Dacă el trebuie să se pogoare, apoi de ce oare noi vom fi răpiți în nori? Pentru cinstea cea mare ce ni se va face. Pentru că și împăratul intrând într'o cetate îi ies întru întâmpinare cei notabili, eară cei deținuți pentru vre-o crimă stau în carceră așteptând pe judecător. Deasemenea și un părinte iubitor de fii săi, când sosește din vre-o călătorie, numai copiii și slugile sale cele vrednice ies întru întâmpinarea lui, spre a-l vedea și sărută, eară acei ce sunt urâți de dânsul stau acasă. Tot așa și noi vom ieși întru întâmpinarea Tatălui ceresc purtat pe nori. Și de oare-ce el a ridicat pe nori pe fiul său, apoi și noi vom fi răpiți în nori. Vezi câtă cinste? Vom întâmpina pe cel ce se pogoară, și ceia-ce este mai fericit de cât toate, e că pururea vom fi împreună cu el. „Cine va grăi puterile Domnului, auzite va face toate laudele lui" (Ps. 105, 2). De câte bunătăți nu s'a învrednicit neamul nostru omenesc! Mai întâiu se vor scula morții, și ast-fel întâmpinarea lui se va face de toți împreună. Abel cel mort înaintea tuturor, va ieși atunci întru întâmpinarea lui, împreună cu cei vii, așa că cu nimic nu se vor deosebii aceia de aceștia, ci, cel putrezit și rămas în pământ pe timp de atâtea mii de ani, va ieși întru întâmpinarea lui împreună cu toți ceilalți. Pentru că dacă aceia n'au luat făgăduința, ei așteaptă ca noi să fim încununăți, duple cum și zice în altă parte: „Dumnezeu ceva mai bun pentru noi mai înainte văzând, ca să nu ia fără de noi săvârșirea" (Ebr. 11, 39), apoi cu atât mai mult îi vom aștepta noi pe aceia, mai ales că dânsii au așteptat, eară noi aproape nu vom aștepta de loc, căci învierea se va petrece într'o cirtă și în clipeala ochiului. Când apostolul zice că «se vor aduna», arată prin aceasta că vor învia pretutindeni, și că se vor aduna de îngeri. A învia cei morți este în puterea lui Dumnezeu, care poroncește pământului a elibera depozitul, și nimeni altul nu slujește în cazul de față, duple cum și atunci a chemat pre Lazăr: „Lazăre, vină afară" (Ioan 11, 43), eară a aduna pe toți înaintea stăpânului, aceasta este treaba slugilor. Dară dacă îngerii trec în toate părțile și adună pre cei împrăștiați, apoi cei vii cum vor fi răpiți? Vor fi răpiți după pogoarea lui și după adunarea celor împrăștiați la un

loc, iară aceasta se va petrece fără ca să știe cineva. Când vor vedea pământul clătinându-se și amestecat cu colb (praf), trupurile ieșind pretutindeni din morminte, fără ca să-i ajute cineva, ci numai după poronca stăpânului, când vor vedea, zic, pământul plin de ființi vii, — căci trebuie să pricepi cât de mulți sunt dela Adam și până la venirea lui cea de pe urmă, și că toți aceia vor sta la judecată împreună cu femeile și copiii lor, — când deci vor vedea atâta vuet pe pământ, atunci vor ști. Dupre cum nimic n'au știut mai înainte de moarte, tot așa și acum.

¹⁾ Deci, când toate acestea se vor face, atunci va fi și glasul arhanghelului, care poroncește și strigă, atunci vor răsuna și trâmbițele, sau mai bine zis glasul și echoul trâmbiților. Ce frică va fi atunci, și câtă groază nu vor avea cei de pe pământ! „Una se va lua, și alta se va lăsa“ (Math. 24, 40. 41). Care va fi sufletul acela, să nu se întristeze când va vedea pe alții ridicați și răpiți în nori, iară el să fie lăsat? Oare toate acestea nu vor fi mai înfricoșate decât toate gheenile, și nu'l vor zguduî?

Să presupunem că aceasta se petrece chiar acum odată cu vorba noastră. Dacă moarte năprasnică, dacă zguduirea orașelor provenită din cutremure, și altele de acest fel, numai din auzite și încă îngrozesc sufletele noastre, dar încă când am vedea pământul deschizându-se și umplându-se de toți cei ce erau în el, când am auzi acele trâmbiți, când mai cu seamă am auzi glasul trâmbiței arhanghelului, care va fi cea mai frumoasă, când am vedea cerni apropiindu-se de pământ, când am vedea în fine pe însuși Impăratul cerului venind pe norii slavei, oare ce fel ar fi inima noastră?

Să ne înfricoșăm și să fim cuprinși de aceeași teamă, ca și când s'ar petrece acum; să nu ne mângâiem cu întârzierea, căci când se vor petrece toate acestea fără de veste, la nimic nu ne va folosi întârzierea. Câtă frică și groază nu va fi atunci! Ați văzut voi vre-odată pe cei duși la moarte? Ce fel credeți că este sufletul lor, pe când pășesc pe drumul ce duce la poarta

¹⁾ *Partea morală.* Despre înviere, despre judecata cea mai de pe urmă, și despre răsplata faptelor, și că atât Judeii cât și Elinii mărturisesc a fi răsplata faptelor bune și rele. (*Veron*).

cetății? Oare nu este mai rău decât mii de morți? Ce nu ar prefera îi să facă și să pătimească, numai ca să scape de acea melancolie și tristeță care li întunecă vederea? Eu însu-mi am auzit mulți din acei scăpați de osândă prin filantropia împărătească, spunând că nu vedeau nici pe oameni măcar, căci atât de mult li eră sufletul lor de abătut și de zăpăcit, încât nu vedeau nimic în calea lor.

Deci dacă moartea trupească ne înfricoșează atât de mult, dar încă când ni va stă de față ceasul morții cei veșnice? Și ce spun eu de cei duși la moarte? Învălmășală mare va fi atunci, și cei mai mulți nuși vor mai da seama de dânșii. Dacă cineva ar examina sufletele celor condamnați ar vedea, că nimeni nu ar fi atât de îndrăzneț, atât de bărbătos și de curajos, în cât să nu aibă sufletul zdrobit și obosit de groază și de frică. Deci dacă la moartea altora, care nu se deosebește întru nimic de un somn trecător, și noi ne găsim astfel de impresionați și îndurerăți, deși nu avem nimic de comun cu dânșii, dar încă când înșine vom cădea în altele mai mari, care va fi pozițiunea noastră? Nu se poate nici măcar închipui durerea aceea. «Da, zici tu, însă Dumnezeu este filantrop, și nimic din acestea nu va fi». Așa dar în zadar s'a scris despre aceasta. «Nu, răspunzi tu, nu s'a scris în zadar, ci pentruca să ne amenințe, ca să ne cumințim». Și dacă noi nu ne cumințim, ci rămânem tot răi, apoi osânda nu va veni? spune-mi — și nici celor buni nu li se va da resplata cuvenită? «Ba li se va da, răspunzi, căci așa este demn de dânșul, de a răsplăti chiar mai mult decât trebuie». Vrea să zică aceasta este adevărată în totul, dar cealaltă nu este, ci ni se spune numai ca amenințare și pentru înfricoșarea noastră?

Cum ași putea să vă conving pre voi, nu știu. Dacă vă spun că acolo este vermile cel neadormit, sau focul cel nestins, dacă spun că cei răi se vor duce în focul cel veșnic, dacă vă înfățișez pe bogat ca deja găsindu-se în osândă, voi ziceți că toate sunt amenințări. Așa dar cum să vă conving? Dar o asemenea judecată este satanicească, căci încântă pe cineva cu o mulțămire zadarnică, și-l face leneș și trândav spre fapta bună. Deci cum vom răsturna un asemenea raționament fals? căci ori câte am spune din sf. Scripturi, voi ziceți că sunt numai amenințări. Dar aceasta ar putea-o

zice cineva pentru viitor, nu însă și pentru trecut, adecă pentru acele întâmplări în timpurile din urma noastră.

Ați auzit de sigur despre potop. Nu cumva și acelea sunt spuse în scriptură ca amenințare? Oare nu a fost potop? Vorbe de acestea și aceia spuneau, și deși corabia lui Noe a fost făcută în timp de o sută de ani, și în timp de o sută de ani au fost ceoplite lemnele și așezate la locul lor, și cu toate că în acest timp dreptul acela strigă necontenit, totuși nimeni n-a crezut. Dar fiindcă n'au crezut în cuvintele lui cele amenințătoare, au primit osânda prin faptul în sine, și nu prin vorbe.

Așa vom pătimi și noi, dacă nu vom crede. De aceea și Christos compară venirea lui cu cele din zilele lui Noe, căci precum atunci n'au crezut în potop, tot așa și acum sunt mulți cari nu cred în potopul Gheenei. Nu cumva poate acelea au fost numai amenințări? Oare potopul n-a fost în realitate? Apoi cel ce a aplicat atunci fără de veste o pedeapsă atât de grea, oare nu cu mai mult cuvânt o poate aplica acum? Și aceasta pentru cuvântul că faptele de acum nu sunt mai mici decât atunci. Atunci, după spunerea sf. Scripturi: „Văzând fiii lui Dumnezeu pre fetele oamenilor, zice, le-au luat de soții lor“ (Facer. 6, 2), cu alte cuvinte pofta trupească eră păcatul cel grozav, pe când astăzi nu este nimic pe care omul să nu fi cutezat a face. Așa dară credeți că potopul a fost, sau vi se pare mai mult o minciună? Deși dealtfel mărturisesc munții pe care s'a construit corabia lui Noe, voi să zic munții din Armenia.

Dar eu mă voi încerca ca să lămuresc cuvântul mai bine, cu exemplu din altă parte. Călătorit-a cineva dintre voi prin Palestina? Deci eu nu vă voi dovedi mai mult cu cuvinte, ci cu fapte, deși faptele petrecute mai înainte, au fost destul de clare, căci tot ceea-ce spune scriptura, este cu mult mai demn de crezut, decât cele văzute cu ochii. Așa dar călătorit-a vreodată cineva dintre voi în Palestina? Eu socotesc că da. Apoi atunci mărturisiți voi înși-vă cari ați văzut acele locuri, și spuneți celor ce nu au fost pe acolo. Ascalonul și Gaza sunt două orașe în Palestina, cel întâiu mai sus, și cel al doilea mai jos, în dreptul vărsării lor-

danului în Marea Moartă. Intre aceste orașe și râul Iordanului este o țară foarte frumoasă și îmbelșugată — sau mai bine zis, era altădată, căci acum nu mai este —, această țară, zic, era odinioară paradis. „Și a văzut, zice, Loth, toată partea de pe lângă Iordan, că era udată, ca un paradis al lui Dumnezeu“ (Facer. 13, 10). Ei bine, această țară care era atât de înverzită, și se întrecea cu toate țările, și ajunsese prin frumusețea ei a se numi paradisul lui Dumnezeu, astăzi este mai pustie decât toate celelalte. Are cu adevărat și arbori, are și fructe, însă fructul urgiei lui Dumnezeu a rămas până astăzi spre amintire. Se găsesc acolo rodii care au atât lemnul cât și fructul frumoase la suprafață, și celui ce nu știe îi dă la prima vedere mari speranțe, dar dacă le-ar lua cineva în mână și le-ar tăia, nu ar găsi de loc fruct, ci numai praf și cenușă multă.

Astfel este și întregul pământ de acolo, căci chiar și o piatră dacă o iai în mână, o vei găsi toată prefăcută în cenușă. Și ce spun eu despre pietre, despre lemne și pământ, când chiar și aerul și apele iau parte la nenorocire? După cum la un corp ars și carbonizat rămâne forma și chipul lui, și volumul împreună cu analogia, însă puterea lipsește, așa și acolo. Vei vedea pământ, însă în realitate nu este pământ, ci cenușă; vei vedea arbori, vei vedea și fructe, însă în realitate nu sunt nici arbori și nici fructe, ci cenușe; vei vedea și apă și aer, însă în realitate nu sunt, căci și acestea sunt încenușate. Deși s'ar putea întreba cineva: «Cum oare s'ar putea aprinde aerul? Cum apa, rămânând tot apă? Lemnele și pietrele este posibil de a se aprinde, dar aerul și apa nicidecum». Nouă de sigur că nu ni este posibil una ca aceasta, dar celui ce le-a făcut e prea posibil. Deci nimic alta nu este aerul acolo, decât un cuptor, și tot cuptor este și apa. Toate lipsite de roade, toate sterpe, toate spre pedeapsă, icoane vii a urgiei primite dinainte, și dovadă a urgiei viitoare. Nu cumva poate și acestea sunt amenințări de vorbe? Nu cumva și acestea sunt vorbe umflate? Pentru mine nici cele de mai înainte nu sunt de necrezut, ci de crezut de o potrivă atât cele văzute cât și cele nevăzute, iară necredinciosului cred că sunt de ajuns acestea spre a'i insufla credință. Dacă cineva nu crede în gheena,

să se gândească la Sodoma, să judece asupra Gomorei, să ia în băgare de samă pedeapsa ce li s'a dat, și care încă și astăzi este de față. Aceasta este dovada cea mai pipăită despre osânda cea veșnică.

Greoaie se pare că sunt vorbele acestea, însă oare acele nu sunt greoaie, când tu zici că nu este gheena, și că Dumnezeu a amenințat în zadar? Nu sunt greoaie, când tu dezlegi mâinile poporului? Tu, care nu crezi, mă silești de a vorbi, tu m'ai adus la astfel de cuvinte. Dacă ai fi crezut lui Christos, eu nu ași fi fost silit ați insuflă credința din fapte. Și fiindcă de acelea ai fugit, apoi cu voce, sau fără voce la urmă te vei convinge.

Ce ai de spus despre Sodoma? Voiești poate să știi și cauza pentru care a primit atunci o astfel de pedeapsă? Un singur păcat stăpâna acolo, urâcios și blestemat, dar unul numai era; locuitorii acelei cetăți se înnebuneau după copii, și de aceea au luat o astfel de osândă. Dar astăzi sunt mii de aceste păcate, poate chiar mai uricioase și mai blestemate. Apoi cel ce s'a mâniat atunci pentru acel păcat, și nu s'a înduplecat nici la rugămintele lui Abraam, nici la ale lui Loth, locuitor acolo, care pentru ca să păstreze cinstea sa a dat chiar pe fetele sale acelor desfrânați, acela, zic, ne va cruța oare astăzi pe noi cari avem atâtea păcate? Cu adevărat că o astfel de judecată este de răs, și nimic alta decât amăgire și înșelăciune drăcească. Voiești poate să'ți mai aduc și alt exemplu? Ai auzit de sigur, de Faraon împăratul Egiptului, ai auzit și ce pedeapsă a luat, cum carăle cu cai și cu întreaga armată s'au afundat în Marea Roșie. Acum dacă voiești a ști cauza, apoi află că acela a fost foarte necucernic înaintea lui Dumnezeu. Voiești apoi a vedea pedepsiți chiar dintre cei ce cred în Dumnezeu și sunt apropiați de dânsul, însă nu au o viață corectă? Ascultă pe Pavel care zice: „Nici să curvim, precum unia dintre dânsii au curvit, și au căzut într'o zi douăzeci și trei de mii. Nici să ispităm pe Christos, precum și unii dintre dânsii au ispitit, și de șerpi au pierit. Nici să cârtiți, precum unia dintre dânsii au cârtit, și s'au pierdut de pierzătorul“. (I. Corinth. 10, 8—10). Deci dacă curvia, ispita și cârtirea au putut atât de mult să atragă mânia lui Dumnezeu, dar cele

ale noastre ce nu ar putea atrage asupra-ni? Dacă poate nu primești pedeapsa acum, nu te minună, căci aceia nu știau de gheena, și de aceea erau pedepsiți grabnic, și de multe ori chiar când făptuiau abaterea; dar tu ori și câte ai face, ori și câte păcate ai comite, chiar dacă nu ai primi aici nici o pedeapsă, totuși vei plăti acolo toată datoria. Dacă Dumnezeu a pedepsit atât de tare pe ceice erau în stare copilărească, și care nici nu greșise atât de mult, apoi ne va cruța oare pe noi? Nu ai ce răspunde. Chiar dacă nu am comite păcatele aceluia, totuși vom fi vrednici de o mai mare pedeapsă. Și de ce? Pentru că ne-am bucurat de un mai mare câștig. Apoi când noi mai multe și mai mari păcate facem decât aceia, atunci ce pedeapsă nu vom suferi?

Aceia, — și să nu creadă cineva că eu îi admir pentru fapta lor, sau îi scuzez spunând acestea, să nu fie, căci când cineva păcătuiește, înseamnă că lucrează după îndemnul diavolului, și de aceea Dumnezeu îl pedepsește; deci nu spun acestea ca să îi laud pe dânșii, ci ca să învederez răutatea noastră, — aceia zic, chiar de murmurau sau cârtiau contra lui Dumnezeu, făceau aceasta fiindcă își petreceau viața prin pustietăți; dar noi cari avem și o patrie, și locuim în casele noastre, cum de mai cârtim? Aceia deși curviau, făceau aceasta fiindcă atunci deabea scăpase din răutățile Egiptenilor, unde nu auzise că ar fi vre-o lege contra curviei; dar noi cari am primit credința dela strămoșii noștri, cum și învățăturile cele mântuitoare, cum să nu fim vrednici de o mai mare osândă când facem astfel de păcate? Voești poate a mai auzi și altele, câte au pățimit Iudeii în Palestina, boale, războaie, foamete, robire, cele îndurate de dânșii dela Babiloneni, Asirieni, relele ce au suferit dela Macedoneni, dela Romani pe timpul lui Adrian și Vespasian?

Voesc, iubiiții mei, a vă povesti ceva, însă vă rog să stați și să mă ascultați. Și mai întâiu vă voi spune altceva. În a patra carte a împăraților (Cap. 6, 25-30), se spune că foamete mare se tăcuse în Samaria, și că pe când mergea împăratul pe zidul cetății, o femeie s'a apropiat de dânșul și a grăit cătră dânșul aceste cuvinte: «Femeia aceasta a zis cătră mine, „dă pre fiul tău, și'l vom mânca astăzi, iară pe fiul meu îl vom mânca mâine“ — și am fript pe fiul meu, și l-am mâncat, și am zis cătră ea în ziua a doua, dă pe fiul tău să'l mân-

căm, iară ea a ascuns pre fiul său». Ce poate fi oare mai grozav ca această nenorocire? Iarăși în altă parte zice Prorocul: „Mânele femeilor milostive au atins pe fiii lor“ (Ierem. 4, 10 (?). Dacă Iudeii au fost pedepsiți așa, dar noi cu cât mai mult nu vom fi pedepsiți oare? Voești poate a auzi și de alte nenorociri peste care au dat? Cetește cele scrise de Iosip Flaviu, cu privire la războiul Iudaic, și acolo vei afla exact despre acea tragedie, din care poate te vei convinge că este gheena. Dacă aceia erau pedepsiți, de ce oare noi n'am fi? Și cum să nu fim pedepsiți când facem fapte mai rele decât aceia? Dacă voești eu îți voi spune și de fiecare în parte, ce fel au fost pedepsiți.

Cain a ucis pe fratele său Abel, comițând cel mai grozav păcat, dar a fost pedepsit cu o pedeapsă mai grea decât mii de morți, căci mai degrab ar fi preferat el să moară, decât să trăiască. Ascultă-l chiar pe dânsul ce spune: „De mă scoți pre mine de pe pământ și dela fața ta mă voi ascunde, și va fi tot cel ce mă va afla, că mă va omori“ (Fac. 4, 14). Spune-mi oare nu tot de acestea fac mulți și astăzi? Când tu omori nu trupește, ci sufletește pe fratele tău, oare nu ai făcut același lucru? Când treci cu vederea pre cel flămând, și când poți a-l ajuta, oare nu l-ai omorât, dacă nu cu sabia, apoi prin faptul că l-ai lăsat flămând? Dar ce? Nimeni oare nu inviduește pe fratele său? Nimeni nu-l înconjoară de primejdii? Ei bine, aici nu sunt pedepsiți, dar acolo de sigur că vor fi. Dacă cel ce n'a auzit nici de lege scrisă, nici de Profeti, nici n'a văzut minuni mari, și încă a primit o pedeapsă atât de mare, dar încă cel ce știe de toate acestea, și totuși face asemenea fapte, fără ca să se cumințiască din exemplele dinainte, e oare posibil ca să rămână nepedepsit? Dar atunci unde este dreptatea lui Dumnezeu? Unde este bunătatea lui? Cel ce adună lemne în ziua Sâmbetei este bătut cu pietre, deși porunca aceasta este cu mult mai mică și mai nebăgată în samă decât tăerea împrejur, — și cum zic acela este bătut cu pietre, dar cei ce săvârșesc de multe ori fapte cu mult mai nelegiuite, oare vor trece nepedepsiți? Dacă nu este gheena, apoi unde este dreptatea lui Dumnezeu? Unde este nepărtinirea lui? Iarăși: un oarecare Chasmi furând un obiect sfântit (anathema) a fost pe-

depsit cu tot neamul lui, prin împrôşcare cu pietre. Dar după aceea nimeni n-a mai furat lucruri sfinte? Nimeni nu s'a mai făcut vinovat de ierosilie? Saul iarăși a fost cruțat de David, contra voinței lui Dumnezeu¹⁾, însă la urmă a fost aspru pedepsit. Deci de atunci oare n'a mai fost cruțat nimeni ca Saul? Dacă ar fi așa, ce bine ar fi, însă oare nu ne mâncăm și astăzi unii pe alții, ca fearele cele sălbatice, contra voinței lui Dumnezeu, fără ca să cadă cineva în războiu? Încă și fiii lui Eli preotul, fiindcă mâncau carnurile ce se aduceau ca jertfă, mai 'nainte de tămâerea prescrisă²⁾, au primit cea mai grozavă pedeapsă împreună cu tatăl lor. Dar oare de atunci n'a mai fost nici un tată atât de trândav față de fii săi? N'au mai fost și fi atât de desmățați? Au fost de sigur, și totuși n'a fost nici unul pedepsit aici. Apoi atunci dacă gheena nu este, unde vor da răspuns de faptele lor? Și mii de asemenea fapte ar putea cineva să numere pe fiecare zi. Dar ce? Iată că Anania și Sappira au fost pedepsiți iute de apostolul Petru, fiindcă au îndosit, sau mai bine zis au furat din prețul cu care vânduse țarina lor. (Fapt. cap. 5). Dar oare de atunci n'a mai fost nimeni ca Anania? N'a mai furat nimeni din cele consfințite lui Dumnezeu? Și dacă au mai fost, apoi de ce n'au luat aici nici o pedeapsă?

Oare te-am convins că este gheena, sau că este nevoie de mai multe exemple? Așa dar să venim și la cele nescrise și care se petrec astăzi în viața noastră. căci este foarte necesar de a aduna din toate părțile cât de multe exemple, și să le așternem înaintea cugetului nostru, ca nu cumva căutând a ne mulțumi cu ideea că nu este gheena, să ne vătămăm pre noi înși-ne. Nu vezi pe mulți în nenorociri, cu trupurile schilogite, sau pătîmind mii de alte rele? Nu vezi apoi pe de altă parte pe mulți prosperând, fiind împovărați de păcate? De ce unia sunt pedepsiți pentru omoruri, iară alții nu? Ascultă pe Pavel ce spune: „Ale unor oameni păcatele sunt arătate, mergând mai 'nainte la judecată, iară ale unora și în urmă vin“ (1. Timoth. 5, 24). Apoi câți omorîtori de oameni n'au scă-

¹⁾ Notă. A se vedea cartea I a Impăraților, cap. 24. (Trad.)

²⁾ Notă. Vezi cartea I a Impăraților. cap, 2, 15 și 16. (Trad.)

pat aici? Câți criminaliști n'au reușit să se ascundă? Dar să'i lăsăm pe aceștia. Câți nu vezi aici pedepsiți cu cele mai grele pedepse? Unia zac de boale ani îndelungați, alții își petrec zilele în cazne nesfârșite și alții în mii de mii de suferinți. Când tu vezi pe unia, cari poate au îndrăznit a face aceleași fapte, și încă poate și mai mari, și totuși nu sunt pedepsiți, oare nu chiar fără voe vii la credință că este gheena? Numără pre toți cei pedepsiți dinaintea ta, gândește-te că Dumnezeu nu este părtinitor, și mai gândește-te că și tu care ai făcut multe rele, nu ai pățimit nimic din cele arătate, și atunci vei avea ideea gheenei complectă. De altfel chiar Dumnezeu a împlântat în noi ideea de gheena, ca astfel să nu fim în necunoștință de ea. Și poezii, și filosofii, și mitologii, și cu un cuvânt toți oamenii au filosofat în privința resplății de acolo, și spun că cei mai mulți vor fi pedepsiți în iad. Dacă poate cele spuse de dânșii sunt mithuri, nu însă tot așa sunt și cele ce se cred de noi.

Acestea nu vi le-am spus în zadar, voind numai a vă înfricoșa, sau a vă îngreua spiritele voastre, ci a le cuminti și ale face mai sprintene spre fapta bună. Ași fi voit poate și eu, și încă mai mult decât toți, ca să nu fie gheena. Pentru ce? Pentru că voi vă temeți fiecare pentru sufletul vostru numai, eu însă pe lângă sufletul meu am a da samă și de sufletele voastre, așa că mie mai mult ca tuturor, mi este cu neputință de a fugi de ea. Nu se poate să nu fie gheenă și pedeapsă. Căci atunci unde este filantropia lui Dumnezeu?

Dar, pentru ca să nu cufundăm mai mult cuvintele cele despre gheena, acum nu voiu mai spune nimic, rezervându-mă de a mai discuta această chestiune la timpul cuvenit. Ceea-ce însă am câștigat până acum din cele spuse, să nu le încâlcim, căci e mare câștig de a fi bine dumeriți despre gheena. Deci când vom avea în minte aceste cuvinte, ca și o doctorie amară, vor putea să alunge orice răutate, stând incontinuu în mintea noastră.

Să facem uz deci, de această doctorie, ca astfel având inima curată, să ne învrednicim a vedea ceea-ce ochiul n'a văzut, și urechia n'a auzit, și în inima omului n'a pătruns. De acele bunătăți fie ca noi cu toții să ne învrednicim, prin charul și filantropia Domnului

nostru Iesus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Iară de ani și de vremi, fraților, n'aveți trebuință să scrim vouă. Că înși-vă adevărat știți, că ziua Domnului ca un fur noaptea, așa va veni“ (Cap. 5, 1—2).

Nimic nu se pare atât de curios și doritor de a afla despre cele nevăzute și ascunse din lumea aceasta, ca natura noastră omenească. Aceasta se întâmplă mai ales, când cineva are mintea nedesăvârșită. Și dintre copii, acei se sunt mai ușurateci, nu pregetă de a plictisi și pe doice, și pe pedagogi și pe părinți, cu mulțimea întrebărilor, cari la nimic altă nu se încheie, decât la «aceasta ce este» sau «ce înseamnă aceasta». Acestea se întâmplă din cauza moleșirii lor, și câte odată din cauză că nu au ce face. Cugetul nostru multe dorește să afle, și chiar se grăbește de a pricepe totul, și mai cu samă timpul când va fi sfârșitul lumii. Și ce este de mirare dacă și noi pătimim de aceasta, când chiar și sfinții aceia au pătimit poate mai mult decât noi? Ce este de mirare dacă și noi dorim ca să cunoaștem cele cu privire la timpul deapoi, când și apostolii Domnului doreau acest lucru? În adevăr că, mai înainte de patimele Domnului apostolii apropiindu-se de Christos îi zice: „Spune nouă când vor fi acestea, și care este semnul venirii tale, și a sfârșitului veacului?“ (Math. 24, 3), iară după patimă și învierea lui îi ziceau: „Spune nouă, dacă într'acest an vei să așezi împărăția lui Israil“, la care el nu li-a răspuns. Dară după ce îi s'au învrednicit de charul sfântului Duch nu mai sunt tot așa, căci nu numai că nu-l mai întrebă și nici nu se mai neliniștesc de această neștiință, ba încă chiar și pe cei ce mai pătimiau de această boală îi vindecă de ea. Aseculă pe fericitul Pavel ce spune el de as-

tădată: „De ani și de vremi, fraților, n'aveți trebuință să vă scrim vouă“. De ce n'a spus, că nimeni nu știe de aceasta? De ce nu spune, că nimic nu ni s'a descoperit, ci se mărginește a li zice că „n'aveți trebuință să scrim vouă?“ Pentru că atunci 'i-ar fi întristat mult dacă li spunea așa, iară acum el îi mângâie. Expresiunea „n'aveți trebuință“ nu'i mai lasă ca să cerceteze și să întrebe de ceva, care este de prisos și chiar fără vre-un folos. Căci în adevăr, care este folosul? Să presupunem că sfârșitul lumii va fi după douăzeci de ani, după treizeci, după o sută; ei, și ce ni folosește? Sfârșitul vieții fiecăruia din noi nu este oare sfârșit? Și de ce mai ispitești, de ce te mai trudești în zadar, pentru ca să știi despre sfârșitul obștesc?

Dară după cum noi pătimim și în toate celelalte acțiuni ale vieții, așa și în cazul de față. După cum în celelalte noi lasăm pe ale noastre proprii, și ne batem capul cu cele obștești, căci zicem: «cutare este curvar, celălalt preacurvar; cutare a răpit, celălalt a nedreptățit», iară de ale noastre nu ne îngrijim și nu facem nici o vorbă, tot așa și aici; în loc ca fiecare să-și vadă de păcatele sale și să se îngrijască de propriul său sfârșit, noi voim să știm sfârșitul obștesc. Și ce poți avea tu de comun cu sfârșitul lumii? Dacă te îngrijești bine pentru sfârșitul tău, nimic rău nu vei pătimi când va fi sfârșitul obștesc. Fie departe, fie aproape, aceasta nu ne atinge întru nimic. De aceea n'a spus Christos ucenicilor săi, fiindcă nu eră în interesul lor. «Dară de ce nu eră în interesul lor? zici tu; el care a ascuns aceasta, știă bine, și de ce nu putea fi în interesul lor»? Ascultă-l chiar pe el respunzând apostolilor: „Nu este al vostru a ști anii sau vremile, pe care Tatăl le-a pus întru a sa stăpânire“ (Fapt. 1, 7). Și cei ce erau pe lângă Petru corifeul apostolilor, au auzit acestea, ca cei ce voiau și căutau să cunoască cât mai multe pentru dânșii. «Ce umblați ostenindu-vă în zadar» li zice Mântuitorul, și tot această zicere v'o adresez și eu vouă astăzi. «Da, zici tu, însă noi trebuie a astupă gurile Elinilor, căci ii spun, că lumea aceasta este Dumnezeu, și dacă noi am ști sfârșitul ei, am putea închide gurile lor».

Și aceasta va să zică a astupă gurile lor, ca să

știți când anume va fi sfârșitul lumii, sau să știți că va fi acest sfârșit? Spuneți-le aceasta: că va fi sfârșitul, și dacă nu vor crede aceasta, de sigur că nu vor crede nici ceealaltă. Ascultă ce spune Pavel: „Că înși-vă adevărat știți, că ziua Domnului ca un fur noaptea, așa va veni“, și nu numai acea obștească, ci și cea a fiecăruia în deosebi, căci aceasta imitează pe aceia, și este așa zicând în afinitate cu dânsa. După cum aceia va veni fără de veste, tot așa și aceasta. Timpul sfârșitului își are începutul dela Adam, așa că sfârșitul vieții fiecăruia dintre noi, este ca o icoană a sfârșitului aceluia, și de aceia nici ar greși cineva, dacă ar numi sfârșit trecerea din viața aceasta. Când pe fiecare zi se sfârșesc mii de mii de oameni, cari cu toții așteaptă ziua aceia, și mai 'nainte de acea zi nimeni nu va învia, oare moartea de astăzi nu este lucrul aceleia?

Dar dacă voiți a afla cauza pentru care sfârșitul este ascuns nouă, și de ce vine fără de veste, ca și furul în timpul nopții, eu după cât găsesc după mine că este bine, vă voi spune. Nimeni nu s'ar mai sirguî în fapta bună niciodată în tot timpul vieții sale, căci știindu-și ziua sfârșitului său, ar face mii de rele, și tocmai în acea zi s'ar apropia de botez, după care ar pleca de aici. Dacă astăzi, când din cauza neștiinței ne stăpânește frica de moarte, care zguduie sufletele noastre, și noi cu toții ne cheltuim timpul în rele, și mulți se apropie de sf. botez tocmai la cele mai de pe urmă respirațiuni ale vieții lor, — deși erau prea bine încredințați de aceasta, — dară încă dacă am ști ziua cea de pe urmă ce ar fi? Cine s'ar mai sârguî cu fapta bună? Dacă astăzi, când nu știm, și încă s'au dus dela noi mulți neluminați cu sf. botez, de oarece nici frica n'a fost în stare să'i învețe de a fi sirguitori în faptele cele bune și plăcute lui Dumnezeu, dară atunci cine ar mai fi înțelept? Cine ar mai fi îngăduitor și blând? Nimeni. Dară apoi mai este și altceva. Astăzi pe mulți stăpânește frica de moarte, și dragostea de viață; apoi dacă ar ști fiecare că mâine sau poimâine va muri, nimeni nu s'ar da în lături de a face orice mai 'nainte de acea zi, ci ar sfâșiă pe câți ar voi, și ar face mii de rele sub cuvânt că se apără de vrăjmași. Un om mișel, dezgustat și deznădăjduit de viața aceasta, nu ține samă nici chiar de cel ce este îmbrăcat cu porfira

împărătească. Deci cel ce știe că numai decât mâine va trebui să se ducă, se va rezbună pe dușman, și numai după ce mai 'ntâiu își va recori sufletul, va primi de a se duce. Să vă mai spun și al treilea argument? Cei ce iubesc viața aceasta și sunt dedați cu totul celor de aici, s'ar topi de supărare și discorajare știindu-și timpul în care vor muri. Dacă un tânăr de exemplu, nu ar crede că el are să se sfârșească mai 'nainte de bătrânețe, adecă dacă ar ști că are să moară în floarea tinereței, apoi întocmai ca și fearele cele mai trândave ar ajunge, căci și acelea după ce sunt prinse, se trândăvesc și își așteaptă sfârșitul.

Pe lângă toate acestea nici bărbații cei vrednici n'ar avea resplată pentru vrednicia lor. Pentru că dacă îi au știut că după trei ani vor muri, și nicidecum mai 'nainte, apoi ce plată vor putea avea pentru că au înfruntat relele? Fiecare ar putea să li zică: «fiindcă erați convinși că veți trăi trei ani, de aceia v'ați pre-dat primejdiilor, știind foarte bine că nu aveți să muriți mai 'nainte de trei ani». Cel ce după fiecare primejdie își așteaptă sfârșitul, și știe că va putea trăi numai ocolind primejdia, unul ca acela dă dovada cea mai mare de dispreț cătră viața de față. Ceea-ce eu grăiesc acum, vă voi învedera-o prin exemple.

Spune-mi te rog: Patriarchul Abraam, dacă ar fi știut mai dinainte că ridicând pe altar pe fiul său Isaac nu'l va sacrifica, oare ar fi avut el plată? Dacă Pavel știind mai dinainte nesocotia primejdiile, atunci unde este minunea? Apoi atunci chiar și cel mai trândav om ar putea să se ridice sau să se arunce în foc, dacă ar avea siguranță că nu va pătimi nimic, adecă dacă ar ști mai dinainte cum au să se petreacă împrejurările.

Dar nu așa sunt cei trei coconi, pe cari ni-i pune înainte sf. scriptură, căci ascultă ce spun ii: „Impărate! Este Dumnezeu în ceruri, care ne va mântui pe noi din mâinile tale, și din cuptorul acesta; iară de nu, cunoscut să fie ție că dumnezeilor tăi nu slujim, și chipului celui de aur pe care l'ai ridicat, nu ne închinăm“ (Daniil 3, 17. 18). Ați văzut câte foloase sunt, și chiar mai multe, prin faptul că noi nu cunoaștem sfârșitul?

Sunt deajuns cele ce am vorbit până acum, spre

a ne convinge de adevăr. De aceea, deci, ca un fur noaptea, de aceea vine fără de veste, pentru ca să nu ne înfundăm în rele, pentru ca să nu cădem în trândăvie, și pentru ca plata noastră să nu fie știrbită.

„Că înși-vă, zice, adevărat știți“. De ce atunci vă osteniți în zadar, dacă sunteți încredințați? Cum că viitorul este nesigur, află din cele ce a spus Christos: „Priveghiați, zice, că nu știți ceasul în care furul vine“ (Math. 24, 42). De aceea și Pavel spune: „Căci când vor zice, pace și liniște, atunci fără de veste va veni peste dânsii peirea, ca și durerea celia ce are în pânțece, și nu vor scăpa“ (Vers. 3). Aici face aluziune la ceva, după cum face și în a doua epistolă către Thesaloniceni. Fiindcă îi erau în strâmtorări și necazuri, iară prigonitorii lor în liniște și în dezmerdări, de aceea îi mângâie în nenorocirile prezente cu cuvântul învierii obștești. Aceia îi supărau grăindu-li din cele ce moștenise dela strămoșii lor, căci li ziceau: «când va fi sfârșitul»? ceea-ce spuneau și Profetii: „Vai celor ce zic: degrabă să se apropie cele ce va face, ca să le vedem, și să vie sfatul sfântului lui Israil, ca să'l cunoaștem“ (Isaia 5, 19), sau și alt Proroc care zice: „Vai celor ce poftesc ziua Domnului“ (Amos. 5, 18) adecă cei ce necrezând o poftesc. Privește acum pe Pavel cum îi mângâie, ca și cum pare că li-ar zice: «să nu credeți că dacă îi sunt în fericire, apoi de aici se poate lua dovada că judecată cea mai de pe urmă nu va veni, ci tocmăi pentru aceasta va veni». Este vrednic de observat aici următorul lucru: dacă atunci va veni și antichrist, dacă va veni și Ilie, apoi cum atunci de spune, că pe când îi vor grăi «pace și liniște» sfârșitul va veni fără de veste? pentru că venirea acelora este dovada venirii lui Christos, și prin urmare nu se poate ca îi să nu știe. Dar apostolul nu vorbește aici de venirea lui Christos, și nici de timpul venirii lui antrichrist, ci de sfârșitul individual al fiecăruia. La venirea lui Christos vor fi acele semne, iară aici nu va fi nici un semn, ci va veni fără de veste și neașteptat. Dealtminterea nici femeia îngrecată nu se află în neștiință complectă, căci ea știe bine că după nouă luni va fi nașterea, însă despre ziua și ceasul în care

va naște nu știe sigur, căci unele nasc după șapte luni, altele după nouă, așa că timpul anumit nu-i este știut. Deci, Pavel aici aseamănează sfârșitul fiecăruia cu nașterea femeii îngrecate, și asemanarea este foarte exactă, căci multe femei, fără ca să aibă mai înainte semne, nasc pe drumuri, sau afară de casă, din cauză că n'au putut prevedea. Toț așa și Pavel dă a înțelege aici, arătând nu numai nesiguranța sfârșitului, ci și amarul durerilor. După cum femeia îngrecată este apucată de durerile facerii în timp ce ea poate joacă sau râde, fără ca să prevadă nimic, și deodată este cuprinsă de dureri nespuse, tot așa vor pătimi și acele suflete în minutul când va veni moartea. „Și nu vor scăpă“, zice.

„Iară voi, fraților, nu sunteți într-un întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur“ (Vers. 4). Aici vorbește de viața cea întunecată și necurată. După cum cei mișei și răi, toate le fac noaptea, furișându-se de ceilalți și afundându-se în întuneric, tot așa și cu moartea. Căci spune-mi: oare preacurvarul nu așteaptă să vie seara? Oare furul nu așteaptă să sosească noaptea mai curând? Oare criminalistul nu și face treaba lui în timpul nopții? Dar tu zici par'că: «Și ce? Pe dânșii nu'i apucă ca un fur? Oare nu și lor li este necunoscută? sau că poate o prevadă? Și atunci de ce spune apostolul: „Nu aveți trebuință să scrim vouă“? Aici însă, apostolul nu vorbește despre nesiguranță, ci despre nenorocirea acelei zile. Și pentru dânșii este nesigură acea zi, nici îi nu știu când va veni, însă și când va veni nu-i va cuprinde nimic supărăcios.

„Ca să nu vă apuce ziua aceea, zice, ca un fur“. Cu alte cuvinte el voiește a'i apăra de acel rău; căci după cum se întâmplă cu cei ce privighează și se află în lumină, că chiar de ar cercă furii, totuși n'ar putea fură nimic, tot așa și cu cei ce trăesc după poruncile lui Dumnezeu. După cum furii pradă și dezbracă pe cei ce dorm, tot așa face și moartea cu cei ce trăesc în întuneric, adecă se încred în cele prezente.

„Că voi toți fii ai luminei sunteți, și fii ai zilei“ (Vers. 5), spre deosebire de fii pierzării și fii gheenei. De aceea zicea Christos: „Vai vouă, că încunjurați marea și uscatul ca să faceți un pro-

zelit, și dacă se face, îl faceți pe el fiu al gheenei" (Math. 23, 15), de aceea zicea și Pavel: „Pentru aceea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei" (Colos. 3, 6), adică acei ce fac cele ale gheenei, cei ce fac cele ale neascultărei. Tot așa și fiii lui Dumnezeu, cari fac cele plăcute lui Dumnezeu, tot așa și fiii zilei și al luminei, cari fac cele ale luminei, căci aceștia nu sunt ai întunerecului și ai nopții.

„Drept aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci se priveghem, și să fim treji. Că cei ce dorm, noaptea dorm, și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată, iar noi ai zilei fiind, să fim treji" (Vers. 6—8). Aici arată că al nostru este de a fi ai zilei în ceea ce privește viața noastră morală. Când e vorba însă de ziua cea de pe urmă, adică de sfârșitul vieții noastre, aceasta nu este al nostru, pentru că atunci vine noaptea și fără voința noastră, și tot fără voința noastră vine și somnul, care adoarme trupul, nu însă și sufletul. Deci nu vorbește aici apostolul decât de noaptea și de somnul păcatului, căci acestea aparțin de voința noastră. De noi depinde de a viețui totdeauna în lumină, precum și de a priveghia neconținut. A se închide ochii sufletului, și apoi a cădea în somnul reuțatei, nu vine dela natură, ci dela intențiunea noastră.

„Drept aceea să nu dormim, zice, ci să priveghem, și să fim treji". Este posibil ca cineva priveghind să adoarmă, adică să nu facă bine, și de aceea a adăugat „să fim treji". Chiar în timpul zilei dacă ar priveghia cineva fără ca să fie în același timp și treaz, va cădea de sigur în multe nenorociri. Așa că trezirea este intensitatea privegherei.

„Cei ce dorm noaptea dorm, și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată". Beție numește apostolul aici, nu numai beția de vin, ci și acea rezultată din toate relele omenești. Beția sufletului este bogăția, și pofta de bani, și amorul nebun după femei, și în fine orice ai spune din acestea, toate la un loc sunt beția sufletului. Și de ce oare apostolul a numit răutatea în genere somn? Mai întâiu, fiindcă unul ca acesta este neactiv spre fapta bună, apoi fiindcă se hrănește cu fantazii, nu vede nimic adevărat, și capul lui e plin

de visuri, ba de multe ori este încărcat cu lucruri absurde, și chiar de ar vedea ceva bun, totuși la dânsul nimic nu e sigur, nimic nu e solid. De altfel așa și este viața prezentă, care e încărcată de visuri și de fantazii. Bogăția este un vis, slava, ca și toate celelalte, de asemenea este un vis. Cel ce doarme, nu vede cele ce în adevăr sunt în ființă, ci acele ce nu sunt el și le imaginează ca existând. Astfel este răutatea și viața petrecută în rele; nu vede cele ce sunt în adevăr, adică cele duhovnicești, cele cerești, cele ce sunt în veșnicie, ci pe cele ce se scurg, pe cele ce sboară și fug iute de la noi. De aceea nu e de ajuns ca numai să priveghem și să fim treji, ci mai trebuie încă de a ne și înarmă peste tot, pentru că chiar cel ce priveghiază și este treaz dacă nu are arme, iute cade prada furilor. Deci, dacă trebuie și a priveghia, și a fi treji, și a ne înarmă peste tot, sau după cum zice apostolul: „Imbrăcându-ne în zaua credinței și a dragostei, și în coiful nădejdei de mântuire”, iar noi dormim și suntem nearmați, apoi atunci cine ar putea împiedeca pe diavol ca să nu implanteze în noi sabia răului?

„Imbrăcându-ne în zaua credinței și a dragostei, și în coiful nădejdei de mântuire”. Aici face aluziune la viața aceasta și la credința religioasă. Arată apoi ce înseamnă a priveghia și a fi treji, adică a fi îmbrăcați în zaua credinței și a dragostei. Și el nu vorbește de credință cum s'ar întâmpla, ci după cum nimic n'ar putea ușor sfâșia zaua de pe corp, care este ca un zid de apărare a peptului și a trupului, tot așa și tu înfășoară-ți sufletul cu credință și dragoste, și atunci nici una din săgețile cele aprinse ale diavolului nu se va putea înfige în el. Acolo unde sufletul este cercuit mai dinainte cu arma dragostei, toate asalturile dușmanilor rămân zădarnice. Nici violența, nici dușmănia, nici zavistia, nici lingușirea, nici ipocrizia și în fine nimic din acestea nu se vor putea atinge de un asemenea suflet. Și vedeți că el nu spune de o dragoste întâmplătoare, ci de dragostea aceea, care este puternică ca și zaua.

„Și coiful nădejdei mântuirii”. Precum coiful apără ceea ce e mai principal la noi, acoporind capul și ferindu-l din toate părțile, tot așa și nădejdea nu lasă dreapta judecată ca să cadă, ci o pune să stea drept,

nelăsând a se introduce în ea nimic de dinafară. Intru cât ea nu se abate cu nimic, nu este cu putință de a aluneca, căci fiind îngrădită cu niște astfel de arme, nu e posibil să cadă vreodată, ci după cum zice și aiurea: „Rămâne credința, nădejdea și dragostea“ (I. Corinth. 13, 13). Zicând «îmbrăcându-ne și înconjurându-ne» el singur pregătește armele ce ni trebuesc, și arată de unde s'ar putea naște credința, nădejdea și dragostea, și cât de puternice ar fi.

„Că nu ne-a pus pre noi Dumnezeu spre mânia, ci spre dobândirea mântuirii, prin Domnul nostru Iisus Christos, care a murit pentru noi“ (Vers. 9. 10), așa că nu am fost chemați spre a fi pierduți, ci mântuiți. Și de unde se poate cunoaște că aceasta o voește el? De acolo că a dat pre fiul său pentru noi, că atât de mult dorește de a ne mântui, în cât a dat chiar pe fiul său, și încă l'a dat spre moarte. Din aceste raționamente se naște nădejdea. Nu te desnădăjdui, omule, în sine-ți, ducându-te la Dumnezeu, care n'a cruțat pentru tine nici chiar pe fiul său; nu te împuțină din cauza relelor prezente. Cel ce a dat pe fiul său cel unul născut, ca să te mântuiască și să te scape de gheena, ce ar mai putea cruța pentru mântuirea ta? Așa că trebuie a nădăjdui toate cele bune. Nici de judecătorul cătră care ne ducem să ne judece, nu ne temem, căci știm că ni-a arătat atâta dragoste, în cât a dat pentru noi chiar pe fiul său. Deci, noi nădăjduim lucruri bune și mari, căci ceea-ce e principal am luat, voi să zic, credem. Am văzut exemplul ce ni s'a dat, prin urmare să iubim, căci ar fi cea mai de pe urmă tâmpire a minței, ca să nu iubim pe cel ce se găsește astfel față de noi.

„Ca astfel ori de vom priveghia, ori de vom dormi, împreună cu el să viețuim. Pentru aceea mângâiați-vă unul pre altul, și zidiți-vă unul pre altul, precum și faceți“ (Vers. 11). Mai sus zice: „să nu dormim, ci să priveghem și să fim treji“, însă altceva este somnul acela și altceva acesta. Aici prin expresiunea „ori de vom dormi“ zice de moartea cea trupească, cu alte cuvinte pare că ar zice: «să nu vă spăimântați de primejdii, căci chiar de murim, vom fi vii». Deci nu te desnădăjdui, iubitule,

dacă te primejduiești, căci ai un garantsigur. Dacă el nu ar fi fost aprins de dragostea noastră, nu ar fi dat pentru noi chiar pe fiul său. Incât, chiar de vei muri, vei fi viu, căci și el a murit. Chiar de am muri, sau chiar de am viețui, cu dânsul vom viețui. Aceasta este indiferent, nimic nu'mi pasă dacă eu viețuesc, sau mor, căci cu dânsul împreună vom viețui.

¹⁾ Deci, iubitorilor, toate să le facem pentru acea viață, toate să lucrăm având privirea îndreptată în spre acea parte. Intuneric este răutatea, iubitule, moarte și noapte adâncă, în care nu vedem nimic din cele ce trebuie a vedea, și nu facem nimic din cele ce trebuie a face. După cum trupurile celor morți sunt desfigurate și imputite, tot așa sunt și sufletele celor ce trăiesc în răutate, și sunt pline de murdării. Ochii lor sunt închiși, gura strânsă și stau veșnic pe patul răutății, ba chiar sunt cu mult mai de jeliți decât cei morți, căci cei puțin aceștia sunt morți și cătră fapta bună, ca și cătră fapta rea, pe când aceia trăind pentru răutate, sunt nesimțitori spre fapta bună. Pe un mort chiar de l'ar înțepă cineva, totuși nu simțește nimic și nu se apără, ci stă ca un lemn uscat. Tot așa și sufletul este cu adevărat uscat, a îndepărtat dela el viața, primește pe fie-ce zi mii de rane, și totuși nimic nu simte, ci față de orice el stă într'o complectă nesimțire. Nu ar greși cineva dacă l'ar compară cu cei nebuni, cu cei beți, sau cu cei zăpăciți, cari se clatină în toate părțile când merg pe drum. Toate acestea le are răutatea, și este mai grozavă decât orice. Cel nebun este scuzat de cătră cei ce'l privesc, pentru că boala lui nu este din intențiunea sau din voința sa, ci dela natură; dar celce petrece în răutate ce scuză ar putea avea? De unde vine deci răutatea? De unde vine apoi că cei mai mulți sunt răi? Spune-mi, de unde vine răul boalelor? De unde vine zmintirea? De unde somnul cel greu? Oare nu din nebăgarea de samă? Dacă chiar boalele fizice își au începutul în intențiunea sau în voința noastră, apoi cu atât mai mult cele sufletești. De unde vine beția? Nu oare din ne'nfrânarea poftii de a bea? De unde vine aiurarea sau zmintirea? Oare nu din niște friguri exagerate?

¹⁾ *Partea morală.* Indemnare cătră virtute, și că este cu neputință, ca cei ce și petrec viața aici în plăceri și dezmerdări, să se bucure de bunătățile cele viitoare. Despre învierea cea deobște, și despre judecata cea mai de pe urmă. (*Veron.*)

Dar frigurile nu vin din cauza materiilor și a elementelor îngrămădite în noi mai mult decât trebuie? Dar prisosința acelor elemente din noi, nu vine oare din nebăgarea de samă? Când noi, fie în sărăcie, fie în bogăție, introducem în noi ceva fără măsură, singuri aprindem focul. Apoi când flacăra este aprinsă, și noi în loc să o stingem imediat, rămânem nepăsători și disprețuitori, de sigur că noi înși-ne pregătim focul și pâlâ-laea acea grozavă, pe care n'o mai putem stinge. Tot așa se petrece și cu răutatea, căci dacă nu o împiedecăm dela început și nici nu o tăiem, apoi nici nu mai putem să știm unde va ajunge la urmă, și se va mări mai mult chiar decât puterile noastre.

De aceea vă rog ca totul să facem, ca să nu dormim. Nu vedeți pe străjerii de noapte, cum de multe ori adormind nu au folosit cu nimic din strejuirea lor? Tocmai din pricina acelu mic somn totul a vătămat, căci a lăsat în liniște pe cel ce voia a fură. Deci după cum noi nu vedem atunci pe furi, iară îi ne vād, tot așa și cu diavolul mai ales, care toate le uneltește, toate le mrejește, pe toți îi încurcă în mrejele lui și scrâșnește din dinți. Să nu dormim deci și să nu zicem: «pe lângă aceasta nimic mai mult», căci când nici nu ne așteptăm, el ne atacă și ne pradă. Tot așa zic, este și cu răutatea, căci pe când nici nu ne așteptăm, ne pierdem. Toate să le observăm bine și cu exactitate, să nu ne îmbătăm, ca să nu adormim, să nu ne îmbuibăm ca să nu cădem în somnolență, să nu ne entuziasmăm pentru cele ale lumii aceștia, ci să petrecem tot timpul vieții în trezvie. Să ne punem în rânduială din toate părțile. După cum cei dela circ, cari merg pe funii întinse, nu trebuie a se lenevi cât de puțin, căci chiar acel puțin poate să li aducă un mare rău, de oarece călcând greșit imediat cad jos și se prăpădesc, tot așa și noi nu e cu putință de a ne lenevi. Călătorim pe o cărare strîmtă care are pe deamândouă părțile prăpăstii înfricoșate, și pe care nu încap deodată amândouă picioarele. Și acum vezi tu, câtă exactitate îți trebuie în măsurarea pașilor ce faci? Nu vezi pe cei ce călătoresc pe astfel de cărări, cum trebuie să și asigure nu numai picioarele, ci și ochii? De i s'ar părea că e bine ca să fie cu privirea deodată în amândouă părțile, chiar dacă piciorul stă bine, el totuși va ameți uitându-se la adâncimea prăpăstiilor și se va prăbuși.

Lui îi trebuie să fie cu băgare de seamă numai la pasul ce face, adecă precum zice și scriptura „Nici la dreapta, și nici la stânga să nu se uite“ (Prov. 4, 27). Strîmtă este cărarea pe care mergem, mare este și adâncul răutății, mari și adânci sunt prăpăstiile, și mare este întunericul cel din fundul lor, — însă noi să fim cu băgare de seamă la cărarea cea strîmtă, să pășim pe ea cu frică și cutremur. Nimeni care călătorește pe o astfel de cărare nu merge a lene, nu râde, nu este îngreuiat de beție, ci este treaz și ușurat cu postul. Nimeni călătorind pe o astfel de cărare nu poartă cu el lucruri de prisos, căci un soldat sprinten va putea mai cu ușurință să pășască. Nimeni nu și leagă picioarele lui, ci le lasă ca să se poată mișca în liniște.

Dară noi cari suntem legați cu o mulțime de griji, și purtăm în spete o mulțime de greutatea lumesti, noi cari pășim a lene, și suntem distrași, cum vom putea oare să călătorim pe acea cărare strîmtă? „Strîmtă este calea“ zice Mântuitorul, Aceasta o facem și noi când ne lipim de cele plăcute ale lumii. „Ci strîmtă este ușa și îngustă calea care duce la viață“ (Math. 7, 14). Și bine zice, căci când noi avem a da seamă și de vorbe, și de fapte, și de gânduri chiar, apoi strîmtă este calea. Și mai strîmtă o facem noi înși-ne, când ne îngrășăm, și ne umflăm, și când ni se împleticesc picioarele. Dacă calea îngustă este foarte anevoioasă mai cu seamă celui corpulent, apoi celui slab de tot și sprinten este foarte lesnicioasă, și nu simțeste nici o greutate, așa că cel ce își înfrânează trupul, nu se va teme a pași pe ea.

Deci nimeni să nu se aștepte a vide cerul, trăind aici în plăceri, căci nu e cu putință. Nimeni să nu creadă că va putea trece pe acea cale îngustă, fiind îngreuiat de dezmerdările acestei vieți, pentru că nu e cu putință. Nimeni să nu nădăjduiască că va putea ajunge la viață, dacă călătorește pe calea cea largă. Când tu vezi pe X dezmerdându-se în ospete luxoase, în băi luxoase, sau printre femei perdute, să nu te câinezi pe sine-ți că nu te poți bucura și tu de astfel de plăceri, ci, câinează-l pe acela, pentru că călătorește pe calea perzării. Care este folosul lui din această călătorie, dacă sfârșește în scârbă și amărăciune? Ce pagubă poți avea tu de la acea nemulțămire trecătoare, când ajungi la

liniștea și fericirea veșnică? Spune-mi te rog: dacă cineva ar fi chemat de împăratul ca să se ducă la palat prin niște drumuri prăpăstioase, și în același timp ar trece prin mijlocul orașului pe drumuri bune și frumoase și un condamnat la moarte, pe care din acești doi ai fericii tu? pe care 'l-ai jeli? Oare nu pe cel ce călătorește pe drumul cel larg și frumos?

Tot așa și în cazul de față, să nu fericim pe cei ce se dezmiardă în plăceri, ci pe cei ce se înfrânează, căci aceștia călătoresc spre cer, iară aceia spre gheena. Poate că mulți dintre voi vor rîde de cele ce eu spun; eu, însă, mai mult îi jelesc pe aceștia, pentru că nu știu de ce anume rîd, și pentru care mai ales ar trebui să plîngă, ci toate le confundă la un loc. De aceea îi jelesc. Ce spui, omule? Urmînd a învia din morți, a da samă de cele ce ai făcut, și a primi pedeapsa cea mai grea, de acestea nu faci nici o vorbă, ci te gîndești cum să mînânci mai bine, cum să te îmbeți și cum să rîzi? Dar eu te plîng, căci avînd a primi pedeapsa meritată pentru faptele ce ai săvârșit, tu rîzi. Plîngi și tu împreună cu mine, jeleşte-te împreună cu mine, de relele ce ai făcut. Dacă unul dintre casnicii tăi moare, oare nu disprețuești tu pe cei ce rîd și li pare bine de moartea aceluia? Oare nu-i consideri pe aceștia de dușmani, pe cînd pe cei ce plîng și jelesc 'i iubești? Cînd vezi pe o femeie întinsă pe patul morții, tu alungi dela tine rîsul, iară cînd vezi un suflet mort tu rîzi și disprețuești pe cel ce plînge? Vezi cum își bate joc diavolul de noi, că ne face dușmani unii altora?

Deci, iubitorilor, să ne deșteptăm odată, să luăm sama bine, să priveghem, să alungăm dela noi somnul cel adînc, și să ne îndeletnicim a câștiga viața cea veșnică. Este judecată, este pedeapsă, este înviere, este cercetarea faptelor. Domnul vine pe norii slavei, și „Foc înaintea lui va arde, și împrejurul lui vi-for foarte“ (Psalm. 49, 3), rîu de foc va curge înaintea feții lui, vermele cel neadormit va fi acolo, foc nestins, întunericul cel mai dinafară, plîngere și scrășnirea dinților. Chiar de ați fi de o mie de ori neliniștiți de vorbele mele, eu totuși nu voiu încetă a vorbi. Dacă profetii fiind improșcați cu pietre și nu tăceau, eu atât mai mult trebuie noi a suferi dezguztul vostru, și a nu vorbi numai ca să vă mulțămim, ca nu cumva

înșelându-vă cu vorbele cele frumoase, noi înși-ne să fim tăiați în două. Acolo este osânda veșnică și fără vre-o nădejde de îndreptare, și nimeni care să ni ajute. „Cui îi va fi milă, zice, de descântător mușcat de șerpe“ (Sirach, 12, 13(?)). Când nouă nu ni este milă de noi înși-ne, apoi cui să'i fie milă, spune-mi? Când vezi pe cineva împlântându-și singur sabia în trupul său, oare îl vei putea scăpa? Când Dumnezeu este de față, și ne îndeamnă de a progresa în fapte bune, iară noi nu ascultăm, apoi cum ne va cruța?

De aceea să ne fie milă de noi înși-ne. Când ne rugăm lui Dumnezeu și zicem: «Miluește-mă, Doamne!» să zicem cătră noi înși-ne «căci și pre noi înși-ne ne vom milui». Noi înși-ne suntem stăpâni, pentru ca Dumnezeu să ne miluiască, acest bun el ni l-a dat și este în stăpânirea noastră. Dacă noi facem fapte vrednice de milă, dacă facem fapte vrednice de filantropia lui, și el ne va milui pre noi; dar când nu ne vom milui, apoi cine ne va cruța? Miluește pre aproapele tău, ca să te miluiască și pre tine Dumnezeu. Câți oare trec pe lângă tine pe fiecare zi zicându-ți «miluește-mă» și tu nici măcar nu îți întorci privirea spre dânsii? Câți ciungi, câți goli, câți flămânzi, și noi nu ne înduplecăm la rugămintele lor? Deci, cum ne vom face vrednici de a fi miluiți, când nici noi nu facem ceva vrednic de milă? Așa dar să fim milostivi, să fim îndurători, ca astfel să mulțămim pe Dumnezeu, și să ne învrednicim de bunătățile cele făgăduite celor ce'l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Și vă rugăm pre voi, fraților, să cunoașteți pre cei ce se ostenesc între voi, și pre mării voștri întru Domnul, și pre cei ce vă învață pre voi, și să'i aveți pre dânsii de prisosit întru dragoste pentru lucrul lor, pace să aveți între voi“ (Cap. 5, 12, 13).

Multe pricini de nemulțămire se prezintă celui mare în îndeplinirea datoriilor sale. După cum doctorii sunt siliți de multe ori de a supăra pe cei bolnavi, ordonându-li mâncările și doctoriile ce trebuie a lua, care de sigur că nu au nici o plăcere în ele, însă aduc un mare folos, — și după cum și părinții sunt de multe ori greoi față de fiii lor, tot așa și dascălii. Doctorul însă, chiar de ar cădea urât bolnavului prin asprimea sa, totuși cei de pe lângă dânsul îl privesc cu plăcere și încredere, ba de multe ori chiar și cel bolnav. Încă și părintele trupesc, fie că dela natură, fie că în puterea legilor omenești, el își exercită cu multă ușurință autoritatea sa de părinte asupra fiului, și acesta nu va putea să se uite rău la el, sau să nesocotească autoritatea lui. Nu tot așa însă se petrec lucrurile cu preotul, căci el cu multă greutate își exercită autoritatea sa. Mai întâiu, că el trebuie a-și menține autoritatea sa asupra unor oameni cari de bună-voe îl ascultă, și-și dau încrederea în el, ceea-ce nu este ușor lucru, și nici nu se capătă cu ușurință, sau într'un timp scurt. Cel ce este certat și dojenit, oricine ar fi el, dela un timp se va îngreua de atâtea dojene, și atunci preotul va fi față de el ca un element supărăcios. Tot așa va face și cel ce a fost sfătuit, îndemnat și povățuit în îndeplinirea datoriilor creștinești. Dacă eu spun «deșartă-ți punga și vină în ajutorul celor nevoeși», atunci am spus ceva groiu și supărător; dacă zic «înfrânează-ți mânia, stinge iuțala, contenește cu pofta cea absurdă, taie măcar o mică parte din dezmerdări», toate acestea sunt greoaie și supărăcioase. De așa pedepsi pe unul care este lenes, sau l'ași scoate din biserică, sau l'ași oprî dela rugăciunile comune, el se scârbește, nu atâta pentru că a fos îndepărtat dela acestea, pe cât pentru rușinea ce o simte. Dar și aceasta este o dovadă de întinderea boalei, căci fiind împedicați dela cele duhovnicești, noi nu ne scârbim pentru că suntem lipsiți de astfel de bunuri, ci pentru rușine că suntem văzuți de alții. Noi nu ne înfricoșăm, și nici nu ne sfim de lucrul în sine, ci pentru altceva.

De aceea și Pavel discută mult asupra acestei chestini. Încă și Christos a subordonat pe credincioși celor mai mari, căci ascultă ce spune el: „Pe scaunul lui Moisi au șezut cărturarii și fariseii. Deci toate câte vor zice vouă să păziți, păziți și fa-

ceți, iară după lucrurile lor nu faceți“ (Math. 23, 2. 3). Și iarăși când a vindecat pe lepros, îi zice: „Mergi de te arată preotului, și du darul care a poroncit Moisi întru mărturia lor“ (Ibid. 8, 4). Și cu toate acestea tu singur spui în altă parte: „Îl faceți pre el fiu gheenii îndoit ca voi“ (Ibid, 23, 15), apoi cum de astădată îi trimiți la dânșii? «De aceea, zice, am spus „toate câte vor zice vouă să faceți, faceți, iară după lucrurile lor să nu faceți“ ca astfel să lipsască orice pretext din partea lor». Tot așa și Pavel scriind lui Timotheiu îi zicea: „Preoții cei ce își țin bine dregătoria, de îndoită cinste să se învrednicească“ (I. Timoth. 5, 17), iară Ebreilor scriindu-li zicea: „Ascultați pre învățătorii voștri și vă supuneți lor“ (Ebr. 13, 17). Aici iarăși spune: „Și vă rugăm pre voi, fraților, să cunoașteți pre cei ce se ostenesc între voi, și pre mai marii voștri întru Domnul“.

Fiindcă mai sus a fost zis: „Zidiți-vă unul pre altul“, apoi ca să nu’și închipue dânșii că apostolul i-a înălțat la demnitatea de dascăli, a adaos cuvintele de mai sus, ca și cum pare că li-ar fi zis: «băgați samă însă, că dacă v’am dat voe a vă învăța și edifică unul pe altul, aceasta am făcut’o în vedere numai, că nu poate dascălul ca să spună și să învețe totul pe fiecare».

„Să cunoașteți pre cei ce se ostenesc între voi, și pre mai marii voștri întru Domnul, și pre cei ce vă învață pre voi“. Căci cum să nu fie absurd, când tu cunoști pre cel ce mijlocește pentru tine cătră un om oarecare, faci totul pentru dânșul, și mărturisești în gura mare recunoștința cătră el; — și acesta care este mai marele tău întru Domnul, și care mijlocește pentru tine, să nu’i mărturisești nici o recunoștință? Si cum este mai mare el? Pentru aceea că se roagă pentru tine, pentrucă te servește cu darul duhovnicesc cel luat prin botez, că te cercetează, te sfătuește și te învață, și chiar la miezul nopții de’l vei chema, el vine, și cu toate acestea el cu nimic nu se va alege, decât cu vorbele cele proaste ieșite din gura

ta. Ce nevoie avea el de tine? Făcut'a el bine, sau rău? Aceasta rămâne să o judeci tu singur. Tu ai și femei, te și dezmerzi și te desfătezi în plăceri, și pe lângă acestea duci o viață negușitoarească, pe când preotul e departe de aceste ocupațiuni, căci el se ocupă numai cu misiunea sa, și cu nimic alta; el nu are în vedere, decât numai biserica.

„Și să'i aveți pre dâșii de prisosit întru dragostea voastră, zice, pentru lucrul lor, pace să aveți între voi“. Ai văzut, cum știe el a preîntâmpina micimea de suflet? «Nu cum s'ar întâmpla, zice, să'i iubiți, ci din prisosință chiar, adecă cum iubesc fiii pe tată, fiindcă printr'ânșii voi v'ați născut spre viața veșnică, printr'ânșii câștigați împărăția cerurilor, prin mâinile lor s'a făcut totul, printr'ânșii vi se deschid porțile cerului. Deci, nimeni să nu se răscoale asupra lor, nimeni să nu se certe cu ii. Cel ce iubeste pre Christos, iubeste și pe preot — oricine ar fi el, — pentrucă printr'ânsul s'a învrednicit de înfricoșatele taine». Spune-mi te rog; dacă tu ai voi să vezi palatul împărătesc strălucind de aurul cel mult, și răsfrângând raze strălucitoare prin pietrele cele neprețuite ce le are în el, și pentru aceasta ai găsi pe cel ce poartă cheile și l-ai ruga ca să'ți deschidă, iar el deschizându-ți cu mulțămire te-ar introduce în palat imediat, oare nu l-ai cinști pe acesta, și nu l-ai prefera înaintea tuturor? Nu l-ai iubi ca și pe ochii tăi? Nu l-ai sărută? Ei bine, preotul ți-a deschis ție cerul, și pentru aceasta nu-l iubești, nu-l cinstești? Deși poate ai femei, totuși nu dorești oare mai mult pe cel ce ți-a pricinuit ție atâtea bunuri? Astfel dar, dacă tu iubesti pe Christos, și dacă iubesti împărăția cerurilor, apoi recunoaște atunci prin cine ai câștigat acest bun. De aceea și zice apostolul: „Pentru lucrul lor, pace să aveți între voi“.

„Și vă rugăm pre voi, fraților, sfătuiți pre cei fără de rânduială, mângâiați pre cei puținii la suflet, sprijiniți pre cei neputincioși, fiți îndelung răbdători spre toți“ (Vers. 14). Aici el se adresează cătră cei mai mari. „Sfătuiți, zice, pre cei fără de rânduială“, adecă să nu'i mustrați cu insolentă în puterea dreptului de autoritate, ci cu blân-

dețã. Cel ce muștrã cu asprime, nu'și dã samã de dãn-
sul, și în toiul muștrãrilor deseori își iesã din dreapta
judecatã. De aceea împreunã cu sfãtuirea trebuie a pre-
gãti și medicamentul, care e de dorit sã fie plãcut, ca
astfel bolnavul sã'l primeascã cu mulțãmire. Și cine
oare sunt acei fãrã de rãnduealã? Toți acei cari sãvâr-
șesc fapte contrare voei lui Dumnezeu. Rãndueala și
ordinea care este în bisericã, este egalã ba chiar
mai superioarã decãt ordinea ostãșascã. Deci și bãr-
torul este fãrã rãnduealã, și bețivul, și lacomul, și cu
un cuvânt toți cei ce pãcãtuiesc, cãci aceștia nu pãșesc
regulat, ci se împleticesc în toate pãrțile și încurcã
pe cei ce pãșesc regulat. Dar mai este și un alt fel de
rãu printre celelalte rele, poate nu deopotrivã cu ace-
lea, dar totuși este un rãu, voiesc sã spun despre mi-
cimea de suflet, de care spune apostolul aici, — și acest
rãu este împușinarea sau micimea de suflet, care pierde
pe cineva întocmai dupã cum îl pierde și trãndãvia.
În adevãr, cã cel ce nu suferã batjocurã, este mic
de suflet, cel ce nu poate suportã ispitele, este mic
de suflet, cu un cuvânt unul ca acesta este sãmãnța
aceea, care dupã zicerea lui Christos, a cãzut pe
peatrã. Mai este încã și un alt rãu, rezultat din slã-
bãciune sau neputințã. „Sprijiniți, zice, pre cei ne-
putincioși“, iarã neputințã sau slãbãciune, el înțelege
aici acea cu privire la credințã. Tu privește acum, cum
apostolul nu îngãdue ca aceștia sã fie disprețuiți. Și
în alt loc scriind, el zicea: „Pre cel slab întru cre-
dințã primiți-l, nu întru îndoirea gândurilor“
(Rom. 14, 1). Aceasta este și firesc, cãci și partea cea
bolnavã și neputincioasã a trupului nostru, nu o lãsãm
ca sã se piardã, ci o îngrijim cu multã bãgare de samã.

„Fiți îndelung rãbdãtori, zice, cãtrã toți“.
Chiar și cãtrã cei fãrã rãnduealã? Da, și încã foarte
mult. Nici un alt medicament nu poate folosi dascãlu-
lui ca acesta, nimic nu poate fi mai bun pentru cei
mici, ca îndelunga rãbdare a celor mari; aceasta poate
a rușinã pe cineva, poate a'l umili cu totul, aceasta
poate a cuminți chiar pe cel mai sãlbatec și mai neru-
șinat dintre oameni.

„Socotiți, sã nu rãsplãteascã cineva cuiva
rãu pentru rãu“ (Vers. 15). Deci, dacã nu trebuie a
rãsplãti rãul cu rãu, apoi cu atãt mai mult nu trebuie

a răsplăti binele cu rău. «Cutare, zici tu, este viclean, m'a supărat și cu multe m'a nedreptățit». Voiești în adevăr a'ți răzbuna pe dânsul? Nu'i răsplăti nedreptatea, lasă-l nepedepsit. Și poate crezi că apostolul a stat aici? Nicidecum, „ci pururea, zice, să urmați cele bune, și spre voi unul cătră altul, și spre toți“. Aceasta este filosofia cea mai înaltă, nu numai de a nu'ți răzbunà răul cu rău, ci de a răspunde cu bine la răul ce l'ai primit. Aceasta este cu adevărat răzbunare demnă, care aceluia aduce vătămare, iară ție folos, și chiar aceluia 'i poate aduce folos, dacă va voi. Și ca să nu crezi că el spune acestea numai cu privire la cei credincioși, de aceea zice: „Și spre voi unul cătră altul și spre toți“.

„Pururea bucurați-vă“ (Vers. 16). Aceasta o zice despre acei cari cad în scârbe din cauza ispitelor. Auziți aceasta voi toți câți ați căzut în sărăcie, sau în alte împrejurări nenorocite, fiindcă din acestea mai ales să naște bucuria. Când noi avem un astfel de suflet, că nu ne răzbunăm contra nimănui, ci tuturor facem bine, cum va putea, spune-mi, ca să se furișeze în el boldul cel ascuțit al tristeței? «Și cum este oare cu putință aceasta»? zici tu. Dacă am voi, este cu putință. Băgați samă, că apostolul arată și calea pe care trebuie a păși, spre a ajunge la acest rezultat: „Neîncetat vă rugați, întru toate mulțamiți, căci aceasta este voea lui Dumnezeu, întru Christos Iisus spre noi“ (Vers. 17. 18). Așa dar aceasta este voea lui Dumnezeu, ca noi pururea să mulțămim pentru cele ce întimpinăm în viață, aceasta este datoria unui suflet filosof. Ai pățimit vr'un rău? Dacă voiești, nu este nici un rău; mulțamește lui Dumnezeu, și vei vedea cum acel rău s'a prefăcut în bine. Zi și tu ca și dreptul Iob: „Fie numele Domnului binecuvântat în veci“ (Iob. 1, 21). Ce ai pățimit tu din ale aceluia? Ai căzut poate în vre-o boală? Dar nu e nimic străin, căci trupul este supus stricăciunei și muritor. Poate că ești sărac? Dar averea este ceva care se pierde tot așa cum o câștigi, și tot aici rămâne. Poate că ai suferit intrigi și clevetiri din partea dușmanilor? Dar nu noi suntem cei nedreptățiți, ci acei cari au făcut nedreptatea. „Sufletul care păcătuiește,

zice, acela va și muri“ (Ezechiil 18, 20), așa că nu cei ce suferă răul păcătuiesc, ci cel ce face răul. Deci nu trebuie a’ți răzbună pe cel mort, ci a te ruga pentru dânsul, ca să se izbăviască de moarte. Nu vedeți pe albină, cum moare de ’ndată ce te-a înțepat cu acul ei? Prin acea vietate ne învață pe noi Dumnezeu, ca să nu ne scârbim pe cei de aproape ai noștri, cari ne nedreptătesc, căci ii mai întâiu vor muri. Aceia poate că ne-au întristat pentru un timp, și pentru un timp scurt am simțit durerea nedreptății lor, însă tot ii sunt cari vor muri, duple cum moare și acea vietate. Deși scriptura laudă pe albină, zicând: „Este atât de lucrătoare, ale căria ostenele împărații și proștii le aduc spre sănătate“ (Pild. 6, 8), totuși nimic nu o poate ajuta ca să nu moară odată cu înțeparea acului ei, ci trebuie numai decât să moară. Deci, dacă nici acea mică vietate nu este exceptată pentru răul ce a făcut înțepându-te, apoi cu atât mai mult noi. Cu adevărat că este ceva bestial, ca nimeni nedreptățindu-te, tu să începi a nedreptăți, ba chiar e mai mult decât bestial, căci pe acelea dacă le lași în pace în pustietate ca să se hrănească, și nu le vei supăra, niciodată nu vor face vre-o stricăciune, nici se vor apropia de tine, și nici te vor mușca, ci se vor duce în calea lor. Tu, însă, fiind om cu judecată, cinstit cu atâta slavă, cinste și întâietate, nici măcar pe animale nu le imitezi, ci nedreptățești pe fratele tău și’l nimicești? Și cum te vei putea îndreptăți? Nu auzi ce spune Pavel? „Pentru ce mai bine nu suferiți nedreptatea? Pentru ce mai bine nu răbdați paguba? Ci voi înși-vă faceți nedreptatea și aduceți pagubă, și mai vârtos fraților“ (I. Corinth. 6, 7. 8). Așa dar ai văzut, că în a face rău altuia stă a pătimi tu însuși răul, iară în a suferi tu răul, stă a face binele? Spune-mi, te rog: dacă cineva ar bârfi pe stăpânitori, sau ar batjocori pe cei mai mari, pe cine oare ar nedreptăți el? Pe aceia, sau pe el? De sigur că pe el însuși. Apoi dacă cel ce batjocurește pe stăpânitor, nu pe acela îl batjocurește ci pe dânsul, dar cel ce batjocurește pe creștin, nu batjocurește oare prin aceasta pe Christos? Cel ce batjocurește chipul împăratului, pe cine batjocurește? oare nu pe dânsul singur? Deci, dacă cel ce batjocu-

rește chipul împăratului pe sine se batjocurește, dar oare cel ce batjocurește chipul lui Christos, — căci omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, — nu se nedreptățește pe sine? Până când oare vom iubi banii și averile? Și nu voiu încetă de a strigă contra averilor și a banilor, pentru că acestea sunt pricina tuturor relelor. Când oare ne vom sătura de această poftă fără margini? Ce are bun în sine aurul? Rămân uimit de acest lucru, căci nu este altceva decât o fermecătorie, ca aurul și argintul să fie atât de prețuite de noi. Despre sufletele noastre nu facem nici o vorbă măcar, pe când pentru lucruri ne'nsuflețite ne dăm atâta interes. Cum de s'a furișat oare boala aceasta în lume? Cine va putea să o stârpească? Care cuvânt ar putea să doboare această fiară sălbatecă, și să o sfâșie cu totul? Pofta aceasta vătămătoare s'a infiltrat în cugetele oamenilor, și se găsește în mare cinste la cei dominați de ea. Ne rușinăm la auzul poroncilor evanghelice, însă numai cuvinte scrise rămân cele din Sf. Scriptură, căci în faptele noastre nicăiri nu le găsim îndeplinite.

¹⁾ Deci, care este cuvântul de scuză al celor mai mulți? «Am copii, zice, și mă tem să nu rămână săraci și peritori de foame, mă tem să nu fiu și eu silit de a cere; mi-e rușine ca să cer». Și de aceia faci pe alții ca să ceară? «Nu pot, zice, răbdă de foame». Și de aceia faci pe alții ca să rabde de foame? Știi singur cât e de greu de a cere? Cunoști câtă vătămăre aduce foamea? Cruță atunci de aceste rele și pe frații tăi. A cerșitori este rușine, și a răpi avutul altuia nu e rușine? Te temi să nu te prăpădești de foame, și a prăpădi pe alții nu te temi? Deși a cerșitori nu este nici-o rușine, și nici nu este vre-o crimă, pe când a face pe alții ca să ajungă în acest hal este nu numai rușine, ci chiar crimă, care va atrage după sine pedeapsa cea mai grea. Așa dar ceia-ce spui, este numai un pretext, o vorbă zădarnică și lipsită de adevăr. Cum că nu din cauza copiilor faceți aceasta, dovedesc acei cari nu au și nici că vor avea copii, și totuși se zbućiumă și se

---

¹⁾ *Partea morală.* Nu nevoea de creșterea copiilor împinge pe cineva de a adună averi, ci iubirea de argint. A se lăsa cineva ca să fie jefuit de averile sale pentru Dumnezeu, este mai mult chiar decât a face binele. Lăcomia nu se calculează după mărimea ei, ci după intențiunea celui ce este stăpănit de ea. (*Veron*).

tigorăsc ca să adune bogății multe, ca și cum par'că ar avea mii de copii ca să li lase averi. Nu grija copiilor face pe cineva iubitor de bani, ci boala sufletului. De această boală sunt cuprinși mulți chiar din cei ce nu au copii, pe când alții deși au mulți copii, totuși disprețuiesc până și cele ce deja au. De aceea tocmai aceștia te vor acuză în ziua judecâței, căci dacă nevoea de creșterea copiilor te-a împins de a aduna bani, ar fi trebuit ca și dânsii să fie stăpâniți de această boală, să aibă aceiași poftă de bani, însă îi nu au avut'o, și prin urmare nu din cauza mulțimei copiilor suntem ca nebuni după averi, ci din cauza iubirei de argint.

«Și cari sunt aceia, zici, cari având copii disprețuiesc averile»? Mulți, iubitele, și în multe timpuri, și de voiești îți voi spune și de acei din vechime. Nu doisprezece copii avea Iacob? Nu oare ducea acest Patriarh viața unui muncitor? Oare nu eră el nedreptățit de socrul său? Nu de multe ori a fost nevoit el ca să'l dezaprobeze? Nu cumva oare l'a silit pe dânsul mulțimea copiilor ca să poștească ceva din acele ce nu i se cuveniau? Dară Abraam care pe lângă Isaac avea încă și mulți alți copii? Și ce? Nu oare străinilor dădea el ospitalitate și din cele ce avea? Așa dară vezi, că el nu numai că nu nedreptăția pe cineva, ci încă dădea din cele ce avea, și nu numai făcând bine, ci și lăsându-se a fi nedreptățit de nepotul său. A se lăsa cineva ca să fie răpit și nedreptățit pentru Dumnezeu, este cu mult mai superior decât a face bine. De ce? Pentru că a face binele este fruct al intențiunii și al voei libere, pentru care și ușor se îndeplinește, pe când a fi răpit și nedreptățit este fruct al siluinței și al prigonirei dinafară. Mai ușor ar îngădui cineva ca să piardă sau să cheltuiască zadarnic mii de talanți cu voința lui, decât să poată suferi a fi răpit contra voinței lui, fie chiar numai cu trei bani. Așa că aceasta este o mare filosofie a sufletului. Aceasta o vedem petrecându-se cu Abraam. „Și a văzut, zice, Loth țările (câmpiile) de primprejur, că sunt udate și frumoase ca paradisul lui Dumnezeu, și le-au ales pe acestea“ (Facer. 13, 10. 11), și cu toate acestea Abraam nu s'a împotrivit de loc. Ai văzut, că el nu numai că nu nedreptăția, ci încă se lăsa a fi nedreptățit? De ce arunci vina pe copiii

tăi, omule? Nu pentru aceasta ni-a dat Dumnezeu copii, ca să răpim avutul altora. Bagă seamă să nu mîinii pe Dumnezeu vorbind așa, căci dacă copiii tăi sunt cauza iubirei tale de bogății, apoi mă tem ca nu cumva să fi lipsit de dînșii, ca unia ce te vatămă. Dumnezeu ți-a dat copii, ca să îngrijească de bătrînețele tale, și ca să învețe dela tine a practică virtutea. De aceea a hotărît el ca neamul nostru omenesc să fie constituit astfel, pregătind de aici două mari bunuri: pe deoparte că a pus pe părinți ca dascăli ai fiilor lor, iară pe de alta că a sădit o mare iubire între dînșii. Dacă ar fi fost ca oamenii să se nască cum s'ar întâmplă, nimeni n'ar mai avea vre-o relațiune cu altul. Dacă astăzi și mulți părinți cu copii și nepoți remân la bătrînețe fără nici o îngrijire din partea lor, apoi cu atît mai mult atunci. De aceea deci, ți-a dat Dumnezeu copii, și prin urmare nu aruncă vina asupra lor. Și dacă cei ce au copii, nu pot avea nici o scuză, dar încă cei ce nu au, și totuși se zbuciumă ca să adune averi, ce vor avea de răspuns?

Dar mai este și un alt cuvânt, lipsit însă de orice temei sau îndreptățire, și pe care aceștia îl pun înaintea. Și care este acel cuvânt? «In locul copiilor, zic ii, să avem ca amintire după noi averea». Cu adevărat că este de răs ceea-ce ii spun. «In loc de copiii, zic dînșii, voiu lăsa ca amintire nemuritoare a slavei mele, averile ce le strâng». Nu a slavei tale, omule, ci a lăcomiei vor fi ca amintire veșnică acele averi ce le ai lăsat. Sau nu vezi și astăzi, cum mulți preumblându-se prin case strălucite vorbesc între dînșii de câte a răpit cutare, cât de lacom a fost în viața lui, ca să ajungă a'și clădi asemenea casă frumoasă!... și astăzi acela a devenit praf și cenușă, iar casa lui a căzut în stăpînirea altora. Trupul tău este ascuns în pămînt, pe cînd amintirea lăcomiei tale nu o poți ascunde în scurgerea timpului, ci stă de față, căci tu singur ai făcut ca cea patimă să fie scoasă la iveală prin casa ce o ai lăsat. Și pe cît timp va stă în picioare acea casă purtînd numele tău, de necesitate urmează, că și gurile tuturor să fie deschise contra ta.

Ai văzut acum, că este mult mai bine de a nu avea nimic, decît să lași în urmă-ți o atît de mare acuzare? Și acestea se petrec aici pe pămînt; dar acolo ce vom face? Ce vom face, zic, cînd noi devenim aici stăpîni

atâtor bogății, și nu împărtășim din ele pe altul cu nimic, sau cu foarte puțin? Cum ne vom putea dezbrăca de lăcomie? Cel ce voiește a se dezbrăca de lăcomie, nu puțin dă din cele răpite, ci îndoit și împătrit. Ascultă ce spune Zacheiu: „Și de am răpit ceva, zice, întorc împătrit“ (Lucă 19, 8). Tu, însă, mii de talanți răpind, crezi că dacă ai dat câteva drahme, ai înapoiat totul, și rămâi liniștit ca și cum ai fi rămas curat în totul. Dar aceasta nu înseamnă nimic, ci trebuie a înapoiă nu numai ceea-ce ai răpit, ci a mai da încă și din ale tale proprii. După cum se întâmplă și cu tâlharul, că nu se justifică și nu dă înapoi numai cele ce a furat, ci de multe ori își dă și sufletul, sau că după ce înapoiește într'un mod sau într'altul cu vârf ceea-ce a furat, este liberat, — tot așa și cu lăcomul. Pentru că și lăcomul este tâlhar, ba încă cu mult mai rafinat decât acela și mai tiran. Acela prin faptul că se ascunde când fură, și își face treaba în timpul nopții, ca și cum par'că s'ar rușina și s'ar sfi să păcătuiască, prin aceasta dovedește că este lipsit de îndrăzneală, pe când acesta (lăcomul) fără rușine, cu fruntea sus și în mijlocul târgului ziua miaza-mare, fură dela toți, mai fără milă și mai tiranic ca un tâlhar. El nu sparge ziduri, nu stinge lumânările, nu deschide cuferile, nici nu strică sârma clopoțelului care dă de veste slugilor, ci face ceva mai voinicește decât hoțul, el fură în față pe cei nedreptățiți, scoate pe ușile caselor totul ziua miaza-mare, deschide totul cu curaj, ba încă silește pe cei nedreptățiți de a scoate ii înșii ceea-ce au prin cufer. Atât de mare este puterea siluirei, voiu să zic a lăcomiei. Acesta este cu mult mai spurcat decât hoții, cu mult mai nerușinat și mai tiran decât aceia. Hoțul când pătimeste vr'un rău, sau când cade în vr'o cursă, se scârbește de sigur, însă are cel puțin o mângâiere nu mică, aceea adevărată că cel ce l'a nedreptătit se teme mult de el, pe când lăcomul chiar și după ce pătimeste vr'un rău și este disprețuit de toată lumea, nici această mângâiere nu o poate avea, căci cel nedreptătit de el, silit fiind de împrejurări, singur a consimțit la jefuirea sa. De aceia și batjocura lumii este mai mare asupra lăcomului, decât asupra hoțului de noapte. În adevăr, spune-mi te rog: un bărbat oarecare trăiește într'ascuns cu o femeie măritată, iară un altul tot cu acea femeie curvește pe față și este

prins de soț chiar asupra faptului; — care dintr'acești doi ți se pare că a scârbit mai mult pe soțul adevărat? Negreșit că acest din urmă, căci pe când cel dintâiu se temea cel puțin de bărbatul nedreptățit, acest din urmă pe lângă fapta cea rea, mai adaoge și insulta ce aduce soțului în față. Tot așa și cu averile; cel ce ia pe ascuns din averea străină, deși a făcut o faptă rea în sine, totuși cel puțin cinstește pe stăpânul celor furate prin aceea, că a luat pe ascuns, pe când cel ce fură pe față ziua miază-mare și în ochii tuturor, pe lângă paguba ce o aduce celui nedreptățit de el, mai adaoge și rușinea.

Să încetăm, deci, de a mai răpi avutul altora, și cei bogați, și cei săraci, căci cuvântul meu nu este îndreptat numai asupra bogaților, ci și asupra săracilor. Si cei săraci de multeori răpese dela cei mai săraci decât dâșii, și meșteșugarii cari sunt mai cu stare deseori vînd cu toba avutul celor mai scăpătați decât dâșii, și cărciumarii sărăcesc pe alți cărciumari, și în fine mai toți cei din târguri fac astfel de nedreptăți. Astfel deci, eu voiesc ca nedreptatea aceasta să dispară de pretutindeni, căci nedreptatea nu se măsoară cu câtimea sau mărimea celor furate sau răpite, ci cu măsura intențiunii celui ce răpește. Cum că și aceștia sunt tâlhari și lacomi, și încă mai tâlbări ca cei bogați, vă amintesc despre cele ce am spus mai sus, deși poate și voi vă amintiți. Decât ca să nu mai vorbim multe, aide, fie și aceștia pe aceeași linie cu lacomii cei bogați.

Să dăscălim, deci, eugetul nostru ca să nu do-rească multe, să nu poftească niciodată ceea-ce este mai mult decât strictul necesar. Când e vorba de cele cerești, ei bine, aici niciodată pofta și dorința noastră, dacă se poate, să nu mai aibă hotar, ci fiecare să poftască tot mai mult, — iară aici pe pământ fiecare să se mulțamească cu strictul necesar pentru existența sa, și să nu caute nimic mai mult, ca astfel cu toții să putem a ne învrednici de bunătățile cele adevărate, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

„Duchul să nu'l stingeți, Prorociile să nu le defăimați. Toate să le ispitiți, ce este bun să țineți. De tot felul de lucru rău să vă feriți“ (Cap. 5, 19—22).

O negură deasă, nori și întunecime profundă se întinsese asupra întregului pământ. Aceasta arătând-o apostolul zicea: „Eram oare când în întunec“, și iarăși: „Iară voi, fraților, nu sunteți întru întunec, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur“ (Efes. 5, 8. I Thes. 5, 4). Deci, dacă și astăzi este noapte întunecată, sau cum s'ar zice fără lună, dacă și noi călătorim pe o astfel de noapte, totuși ni-a dat Dumnezeu o faclă strălucită ca să o ținem în mână, sau mai bine zis a aprins în sufletele noastre facla charului sf. Duch. Dar acest foc unia primindu-l l'au făcut mai luminat și mai strălucit, ca de ex. Pavel, Petru, ca în fine toți sfinții lui Dumnezeu, — pe când alții l'au stins, ca de ex. fecioarele cele nebune, ca toți cei ce s'au depărtat dela credință, ca acel din Corinth ce a păcătuit așa de grozav, ca Galatenii ce răsturnase pe dos credința creștinească, și ca cei de felul acestora. De aceea și Pavel zice aici: „Duchul să nu'l stingeți“, adică charul, căci așa obișnuște el de a numi charul Duchului. Pe acest char îl stinge o viață necurată. După cum cineva aruncând deasupra unei candelă țarină sau și apă, sau dacă îi varsă untdelemnul, îi stinge focul, tot așa este și cu charul Duchului. Dacă arunci asupra lui ceva pământesc, i-ai stins focul. Dacă poate n'ai făcut nimic de acest fel, însă vine vre-o ispită din vre-o parte, și-l lovește cu tărie, ca și un vânt puternic, și dacă lumina charului nu este mare, sau dacă nu are untdelemn îndeajuns, sau n'ai astupat bine lumina cu palma în timpul vântului, sau n'ai închis bine ușa, de sigur că lumina se va stinge, și atunci totul ai pierdut. Și care este acea deschizătură sau ușă, pe unde poate străbate vântul și stinge lumina charului? Această ușă este ochiul și urechia. Deci nu lăsa ca să lovească în ele vântul cel tare al răutății, fiindcă va stinge lumina, ci astupă-le bine cu frica de Dumnezeu. Și gura este o

ușă; de aceea închide-o bine, ca astfel și lumina să strălucească, în același timp să și împedice vântul de a pătrunde înăuntru. De pildă te-a insultat cineva? Te-a bârfit? Inchide bine gura, căci dacă o vei deschide, vei ațîța vântul, și imediat va stinge lumina. Nu vezi, că și la case când sunt deschise două uși, și este un vânt puternic, se formează înăuntru un curent ce răstoarnă totul? Pe când dacă închizi una din ele, nu se formează curent, fiindcă vântul nu mai are puterea pe care o avea la început. Tot așa se petrece și cu oamini; două sunt ușile prin care intră vântul cel tare, voi să zic duchul înșelăciunii: gura ta, și gura celui ce te batjocorește și necinstește. Deci, dacă o închizi pe a ta, iată că nu dai loc curentului, și ai stins cu totul puterea vântului, pe când dacă o deschizi, vântul este neîmpedat.

Așa dară să nu stingem lumina charului din noi. De multe ori se întâmplă să se stingă chiar și nefiind vre-o ispită sau vr'un vânt de dinafară, adică când lipsește untdelemnul trebuitor, când nu dăm eleimoină săracilor, atunci se stinge lumina. Și Dumnezeu a venit la tine tot din milă, și dacă nu vede la tine acest fruct al dragostei, fugе și se depărtează de tine, căci charul sf. Duch nu poate sta pe lângă un suflet nemilostiv. Stingându-se apoi duchul, restul îl știți voi toți câți s'a întâmplat să călătoriți pe o noapte fără lună. Si dacă călătoria aceasta dintr'un loc într'altul este atât de grea în timpul unei nopți întunecate, dară încă călătoria noastră spre cer cât de nesigură va fi! Nu știți câți demoni sunt în acest spațiu, câte fiare sălbatece, câte duchuri necurate? Când noi vom avea acea lumină cu noi, nimic nu ne va putea vătăma, dar dacă stingem acea lumină, apoi iute ne vor nimici, iute vor scoate din noi tot ce avem mai de preț, fiindcă și tâlharii mai întâiu sting lumina și apoi pradă în liniște tot ce găsesc mai de preț. Aceia văd prin întuneric, fiindcă fac cele ale întunericului, pe când noi nu suntem obișnuiți cu astfel de întuneric.

Deci să nu stingem acea lumină a charului. Orice faptă rea, ca bârfirea, sau insulta, sau și altele de felul acestora, stinge lumina charului. După cum se petrece cu focul, că dacă azvârli în el ceva străin, iute îl stinge, pe când ceea-ce este în afinitate cu el, îl aprinde, tot așa și aici. Tot ce este uscat, tot ce este arzător, aprinde

flacăra duchului. Așa dar nimic din cele ce-l răcesc, nimic umedos să nu introducem în el, fiindcă toate acestea sunt străine lui, și-l pot stinge.

Mai este încă și o altă explicație, care se poate da pasajului acestuia. Mulți printre dânșii proroceau, unia adevărat, iară alții spunând minciuni. Aceasta o și spune apostolul în epistola I către Corintheni, când zice: „Altuia s'a dat alegerea duchurilor“ (Cap. 12, 10). Și cum aceasta? Apoi diavolul fiind viclean, a găsit, că prin charul acesta al prorociei el poate răsturnă totul în biserică. Și fiindcă ambii, duchul și diavolul, prorociau cele pentru viitor, unul spunând adevărul, iară celălalt minciuna, și din nici o parte nu se putea căpăta dovada sigură, ci fără vre-o răspundere vorbeau și unul și altul, ca Ieremia și Iezechiil, apoi a sosit timpul ca acei proroci să fie controlați, sau după zicerea apostolului „unora s'a dat alegerea duchurilor“. După cum și atunci deci, mulți dintre Thesaloniceni profetizau, la cari și face aluziune apostolul în epistola II către Thesaloniceni, zicând: „Nici prin duch, nici prin cuvânt, nici prin epistolă, ca și cum ar fi trimisă dela noi, cum că ar fi sosit ziua lui Christos“ (Cap. 2, 2), tot așa și aici, ca și cum pare că li-ar zice: «Nu cumva — fiindcă sunt printre voi oarecari Proroci mincinoși — nu cumva, zic, din cauza acelora să împedecați și pe ceilalți și să-i disprețuiți. Nu-i stingeți, adecă „Prorociile să nu le defăimați“. Ai văzut că tocmai aceasta este ceea-ce el spune mai departe: „Toate să le ispitiți?“ Și fiindcă a fost zis „Prorociile să nu le defăimați“, apoi ca nu cumva să creadă că fiecăruia este deschisă calea spre prorocie, „Toate, zice, le ispitiți“, adecă profetiile cele ce în adevăr se pot numi profetii, și „ce este bun să țineți“.

„De tot felul de lucru rău să vă feriți“, adecă nu de cutare sau cutare, ci de tot lucrul rău. «Si cele mincinoase, și cele adevărate, zice, să le ispitiți, să le examinați bine, și pe unele să le primiți, iară pe celelalte să le respingeți. Astfel și ura unora contra voastră va fi mai înverșunată, și dragostea celorlalți mai mare, căci voi nu ați primit cu ochii închiși

și fără nici o ispitire, ci totul faceți cu băgare de samă».

„Iară însuși Dumnezeuul păcei să vă sfințească pre voi întru toate desăvârșit, și întru tot întreg duchul vostru și sufletul, și trupul fără de prihană întru venirea Domnului nostru Iisus Christos să se păziască“ (Vers. 23). Privește iubire părintască din partea unui dascăl adevărat, ca apostolul Pavel, că după sfaturi adaoge și rugăciuni, și nu numai din gură, ci și înscris. De altfel trebuia ca el să facă uz de amândouă, și de sfat ca și de rugăciune. De aceea și noi, după ce mai întâiu sfătuim, apoi facem și rugăciuni pentru voi, după cum și știți voi toți căți sunteți inițiați în dogmele credinței. Dar Pavel cu drept cuvânt făcea aceasta, căci avea mult curaj înaintea lui Dumnezeu, și multă trecere, pe când noi stăm înaintea lui cu multă sfială, și suntem lipsiți de curaj, — însă fiindcă suntem orânduți spre aceasta, o facem, deși suntem nevrednici de a stă înaintea lui, și cu mult mai în urmă decât mulți chiar dintre discipulii noștri. De vreme ce însă, charul lucrează și prin cei nevrednici, nu pentru dânșii, ci pentru cei ce urmează a se folosi, de aceea și noi îi proaducem cele cuvenite din partea voastră.

„Să vă sfințească pre voi întru toate desăvârșit, zice, și întru tot întreg duchul vostru, și sufletul și trupul fără de prihană întru venirea Domnului nostru Iisus Christos să se păziască“. Ce numește el Duch aici? Charul primit, căci dacă călătorim de aici spre cer având facelele aprinse, vom intra în camara cea de nuntă, iară dacă nu le vom avea, vom rămânea afară. De aceea și zice el „întreg Duchul vostru“, căci acela fiind neștirbit, și celelalte rămân intacte. „Și sufletul, zice, și trupul vostru“, căci nici acela, nici acesta nu primesc nimic rău în ele.

„Credincios este cel ce v'a chemat pre voi, care va și face“ (Vers. 24). Privește umilință la apostol. După ce el s'a rugat pentru dânșii, apoi adaogă: «Să nu credeți, însă, că aceasta se face prin rugăciunile mele, ci prin buna voastră intențiune, prin bunătatea voastră, prin care v'a și chemat. Căci dacă v'a

chemat la mântuire, el stă întru adevăr, adecă în hotărîrea luată, voind cu orice preț a vă mântui».

„Fraților, rugați-vă pentru noi“ (Vers. 25). Vai! Câtă umilință! Dar el spunea acestea din umilință, pe când noi o spunem nu din umilință, ci cu gândul de a ne folosi, voind a câștiga mult prin aceasta, căci și noi zicem «rugați-vă și pentru noi». Deși poate nu vă folosiți dela noi cu nimic mare și minunat, totuși faceți-o aceasta măcar pentru cinstea ce ni-o dați numindu-ne „Părinte“. Cineva a avut oarecând copii mulți, și deși copiii nu se foloseau cu nimic bun dela dânsul, totuși într'o zi acela, ca tată al lor, li-a pus înaintea dreptul lui de părinte, zicându-li: «oare nu sunt eu numit de voi tată?» De aceea și noi vă zicem «rugați-vă pentru noi», și nu o spunem cum s'ar întâmpla, ci din inimă, căci mult folos vom avea prin rugăciunile voastre. Căci dacă noi suntem răspunzători pentru că vă avem pe toți sub îngrijirea noastră, și vom da samă de voi, apoi cu atât mai mult datorim a vă cere, ca să ne bucurăm de rugăciunile voastre. Răspunderea noastră s'a făcut mai mare pentru voi, deci e drept ca și ajutorul din partea voastră să fie mai mare și mai puternic.

„Spuneți închinăciune fraților tuturor cu sărutare sfântă“ (Vers. 26). Vai! câtă căldură în aceste cuvinte, cât delir! Fiindcă nu putea să-i sărute pe toți în persoană, căci eră departe de dânsii, apoi îi sărută prin ații, după cum zicem și noi: «sărută pe cutare în locul meu». Cu chipul acesta se întreține focul dragostei în amândouă părțile, căci dragostea nu se uită la distanțele cele mari, ci merge deadreptul la obiectul iubit, și este de față peste tot locul.

„Juru-vă pre voi întru Domnul, ca să se cetiască epistolia aceasta tuturor sfinților frați“ (Vers. 27). Aceasta este zisă mai cu samă din dorința cea mare, și nu atâta din învățătură, ca adecă să se creadă că el este în fața lor vorbindu-li.

„Darul Domnului nostru Iisus Christos cu voi. Amin“ (Vers. 28). Nu poroncește cum s'ar întâmpla, ci îi și conjură, iară aceasta o face în cuget curat, că dacă poate nu bagă de samă de cuvintele lui, cel puțin să facă aceasta pentru jurământ, căci îi aveau o mare frică de jurământ.

1) Astăzi însă și jurământul este călcat în picioare. Astăzi auzi de multe ori slugile când sunt bătute jurându-se pe Dumnezeu și pe Christos, sau mai bine zis înjurându-i, căci așa mori tu creștinule, — și cu toate acestea nimeni nu bagă samă, nimeni nu și întoarce privirea cu dispreț. Dar dacă din întâmplare ar înjură pe fiul tău, de îndată și chiar fără voea ta, scrișnind din dinți dai drumul mâniei. Un altul iarăși fiind târît prin piață de oamenii stăpânirei, jură pe cei ce l siluesc, în fața Elenilor și a Iudeilor, cu jurămintele cele mai înfricoșate, și totuși nimeni nu bagă samă. Dar ce vor zice Elinii, când aud pe un creștin jurând pe alt creștin, și totuși nici o vorbă nu se face, ba încă stăm cu indiferență? Voiți să vă istorisesc de un fapt, pe care și eu l'am auzit? Nimic nu plăzmuesc dela mine, ci aceea ce am auzit dela o persoană vrednică de crezut. O fată tânără, măritată după un bărbat rău și mișel, un sclav fugit dela stăpânul său, — acea tânără, zic, iată ce a pătimit: bărbatul său fiind încărcat de multe greșale și urmând a fi vândut de stăpâna sa, căci această stăpână ca văduvă ce era, nu putea să l pedepsească după cum merită pentru risipa ce făcea casei sale, s'a gândit ca să l vîndă; dar fiindcă tânăra lui soție era o femeie vrednică, a judecat că ar fi imprudent de a se despărți de bărbat, și s'a învoit ca pentru liberarea lui să o vîndă și pe dânsa. Văzându-se tânăra femeie în strâmtorare și lipsă mare, s'a dus la o persoană venerabilă și cunoscută deaproape cu stăpâna sa, persoană care mi-a și povestit acest fapt, — și căzând la picioarele acelei persoane, a rugat'o cu lacrimi ca să stăruiască la stăpâna sa pentru dânsa. După ce în fine a schimbat mai multe vorbe, la urmă a adaos și acestea ca să convingă pe acea persoană: «Așa să vezi pe Christos în ziua judecării, să nu treci cu vederea cererea mea», și zicând aceste vorbe a ieșit. După aceea, apucând'o grijele casei, cum se întâmplă în fiecare casă, ea s'a liniștit, și a uitat de acel jurământ înfricoșat. Intr'una din zile, însă, deodată și-a adus aminte cam pe la amiază de înfricoșatul jurământ, și a fost cuprinsă de o umilință mare, după care ducându-se la stăpâna sa, s'a rugat cu

1) *Partea morală.* Să nu trecem cu vederea pe cerșetori, mai cu samă pe cei ce se jură. Că este o mare mângâiere la boale și pagube ajutorarea cerșetorilor. Despre săracii cari stau în biserici, și despre ospețele ce trebuie a da săracilor și infirmilor. (*Veron*).

multă stăruință, și lucrul s'a sfârșit cu bine. Dar tot ea a văzut în noaptea următoare cerurile deschizându-se, și pe însuși Christos șezând pe tronul slavei; l'a văzut, zic, după cum e cu putință unei femei să'l vadă. Fiindcă eră foarte îngrijată de jurământ, și fiindcă se temea, de aceea s'a învrednicit unei astfel de vedenii.

Acestea le-am spus, ca noi să nu disprețuim jurămintele, când mai cu samă cei ce le fac ne roagă pentru lucruri bune, pentru eleimosină, pentru filantropie. Astăzi șed pe drumuri săraci cu picioarele tăiate, și se uită la tine cum treci iute pe lângă dânșii. Apoi fiindcă ii nu pot să vină după tine, întind mâinile spre tine jurându-te și astfel ca și cum ar avea în mâni o undiță, așteaptă nenorociții ca tu să fi prins prin jurământul lor, și de frica jurământului să li dai un gologan sau doi, și tu treci iute pe lângă dânșii, deși ai fost conjurată în numele stăpânului tău. Și dacă te conjură pe ochii tăi, sau pe bărbatul tău care pleacă în călătorie, sau pe băeatul sau fața ta, imediat te îndupleci, mintea ți se înalță și inima ți se încălzește, iar când te conjură pe Christos, tu treci pe lângă el și te faci că nu ai auzit. Cunosc multe femei, care auzind pe sărac luând de martur pe Christos, trec iute pe lângă el, însă dacă sunt laudate pentru frumuseța lor, apoi de îndată răresc pasul, se moaie cu totul, și le vezi că întind mână de ajutor. Așa dar în acest hal au adus pe săraci, pe acei nenorociți, că au devenit obiecte de răs. Fiindcă nu pot să ațite sufletele trecătorilor cu acele cuvinte duioase și pline de amărăciune, ei bine, iată că ii au apucat pe această cale, prin care să încante cel puțin și să înveselească pe trecători. Și iată cum depravația și ticăloșia noastră silește pe cel ce se găsește în nenorocire, pe cel ce e lihnit de foame, ca să împletească cununi de laudă și să înfrumusețeze pe cei ce'l miluiesc! Și dacă ar fi numai atâta, însă mai este și o altă mișelie cu mult mai urâtă decât aceasta: au silit pe acești nenorociți de a se face escamatori, măscăricioși și caraghioși în toată puterea cuvântului. Căci când îi leagă păhăruțe și alte obiecte la un loc și punându-le împrejurul grumazului, saltă în sus și fac un vuet asurzitor, sau are la gură un naniu cu care cântă cântece de amor, și cu glasul lui te asurzește, apoi când vezi pe mulți încunjurând pe acești nenorociți, unia dându-li o bucată de pâne, alții câte un gologan, alții altceva, și i țin în curtea

casei sau la poartă timp îndelungat, în care timp bărbați și femei se desfătează de această priveliște, ei bine, ce poate fi mai urâcios ca acest fapt? Oare nu sunt acestea vrednice de jale și suspin? Mic este faptul în sine, și se crede a fi mic, însă din acest fapt mic și nebăgat în seamă, se nasc multe păcate și slăbiri în moravurile noastre. Când se recitează de pildă vr'o poezie plăcută, iată că de 'ndată a muiat cugetul, ba a corupt chiar și însuși sufletul. Când săracul invoacă pe Dumnezeu și îl roagă pentru ca să ți dăruiască mii de bunătați în schimbul eleimosinei, nu se învrednicește de nici o băgare în seamă din partea ta, iară cel ce introduce în locul rugăciunii niște astfel de obiceiuri străine este admirat. Am să vă spun ceea-ce mi-a venit în minte acum. Când cazi în vre-o boală, dacă nu de aiurea, cel puțin dela cei săraci, dela cei ce sunt în strâmtoare, învață-te a mulțami stăpânului a toate. Aceștia cheltuindu'și întreaga lor viață în cerșetorie, nu blăstămă, nu se scandalizează și nu se revoltă în sufletul lor, ci toată vorba lor se mărginește în mulțămire către Dumnezeu, numindu-l mare și filantrop. Acela fiind topit de foame, numește pe Dumnezeu filantrop, și tu care trăiești în belșug, dacă nu poți luă avutul tuturor, îl numești crud și nemilostiv? Cu cât este mai bun acela decât tine? și cum nu ne va condamna el în ziua aceea? Dumnezeu a lăsat în lume ca niște dascăli universali în nenorociri, și ca mângâere în suferinți, pe săracii ce stau înșirați pe drumuri. Ai pățimit ceva ce nu ai voit? Dar nu așa ca săracul. Ai pierdut un ochiu? Dar el i-a pierdut pe amândoi. Ai fost bolnav un timp îndelungat? Dar acela pătimizește de o boală ce nu se poate lecuî. Ai pierdut picioarele? Dar acela a pierdut sănătatea trupului întreg. Ai suferit vre-o pagubă mare? Dar nu ai ajuns în halul cerșetorului, ca să întinzi mâna.

Mulțamește, deci lui Dumnezeu. Nu vezi pe acela că stă în cuptorul sărăciei, că deși cere dela toți, totuși deabea dela cei mai puțini se învrednicește a căpăta ceva? Deci și tu, când obosești rugându-te lui Dumnezeu pentru ceva, și nu primești, adăți aminte de câte ori ai auzit pe sărac cerându'ți, și nu l'ai ascultat, și cu toate acestea el nu s'a scârbit și nici nu te-a batjocorit, — deși tu faci aceasta din cruzime și din zgârcenie, pe când Dumnezeu dacă nu te ascultă, o face

din filantropie. Deci, dacă tu din cauza cruzimei tale și încă nu poți suferi ca să fii învinovățit dacă nu ai dat nimic săracului, apoi cum îndrăznești de a învinovății pe Dumnezeu, pentru că din filantropie nu te-a ascultat? Ai văzut câtă nedreptate?

Acestea, iubiților, să le avem în minte totdeauna, să ne gândim la cei de jos, la cei ce sunt în nenorociri mai mari decât ale noastre, și astfel vom putea mulțami lui Dumnezeu. Viața celor mai mulți este plină de astfel de exemple. Omul treaz, omul care voiește a fi cu băgare de samă, poate câștiga o învățătură nu mică, chiar dela ceea-ce vede prin localurile de rugăciuni. De aceea la biserici și la martirii ¹⁾ stau săracii de dinaintea ușilor, ca noi din această priveliște să căpătăm un folos mare. Gândește-te că ducându-ne la palatele împărătești de pe pământ nu vedem nimic din acestea, ci bărbați mândri, străluciți, încărcăți de decorații și de aurării, — de aceștia, zic, vei vedea perindându-se prin toate părțile, — pe când la adevăratele palate — vorbesc de biserică — pe la bisericile martirilor, vei vedea demonizați, ciungi, săraci, bătrâni, orbi, și alții de acest fel, cu membrele corpului schilodite. Și de ce oare? Pentru ca tu să iai învățătură dela această priveliște. Mai întâiu pentru ca tu, dacă cumva intri înăuntru târînd după tine mândria, uitându-te la aceia, să arunci dela tine acea sarcină, și zdrobindu-ți inima să intri înăuntru ușurat, și să ascuți cele ce se spun acolo, căci nu e cu putință ca cel ce se roagă să fie ascultat în cererea sa, dacă are cu dânsul mândria. Al doilea, pentruca văzând un bătrân gârbovit și istovit, să nu-ți închipui lucruri mari dacă ești tânăr, fiindcă și bătrânii aceștia au fost odinioară tineri ca tine. Al treilea, pentrucă dacă tu te îngâmfii că ești într'o slujbă ostășască la palatul împărătesc, să te gândești că dintre aceștia mulți vor fi mai străluciți decât tine în palatele împăratului ceresc, că dacă te încumetezi poate în sănătatea trupului tău, de îndată ce te uiți la acești nenorociți îți moderezi trufia. Aici intrând cineva deseori, dacă este sănătos nu va gândi lucruri mari asupra sănătății trupesti, iară dacă este obosit de lupta zilnică va căpăta o mare mângâere. Și nu numai pentru aceasta

¹⁾ *Notă.* Prin cuvântul *μαρτύριον-μαρτύρια* se înțelege biserică clădită pe mormântul martirilor, care de ordinar eră afară de cetate. (*Trad.*)

stau săracii pe la biserici, ci și pentruca să te faci pe tine milostiv, pentruca să te îndupleci la milă către alții, pentruca să admiri filantropia lui Dumnezeu, căci dacă Dumnezeu nu se rușinează de dânșii, ci îi pune să stea chiar la ușa palatului său, apoi cu atât mai mult tu; și în fine ca tu să nu cugeți lucruri mari, dacă ești în palatele împărătești de pe pământ. Nu-ți fie rușine, dacă te chiamă săracul, dacă-ți cere ceva. Chiar de s'ar lipi de tine, chiar de te-ar apuca de picioare, tu nu trage picioarele, căci aceștia (săracii) sunt câinii cei minunați ai curților împărătești. Nu necinștindu-i îi numesc câni, să nu fie, ci lăudându-i mult, căci îi păzesc curtea palatului împărătesc. Deci hrănește-i, căci cinstea ce li-o faci se resfrânge asupra stăpânului, asupra împăratului ceresc.

În palatele împărătești de pe pământ totul e mândrie și trufie drăcească, aici însă, în palatele cerești totul umilință și modestie. Cum că pe la ușile acestor palate nu vei învăța nimic omenesc, și cum că Dumnezeu nu se resfață în bogății, ia aminte și învață-te dela cei ce stau înaintea acestor uși. Șederea lor înaintea ușilor bisericești este ca și cum pare că o îndemnare, ca și cum pare că ar fi o voce oarecare strălucită adresată tuturor oamenilor, și care le zice: «toate cele omenesti sunt nimic, toate sunt umbră și fum». Dacă bogăția ar fi un bun, nu ar fi pus Dumnezeu pe săraci ca să stea înaintea ușilor casei sale. Dar dacă intră în biserică și bogăți, și el îi lasă să se apropie, apoi nu te minună, fiindcă nu îi îngăduie să intre ca îi să rămână bogăți, ci pentru ca să scape de greutatea bogățiilor. Ascultă ce spune Christos: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu, și lui Mamona” (Math. 6, 24), și iarăși; „Cu anevoie va intra bogatul întru împărăția cerurilor” și iarăși: „Mai lesne va intra funia corăbiei prin urechile acului, decât bogatul întru împărăția lui Dumnezeu” (Ibid. 19, 23. 24). Deci, de aceea primește pe bogăți, ca auzind aceste cuvinte să dorească bogăția cea veșnică, să dorească cele cerești. Și de ce te minunezi, dacă el nu lasă ca să stea la ușa palatului său din aceștia? La masa lui cea duhovnicească nu găsește că e nedemn de a-i chema și pe aceștia, și a-i împărtași din acel ospăț, ci ciungul și ologul, bătrânul îmbrăcat cu trențe, plin de rapân și

de păduchi, șade împreună cu cel tânăr, ba alături chiar de cel ce poartă pe trup porfira împărătească, și are pe cap diadema, cu aceștia la un loc, zic, vine și acela și ia parte la cina cea de taină, se împărtășește din ospățul duhovnicesc, și de aceleași se bucură fiecare, și nu este acolo nici o deosebire de persoane. Christos nu găsește că e nevrednic de dânsul de a chema pe acești nenorociți la masa împărătească, și a stă cu împăratul alături, — căci și unii și alții sunt chemați, — și tu poate găsești că e nedemn de tine de a fi văzut de alții că dai săracului eleimosină, sau vorbind cu dânsul? Vai! Câtă lipsă de judecată, câtă mândrie drăcească! Bagă samă însă, să nu pățești ca odinioară acel bogat din evanghelie. Acela nu se înjosiă nici măcar să vadă pe Lazăr, și nu-i dă pentru locuință nici măcar o mică parte de sub acoperământul caselor sale, ci ședea nenorocitul afară de poartă, și el nici nu se înjosiă de a schimba câteva cuvinte cu dânsul. Dar privește, cum atunci când avea nevoie de acel sărac, nu a putut face nimic.

Dacă noi ne rușinăm de acei de care Christos nu se rușinează, apoi de Christos ne rușinăm, căci aceia sunt prietenii lui.

Deci, masa ta să fie plină de ciungi și betegi, de gârbovi și istoviți, căci prin aceștia stă de față Christos, și nu prin cei bogați. Poate că îți vine a rîde auzind acestea, însă ca să nu crezi că vorbesc dela mine, ascultă ce spune însuși Christos, ca să nu mai rîzi, ci să te cutremuri: „Când faci cină sau ospăț, nu chema pe prietenii tăi, nici neamurile tale, nici pe vecinii cei bogați, ca nu cumva și ii să te cheme pe tine și să îți resplătească, ci când faci ospăț chiază săracii, neputincioșii, schiopii și orbii, și fericit vei fi, căci nu pot să îți întoarcă, că îți se va întoarce ție întru învierea dreptilor“ (Lucă 14, 12—14). La o asemenea masă este și mai multă slavă, dacă cumva iubești slava, căci pe când la mesele cealalte vezi invidia și minciuna, acuzări și bârfeli, și frică mare ca nu cumva să faci ceva ce nu se cuvine, și stai ca sluga în fața stăpânului, sfindu-te de vr'o înfruntare și de gura celorlalți, la aceste mese nimic de acestea, ci tot ce auzi dela aceștia le primești cu plăcere; și vuetul de aici e mai plăcut, și aplauzele

mai plăcute, și slava mai strălucită, și minunea mai mare. Nu așa aplaudă cei ce aud pe aceia cum aplaudă pe aceștia, iară dacă nu crezi încercă tu care ești bogat, tu care chemi la masă prinți și generali, încercă, zic, și chiază săraci, și umple masa cu de aceștia, și vei vedea singur dacă nu vei fi aplaudat de toți, dacă nu vei fi sărutat de toți, și dacă nu te vor numi toți tată al lor. Dela acele ospete nu este nici un câștig, iară dela acestea chiar cerul 't este hotărît mai dinainte, cum și bunurile de acolo. Cărora fie a ne învrednici noi cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

1. The first part of the document
describes the general situation
of the country and the
state of the economy.
It also mentions the
main problems that
the government is
facing at the moment.
The second part of the
document discusses the
measures that the
government has taken
to solve these problems.
It also mentions the
results of these
measures and the
prospects for the
future.